

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
504

Subotica, 23. studenoga 2012. Cijena 50 dinara

CIJELA HRVATSKA U VUKOVARU

FORUM HRVATSKIH MANJINA

TKO SMIJE
BESPRAVNO GRADITI?

DANI ISTRE U VOJVODINI

INTERVJU
ZSUZSANNA KORHECZ PAPP

IZASLANSTVO VOJVOĐANSKIH HRVATA U ZAGREBU
SPORAZUM O SURADNJI

SUBOTICA**GAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

Ponuda za desetku!

OROČENI DEVIZNI DEPOZIT S ISPLATOM

5+5=5,50%

Vrsta depozita	OROČENI DEVIZNI DEPOZIT SA ISPLATOM DEPOZITA I PRIPADAJUĆE KAMATE PO ISTEKU ROKA OROČENJA			
Valuta	EUR			
Iznos depozita	5.000,00			
Visina stope Poreza na prihod od kapitala	15,00%			
Rok 10 mjeseci	Visina godišnje NKS	EKS	iznos poreza	Ukupan iznos depozita za isplatu
	5,50%	4,67%	34,18	5.193,66
Promjenljivost kamatne stope	fiksna			

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

6Mbit/s

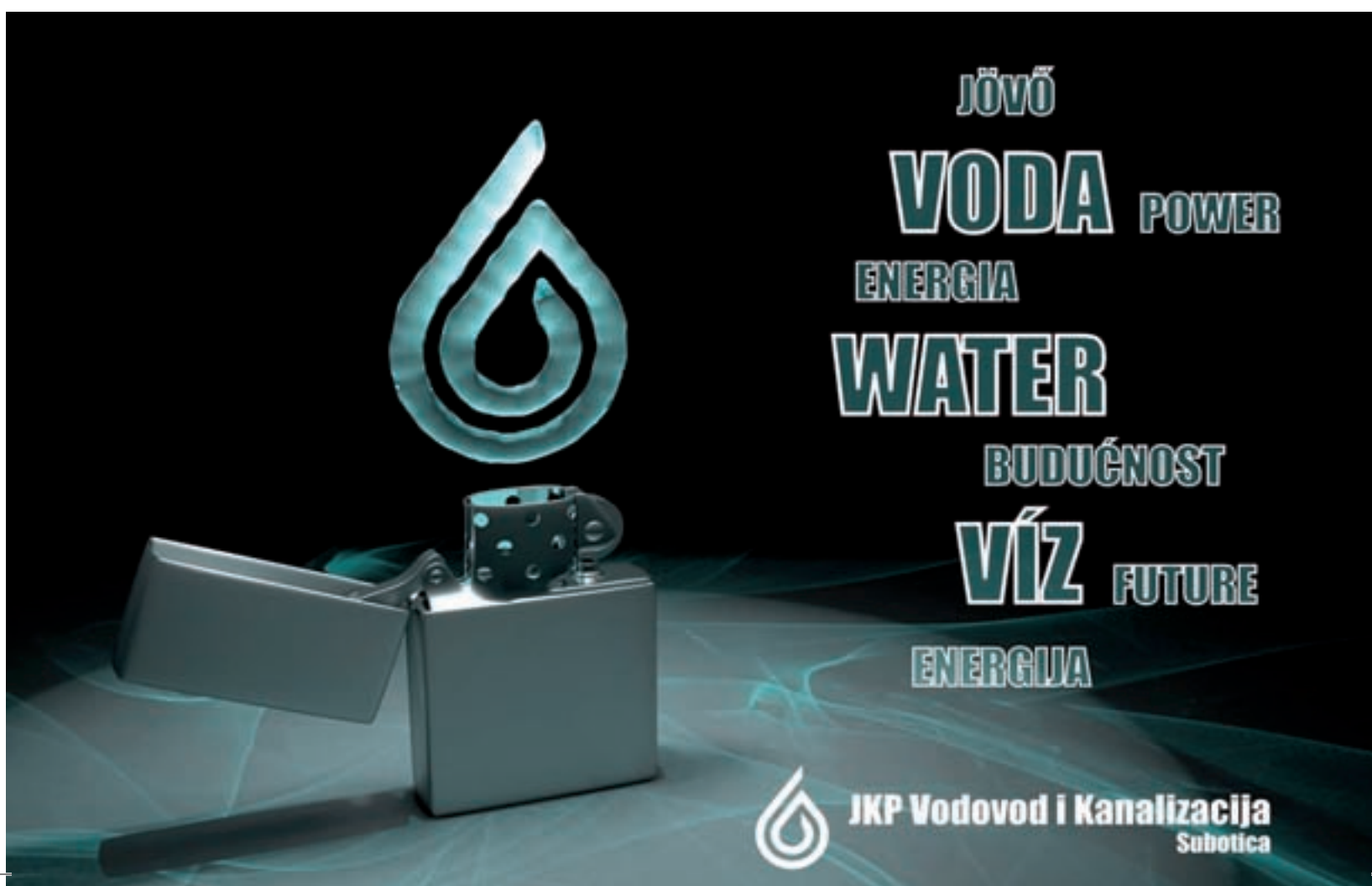
5Mbit/s

UBRZAJTE SA NAMA! 3Mbit/s

OSTALI POVEĆAVAJU CENE,
MI POVEĆAVAMO BRZINE!

TIPPNET
INTERNET
www.tippnet.rs

JÖVÖ

VODA POWER

ENERGIA

WATER

BUDUĆNOST

VÍZ FUTURE

ENERGIA

 JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Odnosi

Prošloga je petka glavna vijest u hrvatskim i srbijanskim medijima bila oslobađajuća haška presuda hrvatskim generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču, koja je izazvala burne i emotivne reakcije na objema stranama. Naravno, uslijedio je i dan nakon izricanja presude u kojemu se u medijima kao najvažnije pitanje javlja – kakve će posljedice ona imati na budućnost službenih odnosa između Beograda i Zagreba? Znamo kako se na noviju povijest u dvjema državama gleda različito, no, povuci-potegni, činjenica je da službeni odnosi Srbije i Hrvatske nisu bili »med i mlijeko« niti prije izricanja oslobađajuće presude. Otvoreno je pitanje je li proces pomirenja između dviju zemalja zapravo i otpočeo, jer konsenzusa o tome kakav je to rat bio u Hrvatskoj devedesetih, zapravo nema.

Sjetimo se kako je zahlađenje odnosa bilo uočljivo već u svibnju ove godine, nakon izbora Tomislava Nikolića za predsjednika Srbije i njegovih izjava o Vukovaru i Srebrenici, prije više od godinu dana dogodilo se i prijevremeno puštanje na slobodu Veselina Šljivančanina, koji je služio kaznu zbog zločina nad hrvatskim zarobljenicima na poljoprivrednom dobru Ovčara kod Vukovara, a ne zaboravimo ni na postupak pred Međunarodnim sudom pravde, u kojem je Hrvatska tužila Srbiju za genocid, a Srbija je uzvratila protutužbom. Među ostalim, i ove činjenice utječu na (ne)pomirenje među zemljama u regiji.

Nakon presude Žalbenog vijeća Haškog tribunala kojom su oslobođeni hrvatski generali Gotovina i Markač, potpredsjednica vlade Srbije Suzana Grubješić je odgodila posjet Zagrebu, gdje je trebao biti produžen protokol o suradnji s Hrvatskom u području EU integracija, a premijer Ivica Dačić je izjavio kako će oslobađajuća presuda »stvoriti osnovu da korektni odnosi duži niz godina budu narušeni«, dok je Vlada Srbije odlučila suradnju s Haškim tribunalom svesti na tehničku razinu.

Unatoč neoptimističnim prognozama glede budućih odnosa između dviju država, u utorak je u Zagrebu održan sastanak predstavnika Hrvata iz Republike Srbije i Srba iz Republike Hrvatske, o kojemu nije moguće govoriti izvan konteksta događaja nakon izricanja oslobađajuće presude generalima. S tog je sastanka poručeno, među ostalim temama o kojima se razgovaralo, da će zbog tenzija koje su se stvorile nakon haške presude, biti upućeno zajedničko pismo čelnicima Srbije i Hrvatske, kako bi se skrenula pozornost na unapređivanje odnosa dvaju naroda, neovisno o trenutačnoj situaciji. Nakon izricanja oslobađajuće presude stvorena atmosfera sigurno nije pogodna za manjine, ali predstavnici manjina su ovim sastankom pokazali kako znaju i mogu održavati prijateljske odnose i surađivati, bez obzira na uspone i padove službenih odnosa između Zagreba i Beograda.

Z. S.

23. studenoga 2012.

SADRŽAJ

TEMA

Konferencija u Skupštini AP Vojvodine
EUROPA MANJINA: MANJINSKA PRAVA KAO LJUDSKA PRAVA.....8

AKTUALNO

Oslobađajuća presuda hrvatskim generalima
SUPROTNA TUMAČENJA PROŠLOSTI U HRVATSKOJ I SRBIJI.....9

INTERVJU

Zsuzsanna Korhecz Papp, restauratorica
MUZEJ ZA OČUVANJE VRIJEDNIH TRAGOVA PROŠLOSTI.....12-13

SUBOTICA

U okviru istrage o »Agrobanci«
UHIĆEN BIVŠI GRADONAČELNIK JÓZSEF KASZA.....19

DOPISNICI

U Vajskoj obilježena 10. obljetnica rada HKUPD »Dukat«
SKROMNI-SUKLADNOSREDSTVIMA.....26-27

KULTURA

»Dani Istre u Vojvodini«
KULTURNA RAZMJENA PRIJATELJSKIH REGIJA.....32-33

SPORT

Marinko Miković, kapetan šahovske sekcije HAŠK Zrinjski
PREMIJERNI NASTUP.....49

Nužnos

Suglasni u implementaciji i ostvarenju onih prav
Gradonačel

Lanjska zima bila je blaga do samoga konca stare i početka nove godine. No, kada se spustila hladnoća od minus 20 stupnjeva Celzijevih, ledeni val je potrajao tjednima. Ta neugodnost ipak nije izazvala redukcije struje, opskrba energijom bila je adekvatna i sve je više-manje proteklo bez većih problema. Hladnoće su periodična normalna pojava. Najava pojedinih meteorologa da će nastupajuća zima na Balkanu biti još hladnija te da možemo očekivati za desetak stupnjeva niže temperature i od prošlogodišnjih, ipak ne zvuči dobro. Vjerujemo da je poruka poslana onima koji brinu o opskrbi energijom primljena, a da građani samo trebaju izvršiti financijske pripreme. Ne bi bilo dobro kada bi pad temperature narušio sustav, jer bi se stvorio privremeni kaos, a toga nam ne nedostaje.

Pažljiviji čitači vijesti uočili su kako mi, tehnički, nismo na Balkanu, jer se taj prostor definira kao područje južno od rijeka Save i Dunava. Tako gledajući, Istra je na Balkanu, a Vojvodine nije. No, vjerojatnijim se čini kako hladni val neće stati na spomenutim rijekama te da ćemo dijeliti sudbinu poluotoka meda i krvi. Uostalom, već smo se navikli odazivati na spomen Balkana.

Iskreno rečeno, zima i snijeg imaju i svoje čari. Kroz promjenu godišnjih doba ciklusi prirode omogućuju nam opstanak. Vegetacija se obnavlja i daruje potporu našim životima. Djeca će zasigurno uživati u danima i večerima provedenim kraj peći, u bliskosti s članovima obitelji dok se zbijamo jedni kraj drugih osjećajući zajedništvo kao najveću branu od neugode.

Ali, postavlja se i pitanje - koliki je utjecaj promjene klime na sve ove prirodne procese? Postoji pokret među znanstvenicima koji za narušavanje planetarne klimatske ravnoteže želi optužiti ljude i njihovu djelatnost, naše prekomjerno trošenje fosilnih goriva. Ta opasna teorija značila bi da svjetsku populaciju treba suzbiti, kako bi se povratio balans u prirodi. Na Zapadu, u američkoj državi Georgija postoji čak i manifest urezan u kamen na raznim jezicima koji proklamira kako je 90 posto ljudi suvišno. Onaj tiši dio znanstvenika veli kako se globalno zatopljenje uočava i na drugim planetima i kako je ipak uzrokovano Sunčevom, a ne ljudskom aktivnošću, te da je težnja za kontrolom populacije nedopustiv zločin.

U tim razmišljanjima, nama vjernicima putokaz daje Biblija. Sveto pismo se zimom ne bavi previše, ali na više načina naglašava značaj pripreme za neumitno. Kroz parabole o ludim i mudrim djevicama znamo što nam je činiti. Zima se izriječom spominje onda kada nam Isus poručuje da se molimo da apokalipsa ne bude u subotu ili zimu. S obzirom na sadašnje konflikte na Bliskom Istoku, tijekom nastupajućih praznika morat ćemo se moliti ne samo za svoje tople domove, već i za mir u Svetoj zemlji.

Iako to ne uočavamo previše, progon kršćana je uvelike u tijeku. Nakon Egipta, sada su i kršćani Sirije pod udarom antirežimskih »boraca za demokraciju«. Te informacije kriju se od javnosti, a nas, otupjele konzumente, plaše zimom. Iskreno rečeno, zima će opet nekako proći, naći ćemo rješenja za svoje probleme – ali kako će proći naš bijeg od solidarnosti prema svojoj braći po vjeri i svim nevinnima koji su se našli na putu ratne stihije, na to će pitanje biti mnogo teže odgovoriti.

Nikola Perušić

Izaslanstvo hrvatske nacionalne zajednice iz Republike Srbije boravilo je prošlog utorka i srijede u dvodnevnom posjetu Republici Hrvatskoj. Čelni ljudi hrvatskog naroda u Vojvodini - dr. sc. *Slaven Bačić* (predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća), *Petar Kuntić* (predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini) i *Tomislav Žigmanov* (ravatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata) prvo su u glavnom gradu Hrvatske posjetili sjedište Srpskog narodnog vijeća u Ilici 16, te u okviru redovite suradnje dviju manjinskih samouprava s predstavnicima srpskog naroda u Republici Hrvatskoj održali radni sastanak s ciljem unapređenja suradnje i produbljivanja prijateljskih odnosa.

IZGRADNJA POVJERENJA I SURADNJE

Čelni ljudi srpskog naroda u Republici Hrvatskoj su u ime Srpskog narodnog vijeća (SNV), Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS), Zajedničkog vijeća općina i SDK-a »Prosvjeta« izrazili zadovoljstvo posjetom svojih hrvatskih prijatelja iz Srbije i ponovno naglasili nužnost međusobne suradnje za dobrobit hrvatskog naroda u Srbiji i srpskog u Hrvatskoj. »Inicijativa za naš zajednički susret potekla je u kolovozu ove godine u Golubiću na petom po redu međunarodnom znanstvenom skupu 'Hrvatsko – srpski odnosi: rješavanje aktualnih pitanja', na kojem su sudjelovali vodeći politički predstavnici hrvatske manjine u Srbiji, predstavnici srpske manjine u Hrvatskoj, kao i znanstvenici i stručnjaci, povjesničari, sociolozi, pravnici i politolozi iz obiju zemalja«, podsjetio je *Milorad Pupovac*, predsjednik Samostalne demokratske srpske stranke i zastupnik u Hrvatskom saboru, te izrazio

ZAJEDNIČKO PISMO

Na sastanku je dogovoreno da se predstavnici dviju manjinskih samouprava zajedničkim pismom obrate predsjednicima i premijerima Republike Hrvatske i Republike Srbije u cilju skretanja pozornosti na neophodno unapređivanje odnosa dvaju naroda, neovisno o trenutačnim političkim odnosima. Također je dogovoren zajednički zahtjev za hitnim sastankom mješovitih međunarodnih tijela osnovanih temeljem međunarodnog sporazuma o zaštiti prava Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj, a na kraju je i potpisan sporazum o međusobnoj suradnji hrvatske manjine u Srbiji i srpske u Hrvatskoj.

JEDNICE POSJETILO ZAGREB

st međusobne suradnje

*Prava koja su, bilo unutarnjim zakonodavstvom, bilo bilateralnim ili multilateralnim sporazumima dogovorena *
Gradonačelnik Bandić iskazao iskrenu spremnost za pomoć vojvođanskim Hrvatima*

Na sastanku s predstavnicima Srpskog
narodnog vijeća

zadovoljstvo međusobnom suradnjom i istovjetnošću stavova u svim bitnim pitanjima vezanim za hrvatsku manjinu u Srbiji i srpsku u Hrvatskoj. »Danas smo potvrdili da su predstavnici Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj u stanju održavati prijateljske odnose i surađivati neovisno o globalnim političkim odnosima Hrvatske i Srbije, koji su nesumnjivo iznimno važni za stabilnost jugoistočnog dijela Europe, a koji imaju svoje uspone i padove, čega smo svjedoci upravo i ovih dana«, rekao je Pupovac i dodao kako bi Srbi u Hrvatskoj osjetili i kao svoju nepravdu svaku gestu neprijateljstva i loš tretman nad pripadnicima hrvatskog naroda u Republici Srbiji. »Njihova prava, slobodu govora i djelovanja mi doživljavamo kao svoje pravo i svoju slobodu«, zaključio je Milorad Pupovac.

Dr. Slaven Bačić je također naglasio suglasnost dviju

strana o važnosti održavanja političkog dijaloga te stvaranju pozitivnog ozračja za izgradnju povjerenja i suradnje. »Obje strane su suglasne u implementaciji i ostvarenju onih prava koja su, bilo unutarnjim zakonodavstvom, bilo bilateralnim ili multilateralnim sporazumima dogovorena. Također bih htio naglasiti da se predstavnička tijela Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji trebaju više uvažavati, jer je njihov legitimitet potvrđen demokratskim izborima, a tom činjenicom je potvrđena i autonomnost u njiho-

vom djelovanju. Dakle, ne samo da imamo svoja prava, nego imamo i svoje vizije, koje možda nisu uvijek jednoznačne našim domicilnim ili matičnim državama, ali su sasvim sigurno na dobrobit naših manjinskih zajednica«, rekao je dr. Bačić.

SPREMNOST ZA POMOĆ VOJVOĐANSKIM HRVATIMA

Izaslanstvo hrvatske nacionalne zajednice iz naše zemlje sastalo se u Gradskom poglavarstvu i s gradonačelnikom

Grada Zagreba Milanom Bandićem, koji je tom prigodom podsjetio da su se pod utjecajem različitih povijesnih, političkih i ekonomskih razloga Hrvati stoljećima kontinuirano iseljavali s tadašnjih hrvatskih prostora u susjedne, europske i prekoceanske zemlje u kojima, ovisno o zemlji nastanjenja, imaju različite položaje i statute. Podsjetio je i da su neki dijelovi hrvatskoga naroda, kao i vojvođanski Hrvati, uslijed raznih povijesno-političkih okolnosti, ostali izvan granica Republike Hrvatske, to jest u današnjim susjednim državama. Gradonačelnik Bandić je potvrdio iznimnu važnost odnosa Hrvatske i Hrvata izvan Hrvatske, polazeći od činjenice da su svi Hrvati, bez obzira na to gdje i u kakvom statusu žive, pripadnici jednog i nedjeljivog hrvatskog naroda, te iskazao iskrenu spremnost za pomoć vojvođanskim Hrvatima kako bi oni na pravi način vrednovali svu djelatnost, posebno u kulturi i čuvanju svog nacionalnog identiteta.

Zlatko Žužić

Izaslanstvo je primio i gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić

FORUM HRVATSKIH MANJINA U ZAGREBU

Status, problematika i aktualnosti hrvatskih manjina

Skup je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz – Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovenije, Srbije, Češke i Slovačke

U Velikoj dvorani Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu prošli je petak održan 18. forum hrvatskih manjina, stručni skup na kojem se razmatrao status, problematika i aktualnosti vezane uz hrvatske manjine u europskim državama. Organizator je već tradicionalno Hrvatska matica iseljenika, a tema ovogodišnjeg skupa bila je »Znanstvena i kulturna suradnja između hrvatskih manjinskih zajednica i Republike Hrvatske«. Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz – Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovenije, Srbije, Češke i Slovačke, a prisustvovali su mu i predstavnik predsjednika Republike Hrvatske, predstavnici diplomatskih predstavništava Austrije, Crne Gore, Makedonije, Slovenije, Srbije, predstavnici ministarstava, obrazovnih i kulturnih institucija.

Glavni izvjestitelj i moderator skupa bio je dr. sc. *Robert Skenderović*, predsjednik Znanstvenog vijeća Hrvatskog instituta za povijest, dok je skup otvorio i pozdravnu riječ okupljenima uputio ravnatelj Hrvatske matice iseljenika mr. sc. *Marin Knezović*. Voditeljica Odjela za nakladništvo HMI *Vesna Kukavica* u uvodnom je dijelu govorila o oblicima znanstvene suradnje Matice s hrvatskim manjinama, a *Petar Barišić*, ovlašten za obavljanje poslova zamjenika predstojnice Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske,

upoznao je prisutne o osnivanju Ureda i načina na koji on funkcionira.

TKO SU NOSITELJI ZNANSTVENE I KULTURNE SURADNJE

Kako i u kolikoj se mjeri provodi suradnja Republike Hrvatske i izvandomovinskih Hrvata na području kulture i znanosti, budući da je ta suradnja od velikog utjecaja

zovanja i sporta Republike Hrvatske te s Državnim uredom za Hrvate izvan Hrvatske.

NADA IPAK POSTOJI

Predstavnici hrvatske manjine iz naše zemlje bili su *Darko Sarić Lukendić*, predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća i *Tomislav Žigmanov*, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice.

Forum hrvatskih manjina održan je u dvorani Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu

za očuvanje identiteta, govorili su i predstavnici hrvatskih manjina i nastojali utvrditi tko su nositelji znanstvene i kulturne suradnje, koliko je dosad na tome polju učinjeno, jesu li znanstvene i visokoškolske institucije (instituti, fakulteti i agencije) uspjele dovoljno prepoznati njihovu potrebu i važnost, postoje li već određeni programi i koji su problemi u njihovoj provedbi. Također, na skupu se nastojalo utvrditi i jesu li ti odnosi ostvareni na partnerskim odnosima, a razgovaralo se i o suradnji s državnim tijelima, posebice Ministarstvom kulture, Ministarstvom vanjskih i europskih poslova i Ministarstvom znanosti, obra-

Žigmanov je govorio na temu »Hrvati u Vojvodini kao objekti kulturnih politika u Republici Srbiji« analizirajući pri tom aktualne znanstvene i kulturne suradnje, kako bi se temeljem uvida u stanje te suradnje mogle potaknuti nove perspektive u važnom segmentu manjinske politike očuvanja jezika, kulturnog naslijeđa i nacionalnog identiteta. »Naše je iskustvo da nismo zatekli niti sustav niti plan kod državnih tijela i kod kulturnih i znanstvenih institucija te da za to ne postoje posebna financijska sredstva. Nadalje, veća je empatija hrvatskoga ruba nego glavnog grada Hrvatske, a brojne inicijative s naše strane imale

su rezultate u institucijama Republike Hrvatske u kojima djeluju osobe koje su rođene u Vojvodini«, ustvrdio je Tomislav Žigmanov te zaključio kako ipak postoji nada jer postoje odlučni pomaci u posljednje dvije godine, potpisano je nekoliko sporazuma o suradnji, a postignuti su i određeni uspjesi u politici nagrađivanja. »Naravno, nada postoji pod uvjetom da navedeni pomaci budu praćeni i sukladnim mjerama državnih tijela, institucionalnih aranžmana i osiguranog novca«, rekao je Žigmanov.

Nakon cjelodnevnog rada 18. foruma hrvatskih manjina o znanstvenoj i kulturnoj suradnji, a uzimajući u obzir dosadašnji stupanj i kvalitetu odnosa matične države i hrvatskih nacionalnih manjina u Europi, doneseni su zaključci u kojima je predloženo da se pronađu načini kako institucije hrvatskih manjina mogu sudjelovati na natjecajima u Republici Hrvatskoj za znanstvene i kulturne programe, da se strategija Republike Hrvatske usmjeri prema kadrovskom osnaživanju hrvatskih manjina za znanstvenu i kulturnu suradnju, da znanstvena i kulturna suradnja budu na partnerskim osnovama kako bi hrvatske manjine mogle postati i subjekt, a ne samo objekt istraživanja i suradnje, te da se ulože napor u prepoznavanju specifičnosti svake hrvatske manjine i prema tome radi strategija znanstvene i kulturne suradnje.

Zlatko Žužić

OSLOBAĐAJUĆA PRESUDA HRVATSKIM GENERALIMA

Suprotna tumačenja prošlosti u Hrvatskoj i Srbiji

Žalbeno vijeće Međunarodnog suda za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije prošloga je petka, 16. studenoga, oslobodilo odgovornosti hrvatske generale *Antu Gotovinu* i *Mladena Markača*. Sud je odbacio zaključke raspravnog vijeća, prema kojima su Gotovina i Markač sudjelovali u udruženom zločinačkom pothvatu, kao i optužbe za prekomjerno granatiranje Knina, Gračaca, Obrovca i Benkovca. Sud je Gotovinu i Markača oslobodio i od zapovjedne odgovornosti. Nakon oslobađajuće presude, Haški je sud naredio da se puste na slobodu.

Istoga dana, priređen je doček hrvatskim generalima na Trgu bana Jelačića u Zagrebu, na kojemu se okupilo oko sto tisuća ljudi.

»Rat je prošlost, okrenimo se budućnosti koja je pred nama i u našim rukama«, poručio je Gotovina, a okupljene je pozdravio i Markač: »U srcu sam uvijek nosio svoju domovinu, a domovina ste svi vi.«

Nakon obraćanja na središnjem gradskom trgu, generali Gotovina i Markač su otišli u zagrebačku katedralu, gdje je održano sveto misno slavlje. U povodu oslobađajuće presude, zagrebački nadbiskup kardinal *Josip Bozanić* predvodio je misu zahvalnicu i misu za Domovinu.

Oslobodene hrvatske generale primio je navečer u predsjedničkom uredu hrvatski predsjednik *Ivo Josipović*, poručivši kako su dvojica generala »nosili teret tuđeg zločina« i da Hrvatska za koju

Mladen Markač i Ante Gotovina

su se borili treba biti mjesto za svakog čovjeka.

»Presuda je potvrdila da hrvatska obrana, oslobađanje naših teritorija nije bio zločinački pothvat. Siguran sam da je današnja presuda poticaj da gradimo takvu Hrvatsku kao državu koja brine o pravu i u kojoj će biti kažnjen tko je počinio zločin«, rekao je predsjednik Josipović.

Oslobađajuća presuda hrvatskim generalima izazvala je burne reakcije u Srbiji. Premijer Srbije *Ivica Dačić* je izjavio kako oslobađajuća presuda hrvatskim generalima potvrđuje tvrdnje prema kojima Haški tribunal nije sud, već ispunjava unaprijed zadane političke zadatke, dok je predsjednik Srbije *Tomislav Nikolić* ocijenio kako je Haški tribunal u slučaju Ante Gotovine i Mladena Markača donio političku, a ne pravnu odluku, koja neće doprinijeti stabilizaciji situacije u regiji.

Nakon donošenja oslobađajuće presude hrvatskim generalima, politički analitičar *Tomislav Žigmanov*, u izjavi za HR, ukazuje na mogućnost daljnjeg zahlađenja odnosa između Srbije i Hrvatske, uz vjerojatnoću porasta antihrvatskog raspoloženja u Srbiji.

»S obzirom na dominantna

tumačenja ratnih događaja s početka devedesetih godina XX. stoljeća i prevladavajućeg razumijevanja naravi 'Oluje' u srbijanskoj političkoj eliti i uopće javnosti, bilo je u Srbiji za očekivati gotovo uniformno negativno tumačenje presude Žalbenog vijeća suda u Den Haagu, kojom su generali Ante Gotovina i Mladen Markač oslobođeni optužbi da su 'sudjelovali u udruženom zločinačkom pothvatu', kao i 'za prekomjerno granatiranje Knina, Gračaca, Obrovca i Benkovca'. To onda i više nego jasno kazuje da o ovome događaju još uvijek postoje posve suprotna

stajališta u Srbiji i Hrvatskoj, te da će ono biti i dalje kamen spoticanja u razvoju odnosa između ovih dviju država. Ono što je nedvojbeno dobro jest činjenica da su svi hrvatski državni dužnosnici i ovoga puta ukazali na to da je zločina, napose nakon 'Oluje', od strane Hrvatske vojske bilo, no sud nije dokazao 'zapovjednu odgovornost' dvojice generala za iste. Pa ipak, vjerojatno će uslijediti daljnje zahlađenje odnosa između Srbije i Hrvatske, kao što će, osim antihaškoga, vjerojatno porasti i antihrvatsko raspoloženje u Srbiji. Povijest, pak, pokazuje da u takvim situacijama negativne posljedice trpe i Hrvati u Vojvodini, a za nadati se je da one neće imati značajke etnički motiviranoga nasilja niti, pak, da će kažnjavanje vršiti tijela državne uprave putem administrativnog zaprećavanja ostvarivanja manjinskih prava«, kaže Tomislav Žigmanov.

priredio: Z. S.

Stečaj u »Bunjevačkom kolu«, osnovana nova udruga

U Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« prošloga je četvrtka proglašen stečaj, a sljedećeg dana održana je osnivačka skupština novoga kulturno-umjetničkoga društva, objavio je program na hrvatskom jeziku Radio Subotice.

»Skupina građana hrvatske nacionalnosti na osnivačkoj je skupštini osnovala novi Hrvatski kulturni centar 'Bunjevačko kolo 1970'. Istoga su dana svi potrebni dokumenti predani Agenciji za privredne registre. Sada očekujemo njihovo tumačenje može li udruga nositi ovo ime ili će biti hrvatsko kulturno-umjetničko društvo«, izjavio je predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*. Nakon dobivanja rješenja o upisu u registar početak će i upis novih članova u ovo novo hrvatsko kulturno-umjetničko društvo, kaže Kuntić.

Europa manjina: manjinska prava kao ljudska prava

Kaže se kako je Europa prostor manjina, jer je kroz povijest došlo do velikih pomicanja različitih nacionalnih zajednica s teritorija na teritorij, tako da je danas isti narod, isti entitet negdje većina, a negdje manjina, kaže István Pásztor

Međunarodni dan tolerancije, 16. studeni, ove je godine u Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine protekao u znaku manjinskih prava održavanjem konferencije pod nazivom »Europa manjina: manjinska prava kao ljudska prava«.

Pozdravljajući nazočne, predsjednik Skupštine AP Vojvodine *István Pásztor* naglasio je značaj održavanja ove konferencije posvećene temi koja je dio naše svakodnevice. Iako ne pozdravlja rabljenje termina tolerancija, smatrajući ga istrošenim i vulgariziranim, kao i terminom modernih vremena, on je istaknuo kako tolerancija podrazumijeva dobar odgoj koji ne smije biti jedan dan u godini, nego mora predstavljati permanentnu vrijednost koja se njeguje u obitelji i u društvu, koja čini čovjeka takvim da ne mora voditi računa o tome što je tolerancija da bi znao kako se ponašati. »Tolerancija je prihvaćanje činjenice da nismo svi isti i da to ne smije biti prepreka za izgradnju normalnih odnosa i

međusobno prihvaćanje, nego okolnost koja je dio realnosti i koja nikoga ne odvaja niti razdvaja. Kaže se kako je Europa prostor manjina, jer je kroz povijest došlo do velikih pomicanja različitih nacionalnih zajednica s teritorija na teritorij, tako da je danas isti narod, isti entitet negdje većina, a negdje manjina. Takvu situaciju dodatno može osnažiti ideja moderne Europe, mobilnosti kapitala, ideja i ljudi«, rekao je Pásztor.

SVAKODNEVNO POŠTOVATI MANJINSKA PRAVA

Predsjednik Narodne skupštine Republike Srbije *Nebojša Stefanović* kazao je kako građani Srbije moraju svakodnevno biti posvećeni poštivanju manjinskih prava, kako bi u ovom području jednog dana bili istinski ravnopravan član EU. »Promatrajući Srbiju, pa i Vojvodinu, u prethodnom razdoblju, ne možemo kazati kako nije bilo dosta napretka i da smo nezadovoljni onim statusom koji smo postigli za prava manjina danas. U

Demokratska država

»Onoliko koliko jedna država poštuje manjine, ne samo nacionalne nego i sve druge, toliko je ta država demokratska s težnjom prema ostvarivanju demokratskog pluralizma«, kazao je ravnatelj Ureda za ljudska i manjinska prava Republike Srbije Dušan Ignjatović.

Srbiji je proklamirano načelo jednakosti, diskriminacija je zabranjena, a ljudska su prava zajamčena«, kazao je Stefanović i dodao kako se, iako Srbija ima pravne i institucionalne okvire protiv diskriminacije, tolerantnost društva u kome se poštuju različitosti mora unapređivati, a svi građani imaju pravo neometano ostvarivati svoja prava. »Srbija je danas značajno tolerantnije društvo nego što je to bilo ranije. Nisu samo zakoni ono što definira

naš odnos prema tolerantnosti i prema manjinama i naš odnos prema načinu provedbe tih zakona, nego je potrebno uspostavljanje i jačanje institucija za zaštitu ljudskih prava na čemu će Srbija graditi sustav koji se uspješno bori protiv diskriminacije u društvu. Naše je opredjeljenje sučeljavanje sa svim negativnim pojavama koje imaju za cilj širenje mržnje i netrpeljivosti, ali nasilje ne jenjava i ponekad imamo kršenje ljudskih prava. Tolerancija znači

Uvezivanje manjinskih zajednica

Ispred HNV-a Mato Groznica naglasio je kako niti jednoj manjinskoj zajednici nije cilj separacija, niti težnja da ova borba za manjinska prava dostigne razinu getoizacije, nego interkulturalizacija i uvezivanje manjinskih zajednica međusobno i s društvenom zajednicom.

odustajanje od diskriminacije. Zato nas ovaj dan treba potaknuti na razmišljanje o toleranciji», kazao je Stefanović.

Ravnatelj Ureda za ljudska i manjinska prava Republike Srbije *Dušan Ignjatović*, govoreći o toleranciji i ideji povećanja tolerancije, kao i promoviranju ideje odbacivanja nasilja kao načina rješavanja sporova, kazao je sljedeće: »U posljednjih 15-20 godina situacija nam je pokazala kako većina nije propuštala situaciju nauditi manjini na bilo koji način. Veoma je dobro dostići tu razinu da se možemo tolerirati i naučiti živjeti jedni pored drugih uz sve razlike. Zato je Ured za ljudska i manjinska prava kao jedan od svojih prioriteta uzeo promicanje principa tolerancije kao i poštovanja različitosti svake vrste.« On je naglasio kako će odluka Haškog suda o oslobođenju hrvatskih generala donijeti histeriju s različitim predznacima ovdje i u Hrvatskoj, kao i nove izazove za uspostavljanje normalnog života. Naglašavajući kako se radi o katastrofalnoj i lošoj presudi kazao je kako je pred nama izazov kako sačuvati razinu koju smo dostigli. Također je naglasio kako je potrebno postaviti realne ciljeve koji se mogu postići, promovirati svaku vrstu različitosti i poštovati to.

POLOŽAJ MANJINSKIH ZAJEDNICA

Govoreći o ustavno-pravnom okviru položaja manjin-

Implementacija propisa

»Kada govorimo o pristupu tijelima javne vlasti od strane pripadnika manjinskih zajednica, tu nismo puno postigli, a naglasak stavljam na razmjerno zapošljavanje i službenu uporabu jezika. Svima nam je u cilju posvetiti se ovim slabostima, jer imamo dobre propise, ali njihova implementacija je veliki problem«, rekao je potpredsjednik Vlade APV i pokrajinski tajnik za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice *Andor Deli*.

skih zajednica, potpredsjednik Vlade APV i pokrajinski tajnik za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice *Andor Deli* istaknuo je kako smo u pogledu zaštite prava nacionalnih zajednica u Srbiji u posljednjih deset godina svjedoci zavidnog razvitka glede prije svega pravnog okvira. Naglasio je kako je napravljen korak u pogledu zaštite individualnih ljudskih i manjinskih prava, čemu su pomogle i institucije pučkog pravobranitelja, zaštitnika građana... »Pomaci su pri-

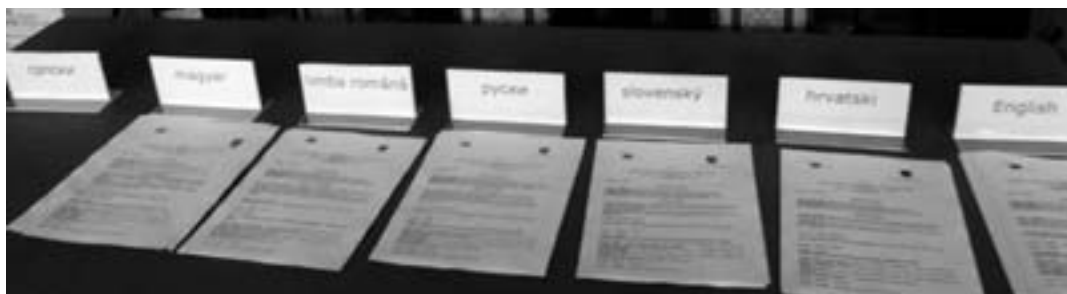
postigli, a naglasak stavljam na razmjerno zapošljavanje i službenu uporabu jezika. Svima nam je u cilju posvetiti se ovim slabostima jer imamo dobre propise, ali njihova implementacija je veliki problem. I u pogledu ovih problema potrebno je pokazati jasnije političko opredjelje-

svog izlaganja naglasio je kako postoji različita praksa ostvarivanja prava nacionalnih manjina u okviru jedin-stvenog pravnog poretka, kao i to kako bismo mogli reći da u jednom društvu postoji interkulturalna komunikacija, potrebno je da postoji razvijen integracijski multikulturalizam, a zakonima i prilikama koje nisu išle naruku razvijen je jedan vid segregacijskog multikulturalizma, kao i da je za novu politiku interkulturalnosti rano.

U svom obraćanju, ispred HNV-a, *Mato Groznica* je istaknuo kako bi ova tema trebala biti prioritet republičkih vlasti, jer je to jedini

Prava zajamčena

»U Srbiji je proklamirano načelo jednakosti, diskriminacija je zabranjena, a ljudska prava su zajamčena«, riječi su *Nebojše Stefanovića*, predsjednika Narodne skupštine Republike Srbije.

mjetni i u području obrazovanja gdje se javlja povećan broj jezika, u pogledu javnog informiranja sada su i hrvatski i romski jezik u eteru, a najznačajniji moment je svakako osnutak nacionalnih vijeća. Ali, kada govorimo o pristupu tijelima javne vlasti od strane pripadnika manjinskih zajednica, tu nismo puno

nje i da postoji jasna agenda kako doći do tog cilja«, kazao je *Deli*.

Sa stajališta prakse pučkog pravobranitelja, odnosno optužbi koje su upućivala nacionalna vijeća i pripadnici nacionalnih zajednica koje su stizale na tu adresu, govorio je *Goran Bašić*, zamjenik zaštitnika građana. Tijekom

način da se njome ozbiljnije bavimo. Naglasio je kako niti jednoj manjinskoj zajednici nije cilj separacija, ni težnja da ova borba za manjinska prava dostigne razinu getoizacije, nego interkulturalnost i uvezivanje manjinskih zajednica međusobno i s cjelokupnom društvenom zajednicom. Na skupu su govorili i zamjenik šefa izaslanstva EU u Srbiji *Adriano Martins*, šef Odjela za demokratizaciju Misije OEES-a u Srbiji *Jan Lineburg*, kao i zastupnici u Europskom parlamentu *Csaba Tabajdi* i *Kinga Gal*.

Mila Horvat

Važnost vijeća nacionalnih zajednica

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine *István Pásztor* istaknuo je važnost vijeća nacionalnih zajednica, kao tijela ustanovljenog Statutom AP Vojvodine, koje se bavi pitanjima koja u svojoj osnovi imaju različitost nacionalnih pripadnost i predstavlja tijelo koje uravnotežava odnos većine i manjina, te ima nadzornu ulogu nad skupštinskim odlukama.

ZSUZSANNA KORHECZ-PAPP, RESTAURATORICA, ČLANICA LITURGIJSKOG VIJEĆA SUBOTIČKE BISKUPIJE,

Muzej za očuvanje vrijednih tragova prošlosti

Razgovarala: Katarina Korponaić

Slijedeći svoja osobna i stručna interesiranja, restauratorica i slikarica Zsuzsanna Korhecz-Papp godinama priprema katastar umjetničkih djela katoličkih crkava u Bačkoj, podignutih do 1914. godine, strpljivo prikupljajući i dokumentirajući podatke o izgledu, stilu i vremenu izgradnje objekata, umjetničkim djelima kojima su ukrašene i njihovim autorima

Otkako je diplomirala na Mađarskom likovnom fakultetu na Katedri za restauratore u Budimpešti 1995. godine (sada je u završnici doktorskih studija) Zsuzsanna Korhecz-Papp ostvarila je širok opus restauratorske, istraživačke i publicističke djelatnosti u svojoj struci. Prvi radovi, nastavljeni i u sljedećim godinama, su na restauraciji i povijesno-umjetničkoj obradi bivših oltarnih pala franjevačkih crkava u Subotici i u Baču, potom restauracija slika u Nacionalnoj galeriji u Budimpešti, kao i brojnih portreta, okvira i slika u subotičkom Gradskom muzeju, obnova zidnih slika u nekoliko vjerskih objekata, a ovogodišnji projekt prikaza i restauracije radova budimskog slikara Sebastijana Stetnera (1699.-1758.) još traje i može se vidjeti u izložbenoj dvorani Gradskog muzeja u Subotici.

Zsuzsanna Korhecz-Papp je autorica mnogih tekstova iz ove struke, sudionica više konferencija, suautorica fotoalbuma »Barok u Vojvodini« i autorica triju stručnih publikacija (znanstveni radovi u području restauracije, crkvene umjetnosti i kulturne povijesti; vitraži u Vojvodini, i o slikaru Sebastijanu Stetneru).

Zsuzsanna Korhecz-Papp zaposlena je u Gradskom muzeju u Subotici sa zvanjem viša restauratorica. Članica je Liturgijskog vijeća Subotičke biskupije i u okviru tog tijela 2010. imenovana je pročelnicom Odjela za crkvenu umjetnost. Njezina angažiranost na ovom mjestu je volonterska.

HR: Koji je vaš djelokrug rada kao pročelnice Odjela za crkvenu umjetnost?

Takav djelokrug rada nije strogo propisan niti definiran. Uglavnom, kada se poduzimaju radovi u crkvama omogućena je stručna

konzultacija. Za moje imenovanje smatram da je od značaja bilo to što sam još ranije samoinicijativno počela praviti katastar umjetničkih djela katoličkih crkava u Bačkoj. Taj je posao trebalo uraditi već prije 50 godina, da se obide svaka crkva, opiše, snimi, dokumentiraju podaci, i u svakoj crkvi evidentiraju kipovi, slike, zidne slike, oltari, krstionice, propovjedaonice, fotografiraju i opišu da znamo što imamo u Biskupiji. Počela sam od 2008. godine sistematizirati, ali i ranije u okviru svojih radova istraživala sam i tu drugu stranu, pokraj radova na restauraciji i povijest umjetnosti objekta. To su uglavnom slike, oltarne pale koje sam restaurirala, i budući da se tim područjima nitko nije bavio u Vojvodini, to je bio neobrađeni dio, a jako interesantno i kvalitetno područje, jednostavno nisam

mogla izdržati to ne istraživati, a i publicirati poslije.

HR: Kao stručnjakinju restauratoricu vas zanima crkvena umjetnost i njena povijest?

Struka restauratora tj. restauracija se ne može strogo završiti radnjama oko slike. Takav rad obuhvaća i povijest umjetnosti i istraživanja i restauraciju. Naime, umjetnička djela u katoličkim crkvama u Vojvodini nisu obrađena niti publicirana, i vrlo je malo objavljenih podataka koji se stoga mogu koristiti. Povjesničarka umjetnosti Olivera Milanović-Jović, nekadašnja stručnjakinja Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika, oko polovice prošlog stoljeća počela je istraživati ovo područje, a osim nje gotovo nitko. Kako je ovo područje u prošlosti bilo zapostavljeno, a vrlo je interesantno, bogato i lijepo, zainteresiralo me. U istraži-

IJE, PROČELNICA ODJELA ZA CRKVENU UMJETNOST

vanjima tragam za izvornom literaturom o stvaraocima crkvenih umjetničkih djela u prošlosti, a ona je uglavnom na mađarskom i njemačkom jeziku. Vrlo bogat materijal. Nailazim na podatke o umjetnicima za koje se nije znalo ili se o njima malo znalo, i takva saznanja prelaze lokalne okvire, to su značajni podaci ne samo za povijest umjetnosti ovog područja nego i cijele srednje Europe, tj. međunarodnog značaja.

HR: Izrađujući katastar katoličkih crkava dokle ste stigli s tim poslom, kakve ste podatke prikupili?

Cilj posla sam tako odredila da obradim sve crkve koje su izgrađene do 1914. godine, do Prvog svjetskog rata, vanjski izgled i unutrašnjost. Znači, sve fotografirati i za ono što znam atribuirati tko je majstor, kakvog je stila, što je prikazano na slici... Cilj je da se svi prikupljeni podaci predstave javnosti na web portalu Biskupije, ili posebno kroz interaktivni prikaz tog našeg blaga. U Bačkoj ukupno ima 116 katoličkih crkava, među njima je oko šezdesetak izgrađenih prije Prvog svjetskog rata i one će biti prikazane sa svim detaljima: kada je crkva sagrađena, koje je veličine, što prikazuje oltar, kada je oltar sagrađen, tko je autor slike, skulpture, sve što se može znati. Neće biti sve identificirano, ali polako se vremenom ta saznanja prikupljaju.

HR: U kakvom je stanju umjetničko blago u posjedu Crkve?

U najgorem stanju su njemačke crkve u Bačkoj. Znamo kako je trećina stanovništva Vojvodine bilo njemačka sve do Drugog svjetskog rata. Zbog događanja koja su

uslijedila u idućim godinama i desetljećima, ove su crkve uglavnom ostale bez njihovih vjernika. Gdje nema vjernika, nema župnika, ubrzo i crkva propada. U Bačkom Gračacu katolička je crkva srušena, materijal prodan i neke stvari iz te crkve su premještene u druge crkve, ali ostale postoje, njih je petnaestak, možda i dvadeset, i uglavnom su zapuštene, provaljuje se u njih i upropaštava. U Prigrevici je obnovljena crkva bombom razrušena, crkveni toranj stoji, ali svo blago iznutra je nestalo i uništeno. Nažalost, samo je propovjedaonica bila fotografirana detaljno od strane Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika iz Novog Sada polovicom prošlog stoljeća, i sporedni oltari. Da je tada sve detaljno snimljeno znalo bi se što je svega tamo bilo, što je ukradeno, što uništeno... I iz crkve u Karavukovu je mnogo toga nestalo. I zato bi bilo jako važno, to već godinama iniciram, da se napravi muzej crkvene umjetnosti kao što ih ima u okviru biskupija u Mađarskoj, nadam se da se i u Zrenjaninu osniva, jer to se stanovništvo neće vratiti, crkve su zapuštene, znači treba pokupiti stvari koje su vrijedne, donijeti ih u taj muzej i čuvati dalje. Vidjet ćemo hoće li se u tome uspjeti.

HR: Je li ostvarljiva ideja o osnivanju muzeja Subotičke biskupije i dokle se stiglo u tome?

Ideja je tu, tražim da dobijemo registraciju kako bismo mogli konkurirati za sredstva za ostale potrebe. Ni prostora još nema, ali te vrijedne stvari u napuštenim crkvama treba spašavati. Nedavno smo bili snimati u Gajdobri. Tada je i župnik saznao za nasta-

le štete od vatre zapaljene nasred crkve. Ali, ako i nema vandalizma, napuštene crkve su svakako u lošem stanju, nema sredstava i ne mogu se te crkve održavati, puno košta, ono što je ostalo propada, treba odlučiti da nešto promijenimo kako ne bi propadalo dalje.

HR: Dvadesetak njemačkih crkava je u najgorem stanju, a kakva je situacija na ostalom području u crkvama koje ćete obuhvatiti katastrofom?

Tamo gdje je stanovništvo prisutno i gdje su vjernici, nema problema, nije uništeno. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća je bilo promjena u unutrašnjem uređenju crkava, i puno autentičnih umjetničkih djela je sklonjeno, nažalost i izbačeno, ali se posljednjih godina vraća i obnavlja. Nema tako velikih problema kao kod ovih zapuštenih vjerskih objekata.

HR: Što sve čini crkveno umjetničko blago?

U cijeloj Vojvodini imamo samo tri srednjovjekovne katoličke crkve, poznata je u Baču i u Arači, a nedovoljno poznata i neobrađena u Srijemskim Karlovcima. U Srijemskim Karlovcima katolička srednjovjekovna crkva stoji pokraj pravoslavne saborne crkve, od strane Zavoda za zaštitu spomenika još ni izmjerena. Od triju srednjovjekovnih katoličkih crkava jedna je ruševina, franjevačka crkva u Baču kroz vrijeme kontinuirano postoji i danas funkcioniра, a u Srijemskim Karlovcima crkva je zasvođena u vrijeme baroka, ali osnovni zidovi su srednjovjekovni, i nitko se od stručnjaka time ne bavi. Veliki dio crkava izgrađen je nakon Turaka, to je vrijeme baroka, gradilo se uglavnom po projektima bečkih majsto-

ra i komore, i u njima su nastala većinom djela bečkih i budimskih majstora. Krajem 18. stoljeća su se nastanili prvi katolički slikari na našim područjima. Brojčano više djela je stvoreno početkom devetnaestog, ali ih ima i iz osamnaestog stoljeća, što su umjetničke vrijednosti u arhitekturi i uređenju unutrašnjosti objekata, oltarima, kipovima, zidnim slikama... Jer u to vrijeme crkva je bila naručitelj prvenstveno umjetničkih stvari. U osamnaestom i početkom devetnaestog stoljeća ljudi su ovdje bili siromašni, nisu imali sredstava da naručuju umjetnička djela, jedino crkva i veleposjednici. Ali ni zaostavština veleposjednika se danas već ne može vidjeti, jer nakon Prvog, a naročito nakon Drugog svjetskog rata skoro je sve rasprodano, nestalo, izneseno... Umjetničko blago iz prošlosti koje je u crkvama neophodno je istražiti, sačuvati i zaštititi.

HR: Kako ocjenjuje te dosadašnju zaštitu ovih umjetnina?

U vrijeme kada su ove crkve izgrađene i stvarana umjetnička blaga, one su imale svoje posjede i prihode. Sve je to oduzeto nakon Drugog svjetskog rata i zato propada. Desetljećima država ništa nije ulagala u zaštitu, do prije nekoliko godina, osobito za katoličke crkve. Ranije su crkve dobivale nešto novca za održavanje samo iz inozemnih zaklada i od vjernika, koliko su mogli dati. Veća sredstva mogu se osigurati jedino iz fondova i zaklada. Za veće radove, poput obnove krova i slično, počeli su prikupljati sredstva. Neke su crkve i župe dobile sredstva iz Pokrajinskog fonda za kapitalna ulaganja, nekoliko njih, znači počelo je nešto da se ulaže i od strane države.

KOLONA SJEĆANJA DUGA PET KILOMETARA

Cijela Hrvatska u Vukovaru

Dostojanstveno i veličanstveno obilježena 21. obljetnica stradanja i žrtve

Vukovar je dostojanstveno i veličanstveno obilježio 21.

obljetnicu stradanja i žrtve, rijeka štovatelja slila se u Kolonu sjećanja dugu 5,5 kilometara, najdulju do sada s oko 60 tisuća ljudi, jer dok je čelo kolone već ulazilo na Memorijalno groblje posljednji su još izlazili iz dvorišta vukovarske Bolnice. A tu je u Bolnici i započelo ovojno događanje programom »Vukovaru – ime sveto« autorice prof. Vesne Karaule, gdje su nastupili Klapa HRM »Sveti Jure«, Mirta Mandić-Jozić, Darko Milas i tamburaški sastav »Slavonski san«. U toj rijeci tuge i ponosa bio je cijeli državni vrh, od predsjednika RH, predsjednika Sabora i Vlade, brojne udruge dragovoljaca i pripadnici koji su branili Vukovar s pripadnicima 204. vukovarske brigade i zastavama proslavljenih bojni Hrvatske vojske na čelu.

Brojna su događanja pratila ovu obljetnicu, od znanstvenog simpozija pod nazivom Ratna bolnica 1991. - Juraj Njavro, do sata povijesti na Veleučilištu Lavoslava Ružičke, Ratom u otkuću srca Matice hrvatske, Dana otvorenih vrata obnovljenog Radničkog doma, do humanitarne večere »Za akademsku budućnost Vukovara« i otkrivanja spomen-obilježja »Otac i sin« na Bogdanovačkoj cesti, spomenika Petru i Igoru Kačiću, ocu koji je poginuo kao zapovjednik obrane Sajmišta, a šesnaestogodišnji sin je ubijen kao najmlađa žrtva tog masovnog stratišta.

IDEMO U KOLONI, KORAK PO KORAK

Idemo u koloni, korak po korak, a svaki je taj korak jedna ljudska priča, jedna ljudska sudbina, osobna priča koju je prekinula barbarska ruka. I odzvanja glas legendarnog novinara Hrvatskog radija Vukovar Siniše Glavaševića: »Netko je dirao moje parkove, klupe na kojima su još urezana vaša imena, sjenu u kojoj ste istodobno

Razgovor mladića ispred mene otkriva moje Srijemce. Ivan Adamec i Branimir Solaković došli su iz Bapske. Imaju 21 godinu, vršnjaci su golgote Vukovara, ali rođeni su u progonstvu. Roditelji su protjerani s konvojem iz Iloka, Ivan je rođen u Slavonskom Brodu a Branimir u Rijeci. S roditeljima se vraćaju u Bapsku 1988. godine i te jeseni polaze u prvi razred u Šaregradu. Danas su u Vukovaru, dolaze

godina fakulteta, sprema se za odgojiteljicu u vrtiću i kaže da je Vukovar simbol stradanja hrvatskog naroda i sinonim za hrvatsku slobodu. I njihov je Mostar stradao u ratu u BiH, na sreću ne kao Vukovar, a mnoge su obitelji iz Bosne i Hercegovine danas u Vukovaru.

I dok mi idemo prema Memorijalnom groblju, grupa Zagrepčana već se vraća. Grupu biciklista predvodi Renato Kozole, pošli

U toj rijeci tuge i ponosa bio je cijeli državni vrh, od predsjednika RH, predsjednika Sabora i Vlade, brojne udruge dragovoljaca i pripadnici koji su branili Vukovar

dali i primili prvi poljubac, netko je jednostavno ukrao sve. Nema izloga u kojemu ste se divili vlastitim radostima, kina u kojemu ste gledali najtužniji film, vaša je prošlost razorena i sada nemate ništa. Morate graditi iznova, tražiti svoje korijene a zatim sadašnjost, a ako vam ostanu snage uložite je u budućnost. I nemojte biti sami u budućnosti. A grad, za nj ne brinite, on je sve vrijeme bio u vama. Samo skriven. Da ga krvnik ne nađe. Grad – to ste vi«.

svake godine i uvjereni su da svatko treba barem jedanput doći u Vukovar, pogotovu mladi ljudi.

Grupa koja moli da ih slikam uz tablu Vukovar kaže da dolaze iz Mostara. Došli su još u subotu, obišli Ovčaru, Borovo-commerce i Velepromet, zapalili svijeće kod Križa na ušću Vuke u Dunav i danas su u Koloni sjećanja. Ivana Tomić je 93., sestra Klaudija 95., a brat Hrvoje 99. godište i ovdje su s roditeljima. Ivana je prva

su u petak ujutro, prenoćili su u Urubicama kod Nove Gradiške, a u subotu su vozili sve do Osijeka, gdje im je također osigurano prenoćište. Danas su zorom došli u Vukovar, obišli Ovčaru i Memorijalno groblje, vraćaju se u Vukovar da zapele svijeće kod Križa, čeka ih obrok a poslijepodne se vlakom vraćaju u Zagreb. Sutra se radi, sutra je novi dan.

Na Memorijalnom groblju susrećem mladu djevojku koja se predstavila kao Jelena

Dedaković iz Ferdinanovca. Kći je legendarnog zapovjednika obrane Vukovara *Mileta Dedakovića – Jastreba*. Rođena je u Koprivnici 1994. godine i prvi je put došla u Vukovar još kao mala, s roditeljima, odmah po završenoj mirnoj reintegraciji, kada se u Vukovar moglo, a s prijateljima je došla u Kolonu sjećanja 2008. godine, s navršених 14 godina i otada je svake godine ovdje. Sada pohađa Gimnaziju u Bjelovaru, ima dosta prijatelja, mnogi od njih danas su ovdje i raduje ju što je danas u Vukovaru puno mladih iz cijele Hrvatske. Voljela bi kad bi svatko došao u Vukovar, zapalio svijeću i izmolio oćenaš za sve čiji su grobovi obilježeni bijelim križem, pa i za one, za čiji se grob još ni danas ne zna. Vukovar je to zaslužio.

Na Memorijalnom groblju susrećem i gradonaćelnika Zagreba *Milana Bandića*. Zamoljen za izjavu, odgovorio je vrlo kratko: »Sve je počelo u Vukovaru i ovdje će sve i završiti. Vukovar živi vjećno i neka vjećno živi i Hrvatska. Hvala svima koji su danas došli«.

Pred sampoćetak svetemise, koju je na Memorijalnom groblju predvodio mons. *Alessandro D'Errico*, apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj u koncelebraciji s hrvatskim nadbiskupima, biskupima i brojnim svećentvom, razgovarao sam i s našim srijemskim biskupom mons. *Đurom Gašparovićem*, koji je izrazio zadovoljstvo da je danas ovdje s grupom vjernika iz srijemskih župa i ustvrdio kako je ovo veliki dan za ćitav hrvatski puk, pa i Srijemce, jer je osloboćenje hrvatskih generala velićajan ćin, kojim je skinuta krivnja ne samo s njih, već općenito s ćitavog hrvatskog

naroda. »Bogu hvala da je svijet smogao snage priznati našu nedućnost, našu stoljetnu želju da imamo svoju državu. Ćistu i besprijekornu, stvorenu u obrambenom ratu. Evo, Srijem je i danas u županiji srijemskoj, u Vukovaru u kojemu je stoljećima stolovalo županijsko vodstvo, vodstvo ćitavoga Srijema, sve do početka 20. stoljeća i stvaranja države SHS. Molit ćemo danas za sve stradale Vukovarce, ali i za sve stradale branitelje, a među njima je bilo i naših Srijemaca«, rekao je biskup Đuro.

Nakon svete mise razgovarao sam s brigadirom *Brunom Zoricom – Zuluom*, koji je došao sa svojim iz

slobodu i samostalnost, a ćin kojim su osloboćeni krivnje priznanje je ćitavom hrvatskom narodu, međunarodno priznanje pravednoj borbi za stvaranje države o kojoj su sanjale generacije Hrvata.

POKRAJ SVAKOG BIJELOG KRIŽA – LAMPIONI I RUŽE

I Osijek je bio u Vukovaru. Kao i svih dosadašnjih godina, branitelji Osijeka su pješaćili do Vukovara i utopili se u rijeku sjećanja. Uvijek polaze u ponoć, rekao je *Joza Bertanjoli*, dragovoljac iz Retfale, pješaće po svim vremenskim uvjetima, uvijek su u Koloni sjećanja i odaju poćast suborcima i prijateljima.

Inaće, za tromjesećne opsade Vukovara poginulo je 1624 branitelja i civila, na Ovćaru je odvedeno 200 hrvatskih zarobljenika, u logorima Borovocomerice i Velepromet bilo je 1200 zatoćenika, nakon pada Vukovara u srbijanske logore je odvedeno više od 7000, a iz grada je protjerano 22 tisuće Hrvata i ostalih nesrba.

I za kraj jedna vukovarska prića. Mlada *Ivana Šarćević* ne pamti stradanje Vukovara. Naravno, roćena je u ljetu 1997. godine, kada se Vukovar već polakao vraćao kući. Njena je obitelj zastala u Vinkovcima i roćena je u tamošnjoj bolnici. Sada završava osmoljetku, drući se s vršnjacima ali navećer

Nakon pada Vukovara u srbijanske logore je odvedeno više od 7000, a iz grada je protjerano 22 tisuće Hrvata i ostalih nesrba

Ivanićgrada. Ratovali su diljem Hrvatske, najćešće na ratištima u Zapadnoj i Istoćnoj Slavoniji, no u Vukovar se nije moglo. Došli su u Osijek kada je Vukovar pao. Brigada je formirana u Ivanićgradu, ali u njoj su pripadnici sa svih strana, a kada je ćuo da pišem za Hrvatsku rijeć, kaće da su imali i bunjevaćkih Hrvata iz Zagreba, ćiji su korijeni zasigurno sa sjevera Baćke. Raport je završio zahvalnicom za ovaj sveti dan, u gradu svetoga imena, s razloga jer su netom osloboćeni generali *Gotovina* i *Markać* temelj ćiste i neokaljane borbe za

Osim toga, u subotu navećer duć ćitave Vukovarske ulice u Osijeku zapaljeno je na tisuće svijeća, to Osijek odaje poćast žrtvama Vukovara, a svaki zapaljeni lampion simbol je jednog izgubljenog života.

Lampioni su zapaljeni i pokraj svakog bijelog križa na memorijalnom groblju u Vukovaru poloćene su svjeće poginulih branitelja, civilnih žrtava i umrlih HRVI i prema službenim podacima pokopani su ostaci 413 poginulih hrvatskih branitelja, 306 civilnih žrtava, 115 umrlih i 45 ćlanova njihovih obitelji.

ne izlazi, još je mlada. I oni stariji, koje poznaje, slabo izlaze, ne zato što se u gradu nema gdje izaći, već zbog besparice. Vukovar je skup grad, s malo uposlenih sugraćana, a mladi s tek završenom naobrazbom teško mogu do posla. Vjeruje da će vrijeme koje dolazi donijeti promjene na bolje a danas je srećna što je cijela Hrvatska u Vukovaru, što je tu mnoštvo mladih koji su došli oćati poćast vukovarskom stradanju, žrtvi koja je urodila plodom da danas odrastaju u slobodnoj i samostalnoj Hrvatskoj.

Slavko Žebić

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU (XXXV. DIO)

Hrvatsko-Ugarska Kraljevina i križarski ratovi

Piše: dr. Zsombor Szabó

Na koncu XII. i početkom XIII. stoljeća Hrvatsko-Ugarska Kraljevina bila je na vrhu europskih kraljevina. Jedan onovremenski dokument to lijepo ilustrira. S konca vladavine *Bele III.* sačuvan je popis kraljeve imovine, koja je rađena za potrebe aragonskog kralja *Alfonsa II.*, čiju je kćerku *Konstanciju* hrvatsko-ugarski kralj zaprosio

Hrvatsko-ugarski kralj
Andrija II. na čelu križara

za svog sina *Emerika*. Po tom popisu imovine *Bela III.* je bio najbogatiji europski kralj, jer je godišnje imao 23 tone prihoda od čistog srebra, nasuprot francuskom kralju koji je imao 17 tona prihoda računajući u srebru, ili engleskom vladaru koji je godišnje ostvarivao 9 tona prihoda u srebru. *Bela III.* je bio i najveći zemljoposjednik, jer je 75 posto zemljišnih posjeda osobno posjedovao, Crkva je posjedovala 15 posto, a 10 posto posjeda je bilo u rukama pojedinih feudalaca. Kraljević *Emerik* je dobio ruku *Konstancije* i titulu hrvatsko-slavon-

ske-dalmatinskog kralja, i namjesnika Hrvatskog Kraljevstva. Kako je bio najveći zemljoposjednik, *Bela III.* u povijesti slovi i kao jedan od najvećih darovatelja posjeda. Jednom je prilikom darovao jednu čitavu hrvatsku županiju (istina manju, Modrušku) *Bartolu II.* iz obitelji *Frankopan* kada je on 1186. godine stupio u njegovu službu. *Frankopani* su onda već imali u posjedu otok *Krk* (*Veglia, Currietae*).

ČUDNA ČETVRTA KRIŽARSKA VOJNA PROTIV NEVJERNIKA

Nakon smrti *Bele III.* njegov je sin *Emerik* vladao šest godina. Za vrijeme njegove vladavine Hrvatsko-Ugarska Kraljevina je izgubila najvredniji dalmatinski grad *Zadar*. Naime, Četvrti križarski rat povelili su talijanski i francuski vitezovi, na poziv pape *Inocenta III.* Križare je do *Egipta*, koji su namjeravali osvojiti, trebala prevesti mletačka mornarica uz ugovoreni novčani iznos. Ne imavši novca platiti ugovoreni iznos, križari su na duždov zahtjev *Veneciji* osvojili i predali hrvatski grad *Zadar*. Tako je *Venecija* od križarskog rata napravila trgovinu (danas bismo rekli *biznis*). Treba napomenuti kako je *Papa* taj pothvat osudio, a kralj *Emerik* je prosvjedovao. Ipak, *Zadar* je osvojen i opljačkan godine 1202. Ali križari se nisu tu

zaustavili, došavši u *Carigrad* križari su podržavali, opet za novac, izbor cara *Alekseja Angela*. Ne dobivši ugovoreni iznos, oni su 1204. godine zauzeli (i opljačkali) *Carigrad* i osnovali *Latinsko Carstvo* koje se održalo do godine 1261. Navedeni su događaji produbili mržnju kršćanskog Istoka prema Zapadu, a ujedno su uništili nekad moćno *Bizantsko Carstvo*. *Emerik* je, osim toga što je izgubio *Zadar*, uspio i zaratiti sa svojim mladim bratom princem *Andrijom*, drugim sinom *Bele III.* koji je smatrao, budući da njegov brat nije imao muškog potomka s *Konstancijom*, kako njemu pripada *Emerikov* dio *Ugarsko-Hrvatske Kraljevine* – principat, to jest *Hrvatska Kraljevina*. Usput je *Emerika* krivio za gubitak bogatog grada *Zadra*. *Papa Inocent II.* je na kraju uspio jedno vrijeme pomiriti braću. Na kraju je *Emerik*, koji je bio bolestan, okrunio svog četverogodišnjeg sina za kralja, a u slučaju njegove smrti, za njegovog skrbnika (na iznenađenje) odredio je brata *Andriju*. *Emerikov* malodobni sin uskoro umire i princ *Andrija* pod imenom *Andrija II.* okrunjen je za hrvatsko-ugarskog kralja 1205. godine.

HRVATSKO-UGARSKA KRALJEVINA KREĆE U PETI KRIŽARSKI RAT

U prethodnim nastavcima opisali smo glavne tokove

reformiranja kraljevstva koji su se odigrali za vrijeme vladavine *Andrije II.* Poslije dvanaest godina vladanja, *Andrija II.* odlučuje ispuniti očevu želju, koji je na nagovor *Fridriha Barbarose* prihvatio da s njima i on krene u križarsku vojnu, ali je tu odluku, zbog unutarpolitičkih prilika odgodio, to jest kasnije je zadužio svog sina da tu zakletvu ispunji. Hrvatsko-ugarski kralj *Andrija II.* je krenuo u križarski rat 1217. godine pošto je vođenje kraljevine u njegovu odsustvu povjerio ostrogonskom (*Esztergom*) nadbiskupu *Janosu*. Već na početku pohoda imao je

Opsada *Carigrada*
(*Konstantinopola*) 1203. godine
od strane križarske vojske

teškoće, jer je namjeravao krenuti morskim putom. *Mletačka Republika* ga je uvjetovala da će mu samo onda osigurati brodove, ako se odrekne svog prava na *Zadar*. Hrvatsko-ugarski kralj je stigao mjeseca listopada u *Palestinu* i započeo (istina bez većeg žara) borbu. Iduće, 1218. godine, valjda poučen ponašanjem *Mletaka*, krenuo je dužim, kopnenim putom kući, bez većeg uspjeha u borbama, ali je formalno ispunio očev zahtjev. Usput je poveo i kćerku *nikejskog cara Teodora Laskarisa - Mariju*, koja je bila predviđena za ženu njegovog sina princa *Bele*.

Već se u salašima »na dva zida« pokazalo da za napridniji život salašarima triba i više mista (komocije) od onog kojeg su dotleg imali. Zato je podiko jamu za žutu zemlju za nabijanicu novog salaša iskopo na mistu, di će od jame napraviti podrum, pod salašom ili u avliji blizo salaša.

Za napridniji život sa više čeljadi, osobito koji su počeli privaćat zadružni život, trošilo se više feli rane, kujna je bogatija, odivanje raskošnije i dr. Na dovat se držala rana koja će se posli spremat za ilo (vino, pušeno meso, mliko, sir i dr.), više je i sudi koji nisu stali u kujnu i špajc. Okanjivali su se i prakljače, a kad su zapatili roljku za rubeninu, njoj je tribalo mista ko za dvoje drvenice (krevete). S tom poteškoćom su izašli na kraj s podrumom – sve je nadovat, a »nije pod nogama« (ne smeta).

Podrum je većinom dubok

desetak basamaga, na kojima su na basamage nadoli nuz zid poređali kačicu masti, velike boce dunca i keseliša i sl. Često su sa strane basamaga namišćene na zid police na kojima se držala kuvana rana u sudima ili u bocama (dunc, kuvana paradička). Doli je obično roljka i od zelja: krumpir, ukišeljeno zelje, u pisak zavaljeni peršin, šargaripa, poštrenjak, i obaško cikla, kerelaba, čičoka, zeleni kupus u glavicama i dr., pa i manja burad sa vinom i demižoni sa rakijom. Krumpir i vino nikad nisu zajedno u podrumu.

U podikojem podrumu pod dolom ili bliže dolu napravili su ledaru u čoši suprotnoj od vrata. Ledara je obaško opisana. Manji salaši i salašići su brez podruma, al su iskopali karmiće.

U salašima »na tri zida« obično je i podrum veći. U njeg se salazilo kroz pod ambetuša, u čoši zida nuz vrata kujne. Gazde veći vinograda

obaško su pravili podrum za vino i voće (jabuke i kruške). Podrumi su doli zemljani.

PODRUM U AVLJI

U salašima su pravili i podrum u avliji. Jamu od zemlje za nabijanicu su sa strane oziđali, a odozgor zasvodili cigljama. Na svod su nagnili zemlju, zatravnili i napravili zelenu krovinu. Ulaz u podrum je zasvođen cigljama, a vrata se otvaraje napolju na avliju. Podrumi u avliji su sa više komocije, od podruma pod salašom.

VINOGRADARSKI PODRUM

Vinogradari koji su vino, rakiju i voće prodavali i dilmice ili većinom i od tog živili, za se su iskopali obaški podrum u avliji. (Onda se računalo da rod sa lanca vinograda donosi hasnu koliko i dva lanca zemlje.) Najviše ovaki podruma bilo je u pisku ili crnjevini blizo njeg. Vrata podruma su sa dva krila i u bočnom zidu, a kroz nj se išlo doli priko 4-6 basamaga. U njemu su držali burad sa vinom i demižone i obaško velike caklene boce sa raki-

jom velike 20-30, ride od 50 i nartiko do 200-300 (!) lit. Velike boce od oko 100 lit. i veće, za rakiju su ukopali u pisak da se sa rakijom ne privnu.

U tom podrumu držali su jabuke, kruške i drugo voće koje je moglo ostat i po nekoliko miseci. Vino je na sagu zdravo ositno, pa su u podrumu držali samo vino, rakiju i voće i sitniji sersam za muljanje grožđa i pritakanje vina.

KARMIĆ

Ako u podrum nije stalo sve šta triba za zimu ili ako ga salašar nije imo, onda se iskopo karmiće. To je jeptino i friško napravljeno zakrilje za zelje. Karmiće je na podesnom mistu iskopana jama nalik na ciglju, duboka oko podrug metara. Odozgor se pokrila sa nekoliko drveni okrugljača, priko nj s granama rašća, na nj kuružna i odozgor se nagnila zemlja. U njeg se salazilo kroz sklepana vrata pokrivena kuružnom i na listvice sa 3-4 pričage. U karmiću se za zimu čuvalo od mraza, na vlagi zelje, najviše krumpir, peršin, šargaripa i sl.

Kad više karmiće nije tribo, jamu su zavalili zemljom.

SA ROGLJA

Žena koja ulazi

Kadgod se moglo čut da žena zarađiva tako što »ulazi«. Kad je to čuo upućen je svatio da dotična žena zarađiva tako što u potribitu varošku kuću ide spremat sobe, prat košulje (rubeninu) ili radit što god drugo. To je bio udivanjen poso sa gazdaricom da će joj doć u određene dane. Napriliku tako su prali košulje (rubeninu), kuvali pekmez, paradičku, duncovali, pravili taranu i sl.

Dvorba bolesnika, pomoć u kućevnim poslovima, bila je udivanjena po izreki: »koliko plaće, toliko svirke«. Ako je radila nekoliko sati, onda je radila o svom kostu, a ako je radila više od po dana onda je dobila makar jedno ilo.

Po radu i plaćanju drugačiji je poso »žene koja ulazi« od posla nadničarke ili sluškinje.

PRIMJER KRŠENJA ZAKONA PRI GRADNJI ČETVEROKATNICE NA BEOGRADSKOM PUTU

Tko smije bespravno graditi?

To što je nakon kaznenih prijava i niza prekršaja Kelebija transport prošloga tjedna ipak platio komunalije i podnio zahtjev za izdavanje građevinske dozvole, ne umanjuje njegovu krivnju zbog kršenja zakona i ostavlja otvorenim niz pitanja

Razuman čovjek uglavnom ne želi doći u sukob sa zakonom i vodi računa o onome što radi kako se ne bi previše petljao s državom, međutim, postoje i obratne situacije kada država vodi računa o tome da ne dođe u sukob s pojediniima i ne sankcionira njihove očite prekršaje zakona. Jedna od takvih je bespravna gradnja četverokatnice na kutu Beogradskog puta i Ulice Bele Gabrića. Sugovornici kažu da je takav primjer bahatosti investitora jedinstven u Subotici, a sudeći po tome da skoro nitko od njih nije htio javno govoriti, od građevinske inspekcije, tužitelja do nadležnih u Ravnateljstvu za izgradnju grada i Zavodu za urbanizam, bahaćenje investitora izgleda seže daleko i visoko.

No, podimo redom. Vlasnik spomenutog placa na kutu Beogradskog puta i Ulice Bele Gabrića najprije je bilo poduzeće KST inženjering, čiji je zakonski zastupnik *Gábor Nemes*, a kojemu je nakon kupovine starih kuća gradska Služba za građevinarstvo 2010. godine izdala

dozvolu za njihovo rušenje, a potom i lokacijsku dozvolu za gradnju novog trokatnog objekta. KST je objedinio parcele i izgradnju počeo na ukupnom prostoru većem od 1.000 četvornih metara, a zanimljivo je da je na dijelu prostora, na parceli Donji grad 7280/1 od 899 četvornih metara, stavljena hipoteka 13. lipnja 2011. godine u korist izvjesnog *Aleksandra Fomicheva Vasiljeviča*, državljanina Rusije, na vrijednost od 100.000 eura. Hipoteka je proknjižena u Geodetskoj upravi 13. siječnja 2012. godine. Druga parcela 7281, površine 155 četvornih metara, ostavljena je za potrebe regulacije ulice, što znači da bi je grad trebao otkupiti.

KAZNE NE PRIJAVE PROTIV INVESTITORA I IZVOĐAČA

Početkom ove godine KST inženjering prodaje obje parcele Kelebija transportu registriranom za taksi prijevoz, čiji je direktor *Marko Zubić* a neslužbeno se kao vlasnik poduzeća spominje *Saša Spremo*, poznatiji kao

Bambalić, čije poslove godinama unazad u javnosti prati, u najmanju ruku, sumnja u poslovanje na rubu zakona. Budući da je u međuvremenu tijekom 2011. godine promijenjen Plan detaljne regulacije za taj dio grada (Službeni list 32/2011.), kojim je, među ostalim, povećana maksimalna visina do 18 metara – što praktično znači prizemlje i četiri kata s potkrovljem, na zahtjev novog vlasnika, Kelebija transporta, gradska Služba za građevinarstvo izdaje novu lokacijsku dozvolu 25. lipnja 2012.

Međutim, šef Službe za građevinarstvo *Zoran Čopić* ističe da investitor nema niti jednu drugu dozvolu, i objašnjava: »U redovitoj proceduri izgradnje objekta postoje tri koraka: lokacijska dozvola, građevinska dozvola i tehnički prijam. Lokacijskom

dozvolom se daju uvjeti koje treba ispuniti za gradnju objekta, daju se gabariti, položaj objekta na parceli, visina, katnost, priključci na instalacije. Na osnovi toga se radi građevinski projekt na temelju kojeg investitor plaća komunalije i podnosi zahtjev za građevinsku dozvolu, i tek kad nju dobije može početi izgradnju«.

Građevinski inspektor 6. srpnja nalaže zaustavljanje radova, jer investitor nema dokumentaciju, a deset dana kasnije, 16. srpnja, nalaže zatvaranje gradilišta i rušenje objekta. Budući da investitor nije poštovao odluku inspektora, jednostavno je uklonio ploču na kojoj se navodi da je gradilište zatvoreno i nastavio radove (jedino se u međuvremenu navodno promijenio izvođač), inspektor predaje kaznene prijave Osnovnom

javnom tužiteljstvu protiv investitora i izvođača, kao i prijave za privredni prestup protiv istih osoba.

NAGRADA OD 40 POSTO POPUSTA

U Osnovnom javnom tužiteljstvu navode da je prijava inspektora zaprimljena 21. kolovoza, te da je trenutačno postupak u fazi odlaganja kaznenog gonjenja. Naime,

po proceduri u ovoj fazi se osobi protiv koje je podnesena kaznena prijava nalaže da isplati određeni iznos u humanitarne svrhe. Budući da je riječ o lakšem kaznenom djelu, sa zapriječenom kaznom zatvora do tri godine, obično se određuje iznos od 100.000 do 150.000 dinara koji se plaća nekoj ustanovi socijalnog karaktera. Ukoliko osoba prihvati platiti kaznu to znači da priznaje djelo koje joj se stavlja na teret i tada ima posljedice građanske odgovornosti. Ročište za izjašnjavanje u ovom slučaju zakazano je za 26. studeni.

U Direkciji za izgradnju grada kažu da je investitor 22. listopada tražio da se izračunaju troškovi komunalnog uređenja, što je i najveća stavka u postupku izdavanja građevinske dozvole, te je, kako je priopćeno, riječ o 3,7 milijuna dinara. Prošloga tjedna stigla je i ohrabrujuća informacija – Kelebija transport je 15. studenog podnio zahtjev za izdavanje građevinske dozvole, troškovi komunalnog uređenja su izračunati na 6,1 milijun, a uz popust od 40 posto za plaćanje u roku od 30 dana plaćeni iznos je 3,7 milijuna, i trenutačno se u Tajništvu za građevinarstvo pregleda podnijeta dokumentacija.

LEGALIZACIJA U IDUĆE TRI GODINE

Legalizacija bespravno sagrađenih objekata u Srbiji bi se mogla provesti u sljedeće tri godine, a bespravni objekti legalizirali bi se prema posebno povoljnim uvjetima, najavio je ministar građevine i urbanizma Velimir Ilić. On je objasnio da cijena legalizacije mora biti takva da je svaki građanin može platiti usprkos teškoj ekonomskoj situaciji, a vlasnike koji to ne učine ni uz takve pogodnosti čeka rušenje njihovih objekata. Ilić je rekao kako će legalizacija biti gotovo besplatna, te da će se plaćati samo najnužniji troškovi za administraciju i geometre, i to u ratama.

To, naravno, ne umanjuje krivnje investitora zbog kršenja zakona i ostavlja otvorenim niz pitanja: kako je Zavod za urbanizam pripremao dokumentaciju za lokačijsku dozvolu za objekt koji je već dobrim dijelom bio izgrađen? Što ako nešto nije u redu s projektom? Što je s hipotekom, je li ona prenijeta i na novi objekt i hoće li netko upozoriti buduće kupce da kupuju opterećeni stan? Stoje li i u ovom slučaju optužbe gradskih vijećnika

često izgovarane za skupštinskom govornicom da se planovi regulacije mijenjaju i donose prema željama pojedinih investitora? A bit će zanimljivo vidjeti i koliko će grad platiti za eksproprijaciju onih 155 četvornih metara za potrebe regulacije ulice. I na koncu, a možda je s time trebalo krenuti, tko je doista investitor od kojega izgleda strahuju nadležne državne i gradske institucije i zašto?

S. Mamužić

U OKVIRU ISTRAGE O »AGROBANCİ«

Uhićen bivši gradonačelnik József Kasza

U okviru nastavka istrage o malverzacijama u »Agrobanke«, policija je u utorak ujutro privela Józsefa Kaszu, nekadašnjeg gradonačelnika Subotice i bivšeg predsjednika Saveza vojvođanskih Mađara, te Zorana Maleševića, Peđu Mališanovića i Miomira Paovica, zbog sumnje da su zloporabom službenog položaja Mališanoviću pribavili imovinsku korist veću od 13 milijuna eura.

Radna grupa Uprave kriminalističke policije privela je Kaszu kao bivšeg direktora subotičke filijale »Agrobanke«. Njegov tadašnji zamjenik bio je također privedeni Malešević, a među uhićenima su i vlasnik poduzeća »Azohem«, »Mala Bosna« i »Azotara Subotica« Peđa Mališanović, kao i sudski vještak Miomir Paovica. Oni se sumnjiče da su zloporabom službenog položaja, na štetu »Agrobanke«, pribavili Mališanoviću imovinsku korist veću od 13 milijuna eura.

Prema informaciji koju je objavila Radiotelevizija Srbije, Kasza i Malešević su u dogovoru s ranije uhićenim bivšim predsjednikom IO »Agrobanke« Dušanom Antonićem i njegovim suradnicima, mimo zakona odobrili tri kredita i pet bankarskih garancija, pod povoljnijim uvjetima i bez odgovarajućih sredstava osiguranja povezanim gospodarskim društvima »Azohem«, »Mala Bosna« i »Azotara Subotica«, koja su u vlasništvu Peđe Mališanovića.

Miomir Paovica sumnjiči se da je u dogovoru s Mališanovićem sačinio osam lažnih procjena nepokretnosti Tvornice za proizvodnju umjetnog gnojiva »Azotara Subotica«, i višestruko ih precijenio, kako bi za potrebe »Agrobanke« bio stvoren privid osiguranja za vraćanje kredita.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE

TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO I IMOVINU – SLUŽBA ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu sa člankom 50. zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br.72/09, 81/09-ispravka, 64/10-US i 24/11) i čl. 60-73. pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (Službeni glasnik RS, br. 31/10, 69/10 i 16/11).

oglašava

JAVNI UVID u

– NACRT PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA REGULACIJU ULICA OTMARA MAJERA I ĐAKOVSKJE U MZ »GAT« U SUBOTICI

– NACRT PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA KOMPLEKS –K.P. BR.1690 K.O. PALIĆ NA DIJELU PROSTORA UZ ISTOČNU OBALU JEZERA PALIĆ I IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ.

Javni uvid može se obaviti od **26. studenoga do 28. prosinca 2012. godine**, radnim danima od 8-14 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg Slobode 1.

Zainteresirana pravna i fizička lica mogu izvršiti uvid u Plan i dobiti informacije o Planu u Gradskoj upravi Subotice, u Službi za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202-1.

Primjedbe na planirana rješenja u tijeku javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Službi za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), **do 28. prosinca 2012. god.**

Javna sjednica Komisije za planove održat će se **16. siječnja 2013. god. u 13 sati** u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg Slobode br.1. Pravna i fizička lica mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku poslale tijekom javnog uvida.

Počinje Desiré

Predstavom Ateljea 212 »Zoran Đinđić« u režiji *Olivera Frljića* večeras se otvara četvrti regionalni festival suvremenog kazališta »Desiré«, koji će biti održan od 23. do 30. studenog u organizaciji kazališta »Kosztolányi Dezső«. Festival se održava pod podnaslovom »Apolitika«, a publika će, kako je najavljeno, imati prilike vidjeti neka od scenskih ostvarenja koja su izazvala i velike polemike u javnosti. Redatelj Oliver Frljić potpisuje i predstavu Slovenskog mladinskog gledališća »Proklet bio izdajica svoje domovine«, a sličnom temom predstaviti će se i SKC Novi Sad s predstavom »Ubiti Zorana Đinđića« u režiji *Zlatka Pakovića*. Također predstava koja je uzburkala javnost dolazi iz Mađarske: kazalište »Katona József« s predstavom »Naš razred«, koju je po tekstu *Tadeusza Słobodzianeka* režirao *Gábor Máté*, te segedinska trupa Metanoia Artopédia s predstavom »Zabavljači u Ulici alkemičara«. Slovensko mladinsko gledalište nastupit će i s djelom *Boruta Šeparovića* »Klasni neprijatelj«, a predstava teatra Glej »Zato sam sretan« igrat će se četiri puta jer ju može odjednom vidjeti samo do 15 osoba. *Dragana Bulut* iz Beograda dolazi sa solo projektom »Pass it on«, a kazalište Hotel Bulić i Tvornica kulture iz Zagreba s djelom »Svršimo s Božjim sudom« Antoana Artoa, a po koncepciji *Senke Bulić* i *Tomislava Čurkovića*. Domaćin, kazalište »Kosztolányi Dezső« izvest će drugi i treći dio predstave »Passport« koja je rađena u okviru IPA projekta s glumcima iz Segedina. U okviru programa »Desiré« festivala zakazan je i koncert

Ramba Amadeusa večeras u 22,30 sati. Direktor kazališta »Kosztolányi« András Urbán smatra da je pripremljen uzbudljiv i zabavan festival, premda su organizatori imali ozbiljnih financijskih problema u pripremi »Desiréa«.

Utemeljenje susreta stručnjaka iz predškolsstva u spomen na Duju Runje

Predškolska ustanova »Naša radost« organizira stručni susret zaposlenika u predškolsstvu 29. studenoga u vrtiću »Sanda Marjanović« na Prozivki (s početkom u 16 sati i 30 minuta), u znak sjećanja na vrsnog pedagoga, dugogodišnjeg koordinatora stručne službe ove ustanove *Duju Runje*, preminulog prije godinu dana. Namjera je da se ovim susretom utemelje skupovi stručnjaka iz područja predškolsstva, koji bi se i u buduću održavali u studenome. Prvi dio programa bit će posvećen »Slikama sjećanja« na Duju Runje, a drugi – razmjeni iskustava u radu s djecom pod nazivom »Praksa u ogledalu«. Očekuje se dolazak stručnjaka iz predškolskih ustanova iz Pazina s iskustvima u ovom području u Istri.

»Naša radost« priprema i Dane stvaralaštva za proljeće, kada će se od polovice travnja do »Klincijade« u svibnju organizirati različite kreativne aktivnosti za djecu, roditelje i zaposlenike. Dujo Runje bio je jedan od inicijatora poznate dugogodišnje manifestacije dječjeg stvaralaštva i umijeća i dao joj je ime »Klincijada«, po kojoj je ona danas prepoznatljiva.

K. K.

IZLOŽBA STARIH RUKOPISA U GRADSKOJ KNJIŽNICI

Iz prve ruke

Poslije više od 20 godina subotička publika ima priliku ponovno vidjeti stare rukopise pohranjene u depou Gradske knjižnice na izložbi pod nazivom »Iz prve ruke«, otvorenoj u Maloj galeriji u četvrtak, 15. studenoga. Autorice izložbe Irena Bognar i Dušica Dulić na svjetlost dana iznijele su rukopise subotičkih književnika, povjesničara, skladatelja, ali i autora koji nikada nisu živjeli ovdje, a svoje su rukopise darovali Knjižnici.

Od poznatih romanopisaca subotička Knjižnica posjeduje značajan broj rukopisa Oskara Daviča, koji je svojedobno boravio u Subotici i svoja djela darovao, ali ona su uglavnom nekompletna, odnosno nedostaje im po koja stranica, objašnjava Dušica Dulić. Ovoga je puta izložen njegov rukopis »Jedno prije podne u kuhinji poetike«. Posjetitelji mogu vidjeti i rukopis romana »Put dug pet života« Lazara Merkovića, jednog od rijetkih živućih pisaca čija su djela izložena. »Imamo jedan od tri neobjavljena romana Ante Jakšića 'Pod bičem spoznaje' i nekoliko odlomaka iz više njegovih romana. Najbronije u gradskom depou su pripovijetke Balinta Vujkova. On je objavljivao svoje pripovijetke još za života, brojne su objavljene i poslije njegove smrti, ali i uza sve to Gradska knjižnica i danas ima više od 150 neobjavljenih pripovjedaka, što je zbilja veliko bogatstvo.

Izloženo je subotičko autentično blago

Osobito je zanimljiv njegov predgovor, također neobjavljen, u kojemu opisuje na koji način je prilazio pripovjedačima i pripremao ih za rad, ističe Dulić.

Među rukopisima su pripovijetke Ante Sekulića, Žaka Kofina, Ivana Pančića, Vjekoslava Kaleba, Tibora Gajdoša i nekoliko Josipa Klarskog, među kojima i poznata pripovijetka »Ilija Troskot i njegova dica«, koju je 90-ih godina izvela dramska sekcija HKC »Bunjevačko kolo«.

»Među izloženim dramskim djelima najbronije su drame Matije Poljakovića, ovoga puta je to 'Ča Bonina razgala' i može se lijepo vidjeti kako je tekst u prvoj varijanti imao drugačiji naziv, najprije se zvao 'Gazda plati, pa ga gajdaš prati'. U rukopisu se vidi kako je naslov precrtavan i mijenjan«, kaže Dušica Dulić.

Posjetitelji izložbe mogu vidjeti »Traktat o sluškinjama« Bogdana Čiplića, koji je svoj prvi koncept rukopisa ostavio Gradskoj knjižnici, a među pozijom izloženi su rukopi-

si Mire Alečković, jedna pjesma Dragutina Tadijanovića, prevoditelja Zlatka Gorjana, kao i »Slava« Blaška Rajića iz 1942. godine.

Izloženo je nekoliko stručnih radova, disertacija, gradskih kronologija kakvu je primjerice radio nekadašnji upravitelj Knjižnice Blaško Vojnić Hajduk. Tu je i »Razvitak grada Subotice«, djelo inž. Konstantina Petrovića iz 1929. godine u kojem se opisuje ondašnji izgled i život u Subotici, te se među podacima primjerice navodi kako u gradu postoje četiri bolnice, 82 osnovne škole, izlazilo je 11 listova, od toga dva dnevnika, bilo je 190 automobila. Izložen je rukopis Matije Evetovića »Kulturna povijest Bunjevaca i Šokaca«, te male edukacijske knjižice kakve su priredili Mijo Mandić o zemljopisu, Ambrozije Šarčević izdvaja »Mudre misli i pouke«, svećenik Ivan Kujundžić piše »Prilog kulturnoj povijesti bunjavčko-šokačkih Hrvata«.

»Ono što subotička Gradska knjižnica ima, a druge nema-ju, jesu originalne skladbe.

Imamo nekoliko takvih Josipa Andrića 'Bunjevačka elegija', 'Šokačka elegija', ali i rukopis libreta opere 'Dužijanca', bunjevačke narodne opere prvi put izvedene 1953. na sceni Narodnog kazališta u Subotici. Među skladbama su i djela Karela Napravnjika, Svetomira Nastasijevića, no najbroniji su rukopisi Tumbas Pere Haje, među kojima je puno tamburaških partitura za kola, kao i preljske pisme s kraja 19. stoljeća koje je sam uglazbio«, ističe Dušica Dulić i dodaje kako priređivači bibliografija ili monografija često traže pristup starim rukopisima pohranjenim u depou Gradske knjižnice. »Ovo je stvarno jedno subotičko, autentično blago koje nemaju druge knjižnice i njegovo izlaganje mogućnost je, čak i onima koji se ne bave poviješću, da vide ono što su naši preci stvarali i što je sačuvano kao dokumenti koji su zabilježili jedno vrijeme«, kaže koautorica izložbe Dušica Dulić.

Izložba »Iz prve ruke« otvorena je do 10. prosinca.

IVO BAČLIJA, PROIZVOĐAČ LJEKOVITIH ORGANSKIH PROIZVODA

Zdravlje je svuda oko nas

Piše: Dražen Prčić

Brojni su prirodni ekstrakti čija zdrava svojstva uopće niti ne poznajemo

Rođeni Subotičanin Ivo Bačlija prije četvrt stoljeća otišao je na studij u Osijek i ostao živjeti u Hrvatskoj. Danas se bavi proizvodnjom ljekovitih organskih proizvoda, koji su svojim poznatim efektima vrlo djelotvorni na ljudsko zdravlje i opće tjelesno stanje. Priča o njemu i njegovoj profesionalnoj djelatnosti prigoda je i za malo poduke o zdravim prirodnim ekstraktima koje sadrže biljke o kojima tako malo znamo.

»Još u osnovnoj školi jako me je zanimalo bilje, naravno najviše ljekovito, i kako sam bio dobar iz biologije sudjelovao sam na raznim natjecanjima i tako sam već onda bio u mogućnosti naučiti više od drugih. Počeo sam spravljati određene biljne pripravke

već u srednjoj školi, ali nikad nisam bio dovoljno zadovoljan njihovom učinkovitošću. Tek sam na fakultetu shvatio kako bi ono što je sama biljka priredila za novi život, a to je sjeme, moglo biti najjača i najbolja osnova ljekovitih svojstava«, kaže u uvodu ove ljekovite priče proizvođač ljekovitih organskih proizvoda Ivo Bačlija.

PRVI PROIZVOD

»Kako je otac kao agonom radio u sjemenarstvu, relativno sam rano upoznao postupke sušenja, čišćenja i općenito pripreme sjemena za sjetvu i sad je na meni bilo da to sjeme počnem i cijediti u svrhu dobivanja ljekovitih hladno cjeđenih ulja. Moj prvi proizvod koji se pojavio na

hrvatskom tržištu bio je med sa sjemenom crnog kima (ali i ambrozije i drugih korova, te trava i drveća), koji ima ulogu prirodnog cjepiva protiv alergija i naravno uz njega i hladno cijedeno ulje crnog kima. Ulje crnog kima je nezamjenjiva pomoć kod problema s dišnim sustavom, ulje konoplje najbolje detoksicira organizam, smanjuje kolesterol i zajedno s cijedenim uljem sikačice čije sjeme također cijedimo regenerira jetru i na taj način pomaže čitavom organizmu, a dobro je i za imunitet.«

ULJA PUNA ZDRAVLJA

Uz ulje crnog kima, Ivo Bačlija je ponudu tzv. zdravih ulja proširio i na sljedeća ulja dobivena iz biljaka koje

su u najširoj uporabi poznate po drugačijoj, prehranbenoj namjeni.

»Ulje konoplje često nazivamo kozmetikom iznutra jer poboljšava probavu, detoksikaciju organizma općenito, te zahvaljujući gama-linolenskoj više nezasićenoj, esencijalnoj masnoj kiselini (najbitnijoj omega 6 masnoj kiselini koje ne dobivamo dovoljno iz današnje moderne prehrane) djeluje i protuupalno, a hidrira kožu i pospješuje rast kose, dobra je protiv gastritisa, ali i artritisa. Ulje sjemenki grožđa zajedno s ekstraktom sjemenki grožđa jak je antioksidans, sprečava stvaranje plaka na krvnim žilama.«

PROIZVODNI PROCESI I NASTAJANJE PROIZVODA

»Većinu sirovine proizvodimo sami, ili uz kooperacijske odnose s ekološkim proizvođačima. Dio crnog kima uvozimo iz Egipta ili Sirije, a dio uspijevamo proizvesti i sami. Iz mješavine tog sjemena dobivamo kvalitetno ulje crnog kima prilično intenzivnog mirisa i oštrog okusa, kakvo ono zapravo i treba biti. Tajna dobro cijedenog ulja je da se koristi takva preša koja nema grijače, već se ulje cijedi na sobnoj temperaturi do 28 stupnjeva na pužnoj preši uz mali broj obrtaja i koja se na ovoj temperaturi sama isključuje.«

POSAO IZ LJUBAVI

Za kvalitetu svakoga posla važno je da ga osoba koja ga svakodnevno radi i – voli i voljna je predati mu se i više

nego što sam posao zahtijeva. Ivo Bačlija je pravi primjer osobe koja nadasve voli svoj posao.

»Radim posao koji volim i svaki sam dan u mogućnosti biti s jedne strane inovator, a s druge strane dobiti puno dobrih povratnih informacija, pa i zahvala, a to me naravno jako nadahnjuje. Ono s čime se budim su misli na moje pčele i zasijane usjeve. Jako ovisim o vremenu i vremenskoj prognozi, pa je to ono s čime idem na počinak. Uvijek je dan prekratak da se napravi sve što ova živa bića zahtijevaju, pa ako na primjer danima pada kiša, potrebno je pčelama vratiti med koji smo im oduzeli, a ako je suša kao ove godine, često je potrebno navodnjavati i prihranjivati usjeve. Puno dana u godini provede se na raznim seminarima, mnogo se i putuje s ciljem upoznavanja novih tehnologija, strojeva pa i mogućih novih biljaka čija sjemena planiramo cijediti. Tu su i sajmovi i obilaženje ljekarni gdje osoblje upoznajemo s našim novim proizvodima, jer svaka tri mjeseca na tržište dolaze novi proizvodi.«

NAJNOVIJI PROIZVOD – ULJE SIKAVICE

Na naš upit da nam za kraj priče o sebi otkrije malu tajnu kako konkretno izgleda uvođenje jednog novog proizvoda na tržište, Ivo spremno odgovara:

»Uzmimo na primjer ulje sikavice (*Sylibum Marianum*), koje je izvor linolenske kiseline, vitamina E i sillimarna. Bijesan i mrzovoljan čovjek nikome nije drag, no kada saznate kako se od davnina

izvor tih pogubnih osjećaja krije upravo u jetri, možda ćete na to drugačije reagirati. Mudri poznavatelji prirode i njezinog blaga već preko 2000 godina znaju da i tome ima lijeka, a on se nalazi u biljci s desetak imena, čudnovatih i prilično oprečnih. Riječ je o sikavici, ili gujinoj travi, ili trnu sv. Marije, ili bijelom stričku, ili gospinom trnu, ili... Kako god je zvali, jetra je voli, voli je i koža, zaslužna je za dobru volju i ugodno raspoloženje, zaslužna je zapravo za dobrobit baš svake stanice u našem organizmu. Osobito u nježnom, blagom ulju dobivenom mehaničkom preradom sjemenki u kontroliranim uvjetima na niskim temperaturama. Ulje sikavice je nealergijsko, a odlikuje se mnogim koristima za zdravlje organizma i kod unutarnje i vanjske primjene. Koristi se u prehrani, u kozmetici, kao dodatak prehrani domaćih i kućnih ljubimaca. U slučaju unutarnje primjene ulje sikavice je odličan izvor linolenske kiseline koja je ključna za daljnju biosintezu biološki aktivnih tvari kao što su prostagladin, prostaciklini, tromboksani itd. – ukratko svih tvari koje su temelj reguliranja metabolizma. Osim toga, linolenska je kiselina izravno ugrađena u opne u organizmu i na taj je način jedna od temeljnih gradivnih tvari u tijelu. Linolenska kiselina je dio mnogih aktivnih struktura (npr. liposoma) ključnih za metabolizam masti. Ona je i jak antioksidans, što znači da stvara zaštitu u organizmu protiv negativnih utjecaja slobodnih radikala i ostalih agresivnih elemenata koji mogu oštetiti

stanice i uzrokovati ubrzano starenje i ozbiljne bolesti«, pojašnjava Bačlija i dodaje:

BLAGODAT ZA KOŽU

»Redovitim i pravilnim uzimanjem linolenske kiseline u hrani (ulje sikavice) možemo značajno poboljšati funkciju jetre (djelotvorno je i kod najtežih oboljenja jetre) regulirati metabolizam masti, olakšati probleme vezane uz dijabetes, no najvažnije od svega – naš će izvor mrzovolje i bijesa zauvijek presušiti, a dobra volja i raspoloženje učinit će nam život ugodnijim. Je li dobro zdravlje izvor dobrog raspoloženja ili obrnuto – nije posve sigurno, a tumačimo to već kako nam odgovara. No, jedno je sigurno: koža nas odaje, bilo da je riječ o zdravlju ili o raspoloženju. Ovaj naš najveći organ često nepravedno zanemarujemo, a u pravilu zaboravljamo da ga trebamo 'hraniti' (zapravo, koža je organ preko kojega i doslovce možemo hraniti organizam). Ulje sikavice jedno je od onih (rjetkih) ulja koja koža obožava, na njoj klizi nevjerovatno precizno, ne zaobilazeći niti komadić. Odlikuje se izvrsnom mazivošću budući da pripada grupi visoko polaritetnih ulja (kao ulje avokada npr.), a ta osobina govori o još jednom iznimnom svojstvu da bude nositelj biološki aktiv-

nih tvari i ima velike prednosti u odnosu na parafinska ulja. Bogato je fitosterolima koji osiguravaju koži svježinu i vlažnost i imaju tzv. antiaging efekt. Ulje sikavice bogat je izvor vitamina E (tzv. vitamin mladosti), a sadrži i posebnu vrstu flavonoida koji pridonose antioksidacijskom potencijalu ulja. Ulje sikavice štiti kožu podržavajući njezino obnavljanje. Osobito je blagotvorno za osjetljivu kožu (pa i najosjetljiviju kožu novorođenčadi i beba) sklonu iritaciji, odlično je u tretmanu atipičnih ekcema, psorijaze i kožnih oboljenja koja su posljedica dijabetesa. Preporučena doza je 10 g (jedna jušna žličica); najbolje kao salato ulje, dodatak obrocima, izvrsno za pripremanje umaka, majoneza i dr. Ulje sikavice sadrži preko 65 posto polinezasićenih masnih kiselina (oko 2 posto omega 3 i 62 posto omega 6), preko 22 posto oleinske kiseline i vrlo malo zasićenih masnih kiselina. Ne sadrži kolesterol. Vitamina E sadrži 50 mg/100g a silimarina kompleksa 3.58 mg/kg (u preporučenoj dnevnoj količini ulja organizam dobiva dovoljnu količinu ovog dragocjenog sastojka). Energetska vrijednost ulja je 880 kcal/100g«, stručno je elaborirao za kraj, proizvođač ljekovitih organskih proizvoda Ivo Bačlija.

KUP TOLERANCije U SOMBORU

Putuje poruka tolerancije

Na ovogodišnjem Kupu tolerancije sudjelovalo je preko 400 učenika iz 40 vojvođanskih osnovnih i srednjih škola

Nekadašnji Ravan-grad, a današnji Sombor, grad u kome živi 27 različitih nacionalnosti, što ga čini lijepim i prijatnim mjestom za život, 16. studenoga na Svjetski dan tolerancije bio je domaćin manifestacije pod nazivom »Kup tolerancije«. Projekt Vlade Autonomne Pokrajine Vojvodine »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini«, čiji je cilj njegovanje kulturnog diverziteta i razvijanje duha međuetničke tolerancije kod građana Vojvodine, uspješno se realizira od 2005. godine. Nositelj ovog projekta je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, a realizira se u suradnji s mnogim domaćim i inozemnim organizacijama i ustanovama. Njegovanje i razvijanje vrijednosti multietničkog i multikulturalnog društva Vojvodine, kao moderne europske regije, na temeljima otvorenog demokratskog društva, ostvaruje se i kroz projekt »Kup tolerancije«. Ovaj projekt koncipiran je kao kompleksan multitematski i multikulturalni program usmjeren prema ideji jačanja

međunacionalnog povjerenja kod mladih, a obuhvaća više pojedinačnih akcija i programa u čiju je realizaciju izravno uključeno više desetina tisuća mladih u Vojvodini.

S obzirom na to da je Sombor grad u kome je osnovano prvo atletsko društvo u zemlji, da ima tradiciju plivanja, veslanja, ženskog rukometa i drugih sportova, bilo je sasvim prirodno što se ova manifestacija održala baš u tom gradu.

Manifestaciju kojom se daje doprinos multikultural-

nosti u našoj sredini otvorio je potpredsjednik Vlade AP Vojvodine i pokrajinski tajnik za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice mr. *Andor Deli* u Narodnom

tu, treba biti dio naše svakidašnjice.

Na ovogodišnjem Kupu tolerancije sudjelovalo je preko 400 učenika iz 40 vojvođanskih osnovnih i srednjih škola, koji su na putu pronalaženja sebe i u cilju fer pleja u svim sportskim disciplinama dali prednost pobjedi tolerancije. Sportaši i sportske ekipe iz 40 vojvođanskih škola, ili preko 300 učenika, natjecali su se u četiri sportske discipline: nogometu – muškarci, košarci – muškarci i žene, stolnom tenisu i odbojci za koje važi pravilo mješovitih, muško-ženskih ekipa. Škole su formirale natjecateljske ekipe koje su predstavljale svoje škole na raznim natjecanjima, a važan kriterij za formiranje ekipa bio je multietničnost.

kazalištu u Somboru. »Ova manifestacija je ozbiljna prilika za sve vas da pokraj ljudskih pokažete ujedno i sportske kvalitete. Kup je mjesto za pokazivanje sportskog duha, poštovanja prema svojim drugovima i vršnjacima bez obzira na boju dresa i jezik na kojem se sporazumijevaju«, kazao je Deli.

Nazočnima se u ime grada domaćina obratio i *Siniša Lazić*, predsjednik Skupštine grada Sombora, izražavajući zadovoljstvo što iz Sombora, domaćina »Kupa tolerancije 2012«, putuje poruka tolerancije koja, ne samo u spor-

»Kup tolerancije 2012« realiziralo je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice u suradnji sa Sportskim savezom grada Sombora i Savezom za školski sport i olimpijski odgoj Vojvodine. Manifestacija je trajala tri dana tijekom kojih su se sudionici, pripadnici različitih etničkih i nacionalnih zajednica, međusobno upoznavali, odmjeravali svoje snage na terenu ali prije svega izgrađivali i unapređivali međuetničko povjerenje, međusobno uvažavanje i sportski i tolerantno navijali.

Mila Horvat

UKLJUČENO VIŠE DESETINA TISUĆA MLADIH

Projekt je koncipiran kao kompleksan multitematski i multikulturalni program, usmjeren prema ideji jačanja međunacionalnog povjerenja kod mladih, a obuhvaća više pojedinačnih akcija i programa u čiju je realizaciju izravno uključeno više desetina tisuća mladih u Vojvodini.

KNJIŽEVNA VEČER U MONOŠTORU

Divanimo šokački

Značaj očuvanja ikavice prepoznala su šokačka sela, kako u Hrvatskoj, tako i u Vojvodini, te se povodom toga organiziraju različite manifestacije koje promiču i veličaju ovaj govor

Jedno od osnovnih obilježja Šokaca i siguran znak njihovog raspoznavanja jest ikavica, šokački divan, koji od mjesta do mjesta ima svoje specifičnosti, a opet zajedničku nit, pjevljivu i nostalgичnu.

Značaj očuvanja ikavice prepoznala su šokačka sela, kako u Hrvatskoj, tako i u Vojvodini, te se povodom toga organiziraju različite manifestacije koje promiču i veličaju ovaj govor. Monoštorski Šokci »divanu šokački« kod kuće u obitelji, na ulici, pa i na službenim događajima. Posebice čuvaju ovo blago očitovano u pjesmi i prozi.

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« iz Bačkog Monoštora u subotu, 17. studenoga, organiziralo je večer šokačkog divana. Tom su prigodom recitirane pje-

do seniora, Ženska pjevačka skupina »Kraljice Bodroga«, te gosti iz Vajske, Sonte, Bačkog Brega i Sombora.

Manifestaciju je otvorila Anita Đipanov recitirajući pjesmu Željka Šeremešića »Da divanim«, nakon koje je prisutne pozdravio i sam autor i predsjednik KUDH-a

com, pokazala je kako i najmlađi njeguju ovaj dijalekt.

Gosti iz HKPUD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« Bački Breg Sara Horvat i Vlatko Križmanić, KPZH-a »Šokadija« Sonta Ivan Andrašić, te HKUPD-a »Dukat« Vajska Josip Dumendžić Meštar recitali

iz Udruge »Urbani Šokci«, namaknuvši tako osmijeh na brojna lica u publici. Duhovitim skečom Željka Šeremešića »Ljubav je račun«, kojega je sam izveo, ukazano je na komične situacije iz svakidašnjeg života, aplicirane na jednu malu monoštorsku obitelj.

Glazbeni dio programa pokrile su »Kraljice Bodroga«, već svojim poznatim numerama, a još u nekoliko navrata čitane su pjesme ili ulomci pjesama, autora Anite Đipanov, Željka Šeremešića, Antuna Kovača, Ivana Pašića, Adama Bešlina Nove, Stipe Bešlina...

U dvorani Doma kulture okupio se veliki broj mještana, kao i gostiju, među kojima su bili i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih

Željko Šeremešić

Josip Dumendžić Meštar

Ivan Andrašić

Vlatko Križmanić

sme priznatih pjesnika, kao i pjesnika amatera, koji dočaravaju svakidašnje radosti i jade, te unutarnje nemire, kroz šokačku rič.

U programu su sudjelovali članovi KUDH-a, od djece pa

»Bodrog«, izrazivši radost što se čuva monoštorski divan. Dječja skupina KUDH-a »Bodrog« pjesmama »Nisam dugo pivala kroz selo« i »Ajte druge da igramo«, kao i recitirajući pjesme pisane ikavi-

su pjesme na svojem dijalektu, predstavivši tako i malo drugačiju ikavicu od monoštorske.

O nazivima starih tradicionalnih jela u Monošturu govorila je Marija Šeremešić

Hrvata, NIU »Hrvatska riječ«, lokalne samouprave, te različitih udruga. Ambijent je bio više nego ugodan, a tome su značajno pridonijele kulise koje je oslikao Stipan Kovač – Malanka.

Zdenka Mitić

PROMIDŽBA DOMAĆE RADINOSTI U BAČKOM MONOŠTORU

Sajam torti, kolača i poljoprivrednih proizvoda

U Monoštoru će sutra u subotu, 24. studenoga, biti održan sajam AGRO FAIR. Organizatori sajma su Mjesna zajednica Bački Monoštor i UG »Podunav«, a isti je poduprt od strane Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Manifestacija je osmišljena kao idealni način za promidžbu domaće radinosti kroz poljoprivredne proizvode, prerađevine, torte i kolače, s ciljem unapređenja i razvoja sela, akcentiranja poljoprivrede kao osnovne djelatnosti, te razvoja agro i eko turizma kao dodatne aktivnosti na selu.

Izlagači na ovome sajmu, od poljoprivrednih proizvođača, seoskih gazdinstava, obiteljskih tvrtki, udruga žena... do pojedinaca, predstaviti će svoje proizvode: torte, kolače, zimnicu – pekmeze, džemove, komplete, salate, turšiju, domaće sokove, začinsku papriku, suhomesnate proizvode, sireve, vino, rakiju ... Očekuje se sudjelovanje velikog broja izlagača, kako iz susjednih mjesta, tako i iz Republike Hrvatske.

Sajam će biti održan u prostorijama Doma kulture, s početkom od 10 sati. Planiran je i prateći program s nastupima kulturno-umjetničkih društava, te kazališnom predstavom u 18 sati. Za poljoprivrednike će biti organizirano savjetovanje u terminu od 15 do 17 sati, a glazbom tamburaša od 20 sati polako će se manifestacija privesti kraju.

Autor najljepšeg štanda, torte i najboljeg džema primit će i prigodnu nagradu, a sigurni smo da će se za svakoga pronaći nešto zanimljivo među jesenskim đakonijama.

Z. M.

Tamburaši HKD-a »ŠID« na obilježavanju Dana borbe protiv dijabetesa

U dvorani Kulturno-obrazovnog centra u Šidu, u četvrtak 14. studenoga svečanom akademijom obilježen je Svjetski dan borbe protiv dijabetesa. Ovaj se dan u Šidu obilježava svake godine u organizaciji Društva za borbu protiv dijabetesa. Kako je izjavio *Gojko Krčmar*, predsjednik te udruge, u šidskoj je općini na žalost u posljednjih nekoliko godina zabilježen veliki broj pacijenata s povišenom razinom šećera u krvi. Na svečanoj akademiji uručene su zahvalnice i priznanja svim zaslužnim članovima Društva, a svečanost je nastavljena bogatim kulturno-umjetničkim programom. Osim KPD »Đura Kiš«, zbora »Šidanke«, predstavio

se sada već tamburaški sustav HKD-a »Šid« pod vodstvom *Rastislava Mikuša* i vokalnim solistom *Milanom Kordićem*. Oni su i ovog puta pridobili simpatije publike i najveći pljesak, s obzirom da su svojim skladbama u najboljem svjetlu pokazali svoje znanje i umijeće.

S. D.

U VAJSKOJ OBLIJEŽENA 10. OBLJETNICA RADA

Skromni – sukla

Svetom misom i predstavljanjem knjige »Sabirar 16. studenoga, završena je proslava 10. obljetnice HKU izbornom skupštinom ove najstarije hrvatske kulturne udruge:

Program proslave započeo je svetom misom koju je u župnoj crkvi sv. Jurja predstavio don *Vladimir Mikrut*, župnik iz Bošnjaka (Hrvatska) u zajedništvu s domaćim župnikom vlč. *Josipom Kujundžićem*. U svojoj poticajnoj propovijedi preč. Mikrut podsjetio je nazočne da se nalaze u Godini vjere, te da treba živjeti sukladno vjeri i ljubiti jedni druge, kao što je Krist ljubio nas. Zato je i ovaj skup, u kome su se sabrali ljudi iz mnogih, pa i udaljenih mjesta, dobar primjer svjedočenja

koji je govorio o desetogodišnjem radu ove udruge:

»HKUPD 'Dukat' Vajska-Bođani, kao najstarija hrvatska udruga u ovom dijelu Vojvodine, osnovana je u kolovozu 2002., a registrirana u Beogradu 29. studenoga iste godine. Početak nije bio nimalo lak. Uz pomoć mojih suradnika, među kojima je mnogo učinio *Luka Iličić*, krenuli smo s nabavom šokačke nošnje, potom smo kupili tambure te osnovali folklorni odjel. U to smo vrijeme već započeli s gostovanjem po cijeloj Vojvodini, od Plavne

zajedništva i duha ljubavi. Kulturni dio programa započeo je odmah poslije sv. mise u dvorani župnog ureda izvedbom svečane pjesme »Šokadijo«, koju je za ovu prigodu pripremila ženska pjevačka skupina »Tragovi Šokaca« iz Bača pod vodstvom *Stanke Čoban*. Potom se publici obratio predsjednik »Dukata« *Pavle Pejčić*,

do Subotice, a zatim smo nastupali i u našoj matičnoj zemlji. Sudjelovali smo na međunarodnim smotrama u Donjem Miholjcu, Puli, Okučanima, Đakovačkim vezovima, Vinkovačkim jesenima. Uspostavili smo kontakt s jednom udrugom iz Delnica s kojom smo izmjenjivali posjete. Potpisnici smo Povelje o trajnoj suradnji

ladno sredstvima

irana zlatna zrnca« preč. Vladimira Mikruta, u petak, HKUPD-a »Dukat« Vajska-Bođani, koja je započela godišnjom ilturne udruge u općini Bač, održanom prethodnih dana

Pavle Pejčić, Vinko Juzbašić, Vladimir Mikrut, Zvonimir Pelajić i Marija Ihas

sa 'Šokačkom granom' iz Osijeka, a 2010. godine potpisali smo i Povelju o trajnoj suradnji s hrvatskim kulturnim udruinama općine Bač.

Na inicijativu vlč. *Stipana Bošnjaka* pokrenuli smo emisiju na hrvatskom jeziku na Radio Bačkoj, koja je započela s radom 28. srpnja 2005. godine i neprekidno se emitira svakog četvrtka. Od prošle godine trajanje emisije produženo je s jednog na dva sata tjedno, a potpisali smo i ugovor o prekograničnoj medijskoj, kulturnoj i poslovnoj suradnji s Radio Pitomačom.

Jedna od važnijih uloga našega društva je organiziranje likovnih kolonija kojih je do sada bilo već četiri, te ćemo sljedeće godine objaviti i monografiju slika nastalih na ovim kolonijama. Moram naglasiti kako mo i dalje bez vlastitih prostorija, te neke aktivnosti obavljamo u mojoj vlastitoj kući ili u mjesnom Vatrogasnom domu», rekao je Pejčić.

Pavle Pejčić, koji je ponovno izabran za predsjednika društva, u svom je obraćanju istaknuo i skromna sredstva koja ova udruga dobiva, te sukladno tome tako i djeluje. On je zahvalio svima nazočnima, a osobito gostima iz Bošnjaka, koji su puno pomogli u obnovi župne crkve i pokazali se kao veliki prijatelji i dobročinitelji kako za crkvu, tako i za cijelu župnu zajednicu i samo kulturno-umjetničko društvo.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

»Knjiga 'Sabirana zlatna zrnca' dugogodišnje je blago koje je don Vladimir Mikrut skupljao tijekom svog bogoslovnog studija, potom kao dušobrižnik i župnik u Bošnjacima, a u nju je utkao više od 600 duhovnih misli koje je čuo i zabilježio u raznim prigodama kroz dugi niz godina. Knjiga je objavljena u knjižnici 'U pravi trenutak' u Đakovu u povodu 70. obljetnice svećeništva mons. *Gejze Varge*. Knjiga je podijeljena u 25 poglavlja s kratkim predgovorom, osvrtom mons. *Gejze Varge*, objašnjenjem kratica, te fusnotama, a svako je 'zrnce' u knjizi označeno rednim brojem«, rekao je u uvodnom dijelu predavljanja knjige Zvonimir Pelajić, a svoje je izlaganje završio riječima mons. *Gejze Varga* iz osvrta na ovu knjigu: »Zahvaljujući vlč. Mikrutu na ovom daru, preporučujemo našoj vjerničkoj javnosti, da se okoristi tim darom i sjemenom, da bi uspješno mogla sijati ovo sjeme na slavu Božju i dobro duša.«

U predavljanju knjige govorio je i gost iz Bošnjaka Vinko Juzbašić, kojega je voditeljica programa Marija Ihas najavila kao prijatelja iz Bošnjaka. On je, među ostalim, pojasnio jednu predaju koja bi mogla poslužiti za istraživanje veze ovdašnjih i bošnjačkih šokačkih Hrvata:

»Koncem XIX. st. vlč. *Mato Babogredac* je zapisao jednu važnu stvar, a to je: da postoji predaja o Bošnjacima, prema kojoj smo došli iz Bosne, da smo u velikim ratovima i drugim događanjima boravili tu oko Bošnjaka, a nakon oslobođenja jedan je dio prešao u okolicu Vukovara, a poslije određenog vremena došlo je do povratka u Bošnjake jednog dijela, dok je drugi dio prešao Dunav i nastanio se upravo u Bođanima, Vajskoj i Plavni. Zajednički nam je i govor: čista ikavica. Imamo i ista ili slična prezimena te mnoge zajedničke osobine. Mi Šokci često ne znamo promovirati vlastito«, zaključio je Juzbašić. On je govorio o potrebi jačanja hrvatskoga identiteta proučavanjem tradicije, povijesti, dokazivanjem, pokazivanjem poštovanjem i uočavanjem hrvatskih velikana.

Govoreći o svojoj knjizi don Vladimir Mikrut je među ostalim kazao: »Zapisao sam tijekom 60 godina misli i sve ono što mi se uhvatilo za srce i dušu. Rekli su mi kako ove poruke sile čovjeka na promišljanje o sebi samome i o sveukupnosti življenja. Ova se knjižica ne može pročitati, nego se mora promišljati i kao takva korisna je za širu javnost, a ne samo za vjernike.« Preč. Mikrut je izrazio ugodno iznenađenje reprezentativnim predavljanjem njegove knjige, ali ga je impresionirala i vidljiva zauzetost i

okupljenost brojnih ljudi na ovako svetom mjestu u želji da sačuvaju svoju vjeru, običaje i identitet.

Cijeli kulturni program uljepšali su spomenuti ženski pjevački sastav »Tragovi Šokaca« iz Bača, te poznati pjesnik iz Bođana *Josip Dumendžić Meštar* svojim pjesmama na čistoj šokačkoj ikavici, a skupu su nazočili gosti iz susjednih mjesta, te Sombora i Sonte. Nazočnost generalnog konzula iz Generalnog konzulata R. Hrvatske iz Subotice *Dragana Đurića* dala je osobitu važnost ovom skupu. On se na završetku programa obratio domaćinima i gostima, čestitao »Dukatu« na jubileju i poželio mu dugo trajanje, te pohvalio priredivača knjige naglasivši kako je skupljati godinama i prepoznavati najvrednije doista velik posao i veliki istraživački trud.

M. K. i Z. P.

Nekoliko duhovnih misli iz knjige Vladimira Mikruta

- Htjeti sam – pa i iz nekog velikog žara – velika je i opasna zabluda.
- Bog nam daje milost uz našu suradnju.
- Ne smatrajmo izgubljenim svoje vrijeme ako odmah ne vidimo uspjeha.
- Ima jedna stvar u životu koja je gora od neuspjeha: a to je uopće ne pokušati.

RADIONICA IZRADE PREDMETA OD SLAME U VINKOVcima

Načini pletenja slame

Na poziv Udruga za očuvanje tradicijskih obrta i rukotvorina »Škrinjica« iz Vinkovaca, članice slamarskog odjela Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta održale su 16. i 17. studenoga radionicu izrade božićnih ukrasa, a predstavile su i način izrade različitih pletiva od slame. Udruga »Škrinjica« organizira radionice vezane uz tradiciju, tradicijske obrte i rukotvorine, a time želi osuvremeniti stare tradicijske uzorke, te takve motive primijeniti na suvremenim uporabnim predmetima. Suradnja dviju udruga započeta je na ovogodišnjim Vinkovačkim jesenima.

Natalija Bartoš-Vukić, predsjednica udruge i voditeljica radionice keramike i lončarstva, o protekloj radionici izrade predmeta od slame kaže: »Na radionicu se prijavilo petnaestak polaznika, a činili su ih članice udruge, građani, učiteljice i djeca. Radionica je bila vrlo uspješna, slamarke iz Tavankuta osvojile su

nas ne samo slamom nego i svojom osobnošću. Kako je i slama kao materijal tako svagdanja, a opet tako lijepo zlaćana, otvorena za bezbroj mogućnosti, takve su i naše gošće, slamarke, jednostavne, otvorenoga duha. Naučile su nas raznim načinima pletenja i tehnikama, ali i pokazale kako jednostavno živjeti ono što voliš, kako iz onoga što ti je Bog dao napraviti najbolje što možeš.« Članice udruge Škrinjica su se dogovorile kako ovo neće ostati samo na ovoj jednoj radionici, već će se okupljati svakoga četvrtka kako bi se same okušale u izradi čestitki i anđela za božićne i novogodišnje blagdane. Želja im je tijekom ljeta, u vrijeme održavanja Kolonije i Dužijance, posjetiti Tavankut, kako bi se na autentičnoj lokaciji upoznale s ovom tehnikom, ali i više naučili o tradiciji, običajima i sadašnjici bunjevačkih Hrvata. Jozefina Skenderović, voditeljica radionice te njezine suradnice Katarina Hajdu i Marija Dulić, kažu kako je radionica bila vrlo uspješna, a privukla je i veliki broj zainteresiranih polaznika, čemu pridonosi činjenica da su polaznice bile ponajprije žene koje se i same bave ručnim radom te su rado učile novu, drugačiju tehniku.

I. D.

POVIJESNI ARHIV »SRIJEM« U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Čuvari dokumenata prošlosti

Stanje očuvanosti arhivske građe i odnos prema značaju dokumenata u velikoj mjeri svjedoče o stupnju zrelosti i razvijenosti nekog društva

Zahvaljujući svom geopolitičkom položaju Srijem je još od vremena antike, kroz srednji i novi vijek pa da danas, bio poprištem burnih povijesnih događaja koji su ostavili mnogobrojne tragove. Veliki dio pisanih dokumenata nestao je tijekom mnogobrojnih ratova i tek početkom 18. stoljeća dolazi do stvaranja uvjeta za čuvanje pisanih dokumenata. Građa koju čuva Povijesni arhiv »Srijem« svjedoči o povijesti Srijema i njegovih stanovnika. O funkcioniranju arhiva govori nam ravnateljica Povijesnog arhiva »Srijem« Jasna Arbanas. **Kada je osnovan Povijesni arhiv Srijema?**

Radi urgentne potrebe zaštite arhivske građe i dokumentacije iz prošlosti prvorazrednog značaja, tijela novostvorene jugoslavenske države već 1945. godine usvajaju zakonska rješenja o zaštiti arhivalija i drugih spomenika kulture. Odlukom donesenom 2. studenoga 1946. godine od strane Glavnog izvršnog odbora Narodne skupštine AP Vojvodine, teritorij današnje pokrajine je podijeljen na devet arhivskih područja. Jedno od njih bilo je i srijemskomitrovačko arhivsko područje, kojega su sačinjavali srezovi Srijemska Mitrovica, Ruma, Zemun, Stara Pazova i Šid. Prvim radom svega nekolicine zaposlenika – arhivskih entuzijasta, koji su četrdesetih i pedesetih godina prošlog stoljeća u teškim uvjetima na terenu cijelog Srijema prikupljali vrijedne arhivalije čuvajući ih od propasti i uni-

štenja, postavljeni se temelji arhiva Srijema. Povijesni arhiv »Srijem« danas je prerastao u suvremenu i jedinu regionalnu arhivsku ustanovu na teritoriju Srijema koja obavlja zakonom povjerene poslove na zaštiti, sređivanju, obradi, publiciranju i korištenju arhivske građe.

Koja se građa čuva u arhivu i od kog razdoblja ona datira?

U Povijesnom arhivu »Srijem« danas se čuva više od 1300 arhivskih fondova i zbirki, što čini preko 7.000 dužnih metara arhivske građe. U ovoj strukturi ima iznimno vrijednih dokumenata koji su nastali u vremenskom rasponu od 18. stoljeća do današnjih dana i tematski se mogu razvrstati na građu pravosuđa, vojnih jedinica, ustanova prosvjete i kulture, vjerskih i socijalnih ustanova, društveno-političkih organizacija, gospodarstva i bankarstva. Kategorizacijom arhivske građe izdvojeni su fondovi od izričitog značaja kao što je fond Gradskog poglavarstva Rume ili Okružnog NOO Srijemska Mitrovica. U grupi arhivskih fondova od velikog značaja su fondovi Magistrat trgovišta Ruma koji datira od 1771. godine, fond Šidsko vlastelinstvo nastao 1775. godine, Kraljevska kotarska oblast Zemun. U našem arhivu kao osobito interesantna čuva se i svjedodžba Mileve Marić-Einstein, supruge čuvenog znanstvenika Alberta Einsteina, koja se školovala u mitrovačkoj gimnaziji. Prema raspoloživim podacima trenutno najstariji dokument

sti i svjedodžbe sadašnjosti

Povijesnog arhiva »Srijem«, ne računajući mikrofilmsku zbirku nastalu 1701. godine, jest Matična knjiga rođenih rimokatoličke župe Gibarac iz 1732. godine. Uvidom u ovako vrijednu građu istraživač može rekonstruirati prošlost i svakodnevni život ljudi na prostoru Srijema. Osim navedenih arhivskih fondova, u ovom se arhivu nalazi i građa gospodarskih subjekata s prostora Srijema koja posljednjih godina sve više dominira i koja, zahvaljujući društveno-ekonomskoj tranziciji, vlasničkoj transformaciji i mnogobrojnim stečajnim postupcima, dopijeva na trajno čuvanje u arhivu.

Kakvi su postojeći uvjeti za čuvanje arhivske građe?

Arhivski fondovi i zbirke čuvaju se u odgovarajućim depoima koji moraju zadovoljiti određene fizičke uvjete, ali i zahtjeve arhivske struke. Radi potrebe preuzimanja ogromne količine arhivske građe s terena cijelog Srijema, prvenstveno gospodarskih subjekata, u posljednjih dvadesetak godina došlo je do popunjavanja raspoloživih depo kapaciteta. U suradnji s osnivačem, odnosno gradskom lokalnom samoupravom, drugim srijemskim općinama i višim tijelima državne vlasti, radi se na osiguravanju dodatnih i adekvatnih depo prostorija, ne samo za trajno odlaganje već i za cjelokupan proces adekvatne zaštite, obrade i korištenja arhivske građe.

U koliko se odjela čuva arhivska građa i postoji li dovoljan broj zaposlenih?

Postupak zaštite arhivske građe čini nekolicina stručnih

radnih operacija i na temelju toga izvršena je i podjela rada u arhivskoj službi na nekoliko odjela. Odjel za zaštitu arhivske građe i registraturskog materijala na terenu obavlja nadzor i pruža stručnu pomoć u gotovo 1.000 aktivnih registratura, odnosno stvaralaca arhive u cijelom Srijemu. Odjel za registratursko sređivanje i obradu arhivske građe sređuje arhivu dospjelu na trajno čuvanje u svrhu njene zaštite, publiciranja i operativnog korištenja. Poslove korištenja rade arhivisti građe u posebnom odjelu ovog arhiva, kao i poslove na publiciranju i istraživanju arhivske građe koji se također obavljaju u zasebnom odjelu ovog arhiva. Osim navedenih službi, poslove iz svoje nadležnosti u Povijesnom arhivu »Srijem« obavlja i odjel općih poslova. U arhivu trenutačno radi 15 zaposlenih radnika i njihov broj svakako bi trebao, u skladu s opsegom posla i veličinom teritorija koji arhiv stručno pokriva, biti veći, ali te potrebe se usklađuju s financijskim mogućnostima osnivača arhiva i općim stanjem u društvu i ekonomiji.

Na koji način građani mogu pristupiti građi arhiva?

U skladu s našim Pravilnikom o korištenju arhivske građe, svaki građanin može podnijeti zahtjev i u prostorijama ovog arhiva raditi istraživanja arhivske građe. U tim poslovima građanima su na usluzi naši arhivisti i kolege iz službe korištenja koji ujedno rade na izdavanju uvjerenja svim zainteresiranim pravnim i fizičkim osobama kojima je ova građa neophodna da ostvare neko svoje pravo, od podataka o

Zgrada Povijesnog arhiva »Srijem«

radnom stažu do imovinskih i osobno-obiteljskih podataka. Do sada je suradnja s korisnicima i istražiteljima bila na visokoj razini. Građanima je dostupan i naš portal na adresi www.arhivsrjem.rs koji je inače na Unescovom arhivskom portalu. Među istražiteljima je posljednjih godina i sve veći broj zainteresiranih i iz inozemstva.

Ima li arhiv svoje publikacije, tribine, prezentacije?

Arhiv ima bogatu izdavačku djelatnost u okviru koje se izdvaja znanstveni časopis, odnosno godišnjak – Spomenica Povijesnog arhiva »Srijem« koja izlazi punih jedanaest godina, a obuhvaća značajne historiografske stvaratelje koji obuhvaćaju teme iz lokalne i opće povijesti. Ovaj je arhiv prije četiri godine objavio kapitalnu fotomonografiju Srijemske Mitrovice »Grad vredniji od carske kćeri«, a objavljeno je i puno kvalitetnih monografija i publikacija iz područja povijesti, znanosti i same arhivističke struke. Naš arhiv, kao jedan od rijetkih, ima urađeni kvalitetan Vodič kroz arhivske fondove i zbirke. Arhiv je jedan od suorganizatora međunarodnog znanstvenog simpozija »Antika i suvremeni svijet« koji se održava od 2006. godine, a također u suradnji sa srijemskomitrovačkim osnovnim školama već četvrtu godinu sudjeluje u organiziranju školskog kviza

iz područja lokalne povijesti pod nazivom »Mitrovica u trgovima stoljeća«. Arhiv je u okviru svoje djelatnosti organizirao i mnogobrojne značajne izložbe i promocije.

Koji su planovi za rad arhiva?

Arhivi u budućnosti imaju ozbiljne zadatke odgovoriti na dinamične izazove suvremenog doba, iako laici malo znaju o radu arhiva, potpuno je jasno da arhiv predstavlja »živu ustanovu« koja nadilazi samo okvire kulture u užem smislu. Ovdje se čuvaju dokumenti iz prošlosti, ali i svjedodžbe naše sadašnjosti i o nama ovisi način na koji ćemo tu sadašnjost sačuvati i prezentirati budućim generacijama. Stanje očuvanosti arhivske građe i odnos prema značaju dokumenata u velikoj mjeri svjedoči o stupnju zrelosti i razvijenosti nekog društva. Želimo unaprijediti stručni rad i osigurati dodatni depo prostor, prihvatiti suvremene tehnologije digitalizacije i čuvanja dokumenata. Da bi smo to ostvarili moramo se potruditi društvu pokazati koji je značaj arhivistike u razvoju svakog društva i zbog čega je bitno da ono što je nastalo prije nas, kao i ono što danas stvaramo, ostane sačuvano za generacije koje dolaze. Uostalom, tako je danas u svim državama razvijenog svijeta.

Dario Španović

ČINJENICA CRNO NA BELO!

**"93,15 odsto čitalaca pronalazi
ono što traži u Svaštari!"**

Izvor: Rezultati istraživanja u Vojvodanskoj Svaštari, oktobar 2012.

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

Predstava o vinu i kulturi pijenja

SOMBOR – Kazališna radionica »Gustl« iz Zagreba gostovala je 17. studenoga u Hrvatskom domu u Somboru. Gosti su izveli »Fino Wino«, predstavu o vinima, vinskim pjesmama, somelijerima, kulturi pijenja ovoga napitka... Sudionici u predstavi bili su i posjetitelji, a dvorana Hrvatskog doma bila je namještena tako da su stolovi bili kao u nekoj kavani, a na svakom stolu bila je boca vina. Posjetitelji su nazdravljali s glumcem *Damirom Šabanom* i pokušali kao pravi somelijeri ocijeniti okus vina. Osim Damira Šabana u kazališnoj je predstavi angažiran i *Ivan Koprivčević*, kao autor glazbe, ali i kao pjevač i glazbenik. Sam kraj predstave bio je osobito efektan, jer je za prigodu gostovanja u Somboru na završetku otpjevana pjesma »U tom Somboru«, ali u sasvim drugačijem ritmu od onoga uobičajenog tamburaškog.

Z. V.

Sastanak Petkovića i Grujića: Otvorena važna pitanja

NOVI SAD – Ministar kulture i informiranja *Bratislav Petković* sa suradnicima sastao se u ponedjeljak s potpredsjednikom Vlade AP Vojvodine i pokrajinskim tajnikom za kulturu i javno informiranje *Slavišom Grujićem* i njegovim suradnicima. Potpredsjednik Slaviša Grujić istaknuo je kako su ovom prilikom otvorena važna pitanja, prevashodno pitanje financiranja zgrade Radio televizije Vojvodine, televizijske pretplate i načina njenog budućeg reguliranja. Razgovarano je i o izradi strategije razvoja medija, privatizaciji medija, kao i financiranju tiskanih medija na jezicima nacionalnih zajednica.

»Kada je kultura u pitanju, inicirali smo problem završetka radova na kazalištu u Subotici. Pričali smo i o mogućnostima za zajedničke projekte kada je u pitanju kulturno naslijeđe, kao što je Petrovaradinska tvrđava, Sirmium, Vršacka kula, utvrda u Baču, manastir Bođani i franjevački samostan, o rekonstrukciji sinagoge u Subotici, o završetku radova na dvorcu 'Šlos' u Golubincima i kao najvažniji dio, tu su Srijemski Karlovci, koji su sami po sebi specifični. Oni predstavljaju zasebnu cjelinu, a ujedno i poseban identitet cijele Srbije i na neki način podsećaju na Sentandreju, koja opet zbog blizine Budimpešte godišnje ima preko 2,5 milijuna turista i predstavlja turističko blago, zahvaljujući svojoj bogatoj kulturno-povijesnoj prošlosti. Kao zaključak sastanka je između ostalog dogovoreno i zajedničko sudjelovanje u radnim tijelima, kao i intenzivnija suradnja, kako bi se brojna pitanja riješila i kako bi svi bili efikasniji u svom poslu«, rekao je Slaviša Grujić.

»Šokačko veče« u Sonti

SONTA – Tradicionalna, jedanaesta po redu, manifestacija »Šokačko veče« u organizaciji KPZH »Šokadija« održat će se u subotu, 24. studenoga, u velikoj sali Doma kulture

u Sonti, s početkom u 19 sati. Osim organizatora manifestacije, u programu će sudjelovati i folklorne skupine KUU »Prigorec« iz Sesvetskog Kraljevca, »Šokačka grana« iz Osijeka i OKUD »Ivo Lola Ribar« iz Sonte, te tamburaški sastavi »Šokačka duša« iz Osijeka, »Prigorec« i »Sončanski biseri«. U okviru manifestacije bit će dodijeljene i nagrade NIU »Hrvatska riječ« i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za pet najboljih pjesama pisanih šokačkom ikavicom.

I. A.

Večer posvećena stvaralaštvu Cilike Dulić Kasibe

TAVANKUT – Povodom osamdesetog rođendana naivne slikarice *Cilike Dulić Kasibe* Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organiziraju večer posvećenu njezinom stvaralaštvu.

Izložba slika Cilike Dulić bit će održana u subotu, 24. studenoga, u 18 sati u Galeriji u Tavankutu, a tijekom večeri bit će prikazan i dokumentarni film o njezinom životu i radu autora *Rajka Ljubića*.

Program izložbe narednih tjedana uključit će i upoznavanje učenika tavankutske osnovne škole sa stvaralaštvom ove slikarice, koji će u okviru nenastavnih školskih aktivnosti posjetiti izložbu.

Književna večer Mirka Kopunovića u Plavni

PLAVNA – U organizaciji literarnog odjela HKUPD-a »Matoš« u četvrtak, 29. studenoga, u Dvorani vatrogasnog doma u Plavni bit će održana književna večer *Mirka Kopunovića*, književnika iz Subotice. O njegovoj najnovijoj knjizi »Ljestve za panonsko nebo: impresije i refleksije svakodnevlja« govorit će *Tomislav Žigmanov*, književnik i publicist i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. U programu će sudjelovati i članovi literarnog odjela »Matoša«. Početak je u 18 sati.

Z. P.

Godišnji koncert tamburaša HGU Festivala bunjevački pisama

SUBOTICA – Godišnji koncert tamburaških orkestara Hrvatske glazbene udruge »Festival bunjevački pisama« bit će održan u idući petak, 30. studenoga, u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 20 sati. Tijekom koncerta nastupit će, osim tamburaša udruge, i orkestri »Klasovi« i »Derani«. Također će biti promoviran i CD s pjesmama izvedenim na ovogodišnjem XII. festivalu bunjevački pisama.

Ulaznica košta 250 dinara i može se naručiti putem telefona broj 060/016-11-67, ili kupiti prije početka koncerta.

»DANI ISTRE U VOJVODINI«

Kulturna razmjena prijateljskih regija

Publici u Novom Sadu, Zrenjaninu i Subotici predstavili su se umjetnici koji osuvremenjenu istarsku tradiciju koriste kao osobni umjetnički izričaj

Vojvodina i Istra su od 2001. godine prijateljske regije i dosad su potpisale sporazume i protokole o suradnji u raznim područjima. Jedno od najrazvijenijih područja te suradnje je kultura, koja se ogleda u naizmjeničnom organiziranom predstavljanju svojih kulturnih vrijednosti jedna drugoj. Tako su proteklog vikenda održani »Dani Istre u Vojvodini«.

U okviru teme »Tradicija kao suvremenost Istre« publici u Novom Sadu, Zrenjaninu i Subotici predstavili su se umjetnici koji osuvremenjenu istarsku tradiciju koriste kao osobni umjetnički izričaj i povezuju prošlost i sadašnjost, jačajući istarski regionalni identitet.

KNJIŽEVNA SCENA

U Caffè Knjižari Novosadskoj i Gradskoj knjižnici u Subotici predstavili su se književnici iz Istre, čija je zajednička odrednica da tematiziraju prostor prošle i suvremene Istre. *Roberta Razzi* stvara na svojem zavičajnom dijalektu korespondirajući sa suvremenim tokovima u književnosti, mlada autorica *Roberta Dubac* piše na talijanskom jeziku, stvaralaštvo *Igora Grbića* odlikuje eruditivnost, interes za stare i udaljene kulture, te višejezičnost, a predstavio se i *Neven Ušumović*, koji je u svojoj posljednjoj zbirici priča »Rajske ptice«, kako kaže, pokušao fikcionalizirati istarski prostor. Domaćin istrarskim piscima bio je književnik *Radoslav Petković*.

Književni život u Istri ima bogatu višejezičnu povijest, a i danas je intenzivan posebice u Puli Pazinu i Umagu.

»U Puli se održava Sajam knjiga na kojem su između ostalih gostovali svjetski poznati književnici poput *Orhana Pamuka*, *Umberta Eca* i *Pétera Esterházyja*«, kaže istarski književnik *Neven Ušumović*. »Svojim djelovanjem ističe se i istarski ogranak Društva hrvatskih

se osim u Umagu održava i u Trstu i Kopru. U Rovinju živi poznati književnik *Mirko Kovač*, a sve češće tamo borave i *Bora Ćosić* te *Daša Drndić*«, dodaje *Ušumović*.

GLAZBA I LIKOVNA SCENA

U glazbenom dijelu »Dana Istre u Vojvodini« publika je imala prigodu čuti kantautore *Brunu Krajcara*, *Elisa Lovrića* i *Dražena Turinu*, a u novosadskom klubu SKCNS Fabrika i rock sku-

kako se navodi, suvremenom svijetu izokrenutih vrijednosti.

Problematizujući sam pojam pada moralnih i ljudskih vrijednosti, sve njegove permutacije u društvenom, povijesnom, kulturnom, političkom, javnom i osobnom kontekstu, te propitkujući važeći sustav vrijednosti kao i situacije kojima se manifestuje, ova je skupna izložba zbroj likovnih odgovora devetero autora, a koji su odraz njihovih dugogodišnjih likovnih preokupacija i promišljanja društvenih pojava.

Kustosice izložbe »Pad – san o ljudskosti ili traganje za moralnim« su *Gordana Trajković* i *Tina Širec-Dodan*.

SLIČNOSTI KOJE POVEZUJU

Potpredsjednik Vlade Vojvodine i pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje *Slaviša Grujić* i gosti iz Istre, na čelu sa načelnikom za kulturu Istarske županije *Vladimirom Torbicom*, u Vladi Vojvodine održali su konferenciju za novina-

Istarski književnici u Subotici

književnika, koji izdaje časopis 'Nova Istra' te organizira Pulske dane eseja. U Pazinu je 2009. godine otvorena 'Kuća za pisce', u kojoj će pisci imati priliku stvarati nova djela i razmjenjivati iskustva, a u tom mjestu održava se i Festival fantastične književnosti, kao i međunarodni susret nakladnika. Gradska knjižnica u Umagu redovito ugošćuje najzanimljivije književnike iz regije, te suorganizira književno-znanstveni skup 'Forum Tomizza', koji

pinu Shaiones iz Opatije, uz koje su nastupile domaće grupe – Novembar, Protektori i Prljavi dripci.

»Dani« su završeni izložbom »Pad – san o ljudskosti ili traganje za moralnim« u novosadskom Muzeju Vojvodine. Devet umjetnika iz Istre (*Hassan Abdelghani*, *Tomislav Brajnović*, *Alen Florčić*, *Pino Josip Ivančić*, *Marina Orlić*, *Robert Pauletta*, *Borut Skok*, *Bojan Šumonja*) predstavilo je svoje radove posvećene življenju u,

Okusi Istre

Osim umjetničkog stvaralaštva, »Dani Istre u Vojvodini« sadržavali su i etno-gastro prezentaciju »Okusi Istre«, u okviru koje su nazočni mogli kušati čuvenu istarsku medovaču s tartufima, istarska vina, namaze od tartufa, pršut...

re. Ovom prigodom Slaviša Grujić je naglasio kako nakon više od deset godina intenzivne suradnje s Istrom, prijateljstvo i suradnja na obostrano zadovoljstvo traje i trajat će.

»Sličnosti koje nas povezuju, kao što je multikulturalnost i kulturno bogatstvo, jedna su tema, dok se na nju nadovezuju i druge, kao što je jezik, bilo da se priča srpski ili hrvatski mi se dobro razumijemo. Nadam se da će pored kulture koja otvara vrata i zida mostove suradnje, tako biti uspostavljeni i neki drugi oblici suradnje, kao što

Vladimir Torbica i Slaviša Grujić

je gospodarska, jer se sve to jedno na drugo nadovezuje«, kazao je Grujić.

Vladimir Torbica je u ime svojih suradnika i u ime Istarske županije zahvalio na dobrom gostoprimstvu.

»Kada je suradnja naših dviju regija počela i kada smo se dogovorili da svake jeseni jedni drugi uzvaramo službene posjete, odnosilo se to tada na kulturu, jer koliko je Vojvodina bogata nacija-

ma, narodima, jezicima, ništa manje nije od toga ni Istra, jer i tamo žive Rumunji, Crnogorci, Makedonci, Talijani kao najbrojnija zajednica i mnogi drugi. Zato je ova nit sličnosti dovoljna da naša suradnja, razmjena iskustava i ideja traje i produbljuje se nekim drugim vidovima suradnje«, rekao je Vladimir Torbica.

Održavanje manifestacije »Dani Istre u Vojvodini« podržali su Pokrajinsko tajništvo za kulturu i Zavod za kulturu Vojvodine.

D. B. P.

JESENSKA IZLOŽBA LIKOVNOG ODJELA »BUNJEVAČKOG KOLA« U SUBOTICI

Razne priče bojama rascvjetane

Izložbu je otvorio književnik Zvonko Sarić

dočavaju ono što sami sebi kažu o onome što su vidjeli i što vide, a takvo što nećete naći u vizualnim tekstovima popularne i masovne kulture«, rekao je Zvonko Sarić pozivajući nazočne da se prepuste komunikaciji s ovim djelima koja »rascvjetavaju razne priče bojama«.

Prigodom otvorenja nastupio je tamburaški sastav »Hajo« iz Subotice. Jesenska izložba »likovnjaka« prodajnog je karaktera, a može se pogledati do nedjelje, 25. studenoga.

D. B. P.

UGaleriji Otvorenog sveučilišta u Subotici u ponedjeljak je otvorena jesenska izložba slika članova Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Ovaj svojevrsni pregled njihova rada u proteklih pola godine sačinjava 49 slika 26 autora.

Izložbu je otvorio književnik i novinar Zvonko Sarić istaknuvši da pojavom i mogućnostima digitalnih zapisa slika

slikarstvo nije postalo iscrpljena opcija. »Slikarstvo, kao jedna od mnogobrojnih formi umjetnosti, opstalo je, jer još uvijek posjeduje kapacitet da se realizira kao suvremena i autentična umjetnost. Ova izložba je jedan od odgovora koji nam govori da slikarstvo kao spori medij ima privilegirano mjesto i dan-danas kao izvor vizualnih informacija o svjetovima osjećaja, jer slikari nam, u stvari, pre-

Izloženo 49 slika 26 autora

INTERLIBER 2012. U ZAGREBU

Knjiga još uvijek među nama

Izložena godišnja produkcija 300-tinjak izdavača, što je još jednom potvrdilo Interliberov status najomiljenije hrvatske manifestacije vezane uz knjigu * Izostalo predstavljanje nakladništva Hrvata izvan Hrvatske

bilo zastupljeno na Interliberu, pa tako ni naša hrvatska zajednica u Vojvodini.

AKCIJSKA PRODAJA

Od hrvatskih izdavača najviše su izložbenog prostora zauzele najveće izdavačke kuće »Algoritam«, »Školska knjiga«, »Profil« i »Alfa«, dok je uz prodajnu izložbu nekoliko tisuća naslova Interliber bio krcat i brojnim popratnim sadržajima kao što su prezentacije, dodjele nagrada, razgovori s autorima, književne radionice, kvizovi za poticaj čitanja, okrugli stolovi i slična događanja.

Budući da nakladnici dobar dio novih naslova već tradicionalno pripremaju za Interliber, odnosno za studeni, posjetitelji su i ove godine mogli uživati u bogatoj književnoj produkciji i cijeli niz izdanja kupovati uz velike popuste, od 20 posto za najnovija izdanja pa sve do 90 posto, a sve je to bilo zamotano u celofan različitih akcija tipa »kupiš dva, dobiješ tri«, ili »knjiga za par kuna«. Naime, i ove se godine pokazalo kako su popusti posebice vrijedni kada je riječ o enciklopedijskim izdanjima, jer se na ovakvim sajmovima uvijek po pravilu najviše isplati kupovati »velike stvari«: rječnike, enciklopedije, atlase i slične priručnike koje nudi velik broj izdavača.

Zahvaljujući upravo toj bogatoj ponudi i mogućnosti kupovanja knjiga po popularnim cijenama, kao i činjenici da je ulaz i na ovo-

Ovogodišnji, 35. po redu Međunarodni sajam knjiga i učila »Interliber« održan je od 13. do 18. studenoga na Zagrebačkom velesajmu, pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Organizatori su i ove godine odlučili da ova hrvatska središnja nacionalna manifestacija posvećena knjigama traje šest dana u paviljonima 5 i 6, a sajam je već tradicionalno bio svojevrsni miks poslovnih, izložbeno – kulturnih, edukacijskih i zabavnih sadržaja. Tijekom trajanja ovog najvećeg i najstarijeg sajma knjiga u Hrvatskoj posjetiteljima je na ukupno 15.000 četvornih metara prostora izložena godišnja produkcija 300-tinjak izdavača, što je još jednom potvrdilo Interliberov status najomiljenije hrvatske manifestacije vezane uz knjigu.

Sajam knjiga je otvorila ministrica kulture Andrea

Zlatar-Viočić, ustvrdivši kako je tradicija knjige i kultura čitanja nešto na što Hrvatska treba biti ponosna, te podsjetila i na probleme nakladništva u ozračju recesije i dodala kako je »unatoč problemima u svim aspektima lanca, knjiga još uvijek među nama zahvaljujući svima koji na njoj rade, a među njima su izdavači, nesumnjivo, na najvećem udaru«. Spas za knjigu vidi u otvaranju prema novim tehnologijama i u pomoći lokalnih vlasti knjižarama, svjesna činjenice da nijedna od pozitivnih mjera nije nešto što se može uvesti i preko noći riješiti njihove probleme, te da je nakladništvo u situaciji usporedivoj s onom devedesetih godina prošlog stoljeća.

ORGANIZACIJSKE BOLJKE

Nažalost, i u novom izdanju sajma, stare organizacijske boljke su ostale, pa ni ove

godine posjetitelji, baš kao ni izlagači, nisu dobili tretman kakav zaslužuju (primjerice, marketinga gotovo uopće nije bilo, a web stranica jedva da postoji), nego samo ono na što se Interliber sveo u proteklih nekoliko godina: divovsku knjižaru smještenu u dva paviljona u kojima se mogu kupiti knjige s velikim popustima, ili barem razgledati kompletna knjiška produkcija u posljednjih nekoliko godina. Naime, nijedno pravilo koje vrijedi za sve ozbiljnije sajmove u svijetu u Zagrebu se ne poštuje iako se radi o sajmu koji iza sebe ima desetljeća tradicije, a u godini kada je izdavaštvo imalo strelovit pad prometa izdavači više nemaju strpljenja za stalne propuste, a ni za cijene gotovo ravne onima u Frankfurtu. Upravo ta činjenica je jedan od razloga, kažu nam u Hrvatskoj matici iseljnika, što izdavaštvo hrvatskog iseljenštva ove godine nije

Davor Šumečki, voditelj prodaje Kršćanske sadašnjosti

Bez obzira na ekonomsku krizu koja već nekoliko godina vlada kod nas i svijetu, drago mi je da je međunarodni sajam knjiga i učila »Interliber« pokazao žilavost i uspio opstati. Isto tako, tu žilavost pokazuju i nakladničke kuće koje još uvijek svojom upornošću i snagom pokazuju želju da ponude nešto novo na tržištu knjiga. Kršćanska sadašnjost je ove godine izdala 40-ak novih izdanja, od kojih su neka i kapitalna kao »Atlas biblijske povijesti«, a izdvojio bih i nekoliko izdanja u povodu Godine vjere i 50 godina II. vatikanskog koncila.

Božidar Petrač, predsjednik Društva hrvatskih književnika

Međunarodni sajam knjiga i učila »Interliber« središnja je hrvatska nacionalna manifestacija posvećena knjigama i mjesto poslovnih, izložbeno – kulturnih, edukativnih i zabavnih sadržaja, ali i mjesto na kojem čitatelji mogu razgledati kompletnu knjišku produkciju u ovoj godini. Sve to govori da nam je Interliber potreban, te se nadam da će se i sljedećih godina ova tradicija nastaviti.

Ivana Andrić – Penava, zamjenica urednice dječjih časopisa »Smib« i »Bosilje«

Brojni posjetitelji i knjigoljupci mogli su i ove godine na Interliberu uživati u mnogobrojnim prezentacijama i nastupima pisaca i nakladnika, te u niz stručnih i popratnih događanja. Među nakladnicima sudionicima sajma bila je i »Školska knjiga«, poznata zagrebačka nakladnička kuća duge tradicije. Na njezinome atraktivnom štandu mogli su se vidjeti i prelistati brojne edicije za djecu, knjige iz područja znanosti i kulture, te i iz svijeta bestselera, tako da su za sebe mogle pronaći sve generacije.

sve s ciljem usavršavanja naših nastavnika koji predaju na hrvatskom jeziku, ali i pružanja mogućnosti našim učenicima da izvorno čuju matični jezik koji uče«, kaže nam ravnateljica tavankutske osnovne škole *Stanislava Stantić-Prčić* i pojašnjava kako, kao praktičar, misli da nastava nije kompletna ako ostane samo u okvirima školskih klupa. Na Interliberu bilo je i troje učenika iz Srijemske Mitrovice koji su nagrađivani na literarnim natjecanjima »Zlatna ribica« i »Moj lijepi zavičaj«.

Još je nekoliko Vojvođana sudjelovalo na Interliberu. Naime, na Maloj pozornici Školske knjige najmlađi su mogli uživati u raznim kreativnim radionicama. Glavna urednica časopisa »Smib« *Snježana Marić*, uz asistenciju svoje zamjenice *Ivane Andrić-Penava* (podrijetlom iz Petrovaradina), vodila je kreativnu radionicu »Smibove pamtilice« te je zabavila učenike, među kojima i troje iz Vojvodine: *Marija Dulić* iz Đurđina, *Marko Grmić* iz Tavankute i *Zdenko Ivanković* iz Subotice, koji su na Interliber došli u pratnji *Bernardice Ivanković*, predsjednice Hrvatske čitaonice u Subotici.

Zlatko Žužić

godišnji Interliber bio besplatan, nakladnici su zadovoljni posjetom, ostvarenim poslovnim rezultatima i prodajom.

POSJET SKUPINA IZ VOJVODINE

Da je Interliber manifestacija od iznimne kulturne važnosti najbolje je potvrdi-

la i rijeka posjetitelja koja je u proteklih šest dana protjecala između mnogobrojnih štandova nakladnika u dvama velesajamskim paviljonima, a u toj rijeci posjetitelja našli su se i naši bački Hrvati, u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Subotice, te učenici Osnovne škole »Matija Gubec« iz Tavankute u druš-

tvu svojih nastavnika i nekoliko roditelja. »Budući da već nekoliko godina redovito dolazimo na Interliber, shvatili smo kako nam jedan dan nije dovoljan za razgledavanje ovog najvećeg sajma knjiga u Hrvatskoj. Zato smo ove godine organizirali dvodnevni posjet Interliberu i nazvali ga 'Javni sat hrvatskog jezika', a

SASTANAK U BAČKOM MONOŠTORU

Popularizirati pjesništvo Stipana Bešlina

O *Stipanu Bešlinu* (1920.-1941.), pjesniku iz Bačkog Monoštora, malo se zna. S ciljem upoznavanja javnosti, posebice mještana Bešlinova rodnog sela, sa značajem njegova pjesništva, na inicijativu Zavičajne udruge Hrvata »Šokadija« Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju iz Bilja, kao i udruge

»Urbani Šokci« iz Sombora, u Monošturu je prošle srijede, 14. studenoga, održan inicijativni sastanak povodom organiziranja prigodnog spomena ovome pjesniku.

Krajem siječnja 2013. godine navršavaju se 93 godine od Bešlinova rođenja, što je dobra prigoda za svečano podsjećanje na pjesnikovo djelo. U

ime organizatora skupa sastanak su vodili *Adam Bešlin*, *Marija Šeremešić* i *Martin Šeremešić*. Sastanku su nazočili i predstavnici Mjesne zajednice Bački Monoštor – predsjednik *Savjeta MZ Marin Vakoš* i tajnik *Mladen Vakoš*, predstavnici KUDH-a »Bodrog« *Marijana* i *Željko Šeremešić*, ravnateljica OŠ

»22. oktobar« *Marija Mrgić*, bivša predsjednica KUDH-a »Bodrog« *Marija Turkalj*, monoštorski župnik *Goran Vilov* i predstavnica civilnog sektora *Zdenka Mitić*. U načelu je dogovoreno kako će svečanost izgledati i što će biti čija zaduženja, ovisno o polju djelovanja svake od organizacija.

Z. M.

SVEČANOST U ZEMUNSKOJ ŽUPI UZNESENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE

Knjižnica »Ilija Okrugić« u novoj prostoriji

U prostorijama Društva hrvatske mladeži Zemuna pri župi Uznesenja Blažene Djevice Marije prošloga je petka otvorena preseljena i renovirana knjižnica i čitaonica »Ilija Okrugić«. Naime, ova knjižnica je od 2003. godine, s manjim prekidima, funkcionirala u istoj župi, ali u prostoriji Zajednice Hrvata Zemuna. Ta prostorija je nedavno obnovljena i u njoj se sada održavaju probe zbora »Svete Cecilije«, okupljaju župljani nakon nedjeljne svete mise, održavaju tribine, priredbe itd.

Na preseljenju i sređivanju knjižnice nekoliko mjeseci vrijedno su radili *Tanja Grličić*, *Marko Šalić Aligrudić* i *Petar Dujić*. Renoviran je postojeći prostor, obnovljen fond knjiga i izvršena registracija naslova.

Prigodom svečanosti otvorenja novu knjižnicu blagoslovio je velečasni *Jozo Duspara*. Tanja Grličić je istaknula kako u knjižnici ima preko 2300 naslova, a da će čitaonica zainteresiranima biti na raspolaganju tri puta tjedno. Osim što će članovi moći iznajmljivati knjige, plan je da se u knjižnici održavaju i književne večeri, predavanja i druge vrste kulturnih događanja. S tim u svezi, planira se suradnja s knjižnicama i čitaonicama u Hrvatskoj i Srbiji.

Prigodom otvorenja nazočni su imali priliku učlaniti se u knjižnicu po sniženoj cijeni, besplatno dobiti određene brošure i časopise, iznajmiti knjigu po želji, te eventualno dati prilog kojim bi pomogli rad knjižnice.

D. L.

Nadbiskup Želimir Puljić novi predsjednik HBK

Zadarski nadbiskup *Želimir Puljić* izabran je prošloga tjedna za predsjednika Hrvatske biskupske konferencije na 45. redovitom plenarnom zasjedanju HBK-a, priopćio je Tiskovni ured HBK-a.

Nadbiskup Puljić rođen je 7. ožujka 1947. u mjestu Kamena pokraj Mostara, župa Blagaj. Završio je Dijecezansku gimnaziju u Dubrovniku, a studij teologije pohađao je u Splitu i Rimu. U Rimu je postigao diplomu licencijata iz pastoralne teologije i doktorat iz psihologije.

Za svećenika Mostarske biskupije zaređen je 24. ožujka 1974. u Rimu.

Po završetku studija vršio je razne službe u Bogosloviji u Sarajevu: od 1978. do 1980. bio je prefekt; od 1980. do 1985. prefekt studija; od 1985. do 1988. rektor.

Sveti otac *Ivan Pavao II.* imenovao ga je dubrovačkim biskupom 7. prosinca 1989. godine. Za biskupa je zaređen u Dubrovniku 14. siječnja 1990., kada je i preuzeo službu. Papa Benedikt XVI. imenovao ga je 15. ožujka 2010. zadarskim nadbiskupom. U službu je uveden u zadarskoj prvostolnici 24. travnja 2010. godine.

(ika.hr)

Nedjelja bračnih jubileja u Golubincima

U nedjelju, 18. studenoga, u župi svetog Jurja mučenika u Golubincima proslavljena je nedjelja bračnih jubileja. U punoj golubinačkoj crkvi misnom slavlju nazočilo je i jedanaest bračnih parova koji ove godine slave obljetnice. Misno slavlje predvodio je župnik *Vjekoslav Lulić*, koji je u propovijedi istaknuo značaj bračnih zajednica danas, kako u Crkvi, tako i u društvu.

Uz prinos darova s plodne srijemske ravnice na oltar je prinijet i ženidbeni obrednik. Jubilarci su zahvalili Bogu na svom bračnom partneru, za godine zajedništva, na djeci, unucima i svemu što su dobili u braku.

Među jubilarcima je bilo onih koji slave od 5 do 55 godina braka. Na pitanje najstarijim jubilarcima što je potrebno za tako dug i skladan brak, odgovorili su: »Međusobno poštovanje i razumijevanje, a iznad svega ljubav«.

I. Radoš

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 23. do 29. studenoga

23. STUDENOGA 1909.

Rođen je *Matija Poljaković*, pisac većeg broja drama i jednog romana. Nakon započetog studija bogoslovije završava pravni fakultet. Autor je 34 dramska teksta; igrokaza u narodnom duhu, komedija, satira, groteski, radio drama i TV-serijala »Boltine zgode i nezgode«. Igrokaz »Č'a Bonina razgala« održao se dvadesetak godina na sceni subotičkog kazališta. Za sobom je ostavio i roman »Dnevnik jednog luđaka«. Umro je 15. ožujka 1973. godine.

23. STUDENOGA 1909.

Rođen je *Stjepan Bartolović*, spisatelj, profesor jezika i književnosti. Službuje u Sinju, Dubrovniku, Zagrebu i Subotici, kada je ovdje pedesetih godina lektor Hrvatskog narodnog kazališta. Izučava jezik i običaje bačkih Bunjevaca i Šokaca. Umro je 11. veljače 1992. godine.

23. STUDENOGA 1930.

Rođen je *Pavle Tikvicki*, umjetnički Pál Hubay, slikar i skulptor. Nakon školovanja u Subotici, Zagrebu, Sarajevu, Beogradu, Münchenu i Madridu, skrasio se u Parizu. Izlagao je na brojnim samostalnim i zajedničkim izložbama. Umro je u Parizu rujna 1994. godine.

24. STUDENOGA 1989.

Poslije kraće bolesti preminuo je prim. dr. *Vinko Perčić*, ugledni liječnik, internist gastroenterolog. Medicinu je studirao u Grazu i Parizu, a specijalizirao je u Engleskoj i SAD. Dugogodišnji je

načelnik Internističkog odjela Gradske bolnice i pokretač glasovitog međunarodnog skupa »Internistički dani«. Kao veliki i istančani sakupljač umjetnina svoju bogatu kolekciju ostavio je gradovima Subotici i Zagrebu.

25. STUDENOGA 1971.

Pri Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu »Bunjevačko kolo« počeo je s radom »Književni salon«, kao nastavak tradicije okupljanja pisaca krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina u kući književnika *Ivana Pančića*. Prvi gosti novopokrenute tribine bili su: *Jasna Melvinger*, *Petko Vojnić Purčar* i dr. *Draško Ređep*.

26. STUDENOGA 1918.

U novoformirano Narodno vijeće Vojvodine iz Subotice su izabrani: dr. *Mirko Ivković Ivandekić*, dr. *Babijan Malagurski*, dr. *Jovan Manojlović*, dr. *Jovan Petrović*, *Aleksandar Rajčić*, *Blaško Rajić*, *Vojislav Stanković*, *Ivan Vojnić Tunić* i drugi.

26. studenoga 1927.

Na trgu ispred Gradske kuće, u povodu 400. obljetnice pogibije Jovana Nenada Crnog, knez Pavle otkrio je spomenik kojega je izradio kipar Petar Palavičini.

26. STUDENOGA 2001.

U Likovnom susretu priređena je velika retrospektivna izložba likovnog umjetnika i pedagoga *Stipana Šabića* o kojem je govorio povjesničar umjetnosti *Bela Duranci*.

27. STUDENOGA 1905.

Rođen je *Roko Šimoković*, aktivist radničkog pokreta i KPJ, publicist, pjesnik i urednik mađarskog književnog časopisa *Híd* (Most). Uhićen je i obješen 18. studenoga 1941.

28. STUDENOGA 1918.

Školski nadzornik *Mijo Mandić* u Subotici i njezinom ataru započinje s uspostavom novog školskog sustava, na materinjem jeziku ovdašnjeg slavenskog življa, što je bio pravi podvig, budući da je slavenska riječ bila iz njih izgnana – izuzimajući pravoslavne vjerske škole.

28. STUDENOGA 1924.

Svećenik *Blaško Rajić* obnarodovao je osnutak »Vojvodanske pučke stranke« i time otvorio vrata raskola u »Bunjevačko-šokačkoj stranci«, koja se ubrzo raspala na dva dijela. Članovi okupljeni oko odvjetnika dr. *Mirka Ivkovića Ivandekića* ostali su privrženi izvornim političkim načelima. Sjeme razdora prenijelo se na Sombor i druga mjesta s hrvatskim življem.

28. STUDENOGA 2002.

U Velikoj vijećnici Gradske kuće započeli su »I. dani Balinta Vujkova«, dvodnevni skup posvećen ovom velikom sakupljaču i obrađivaču usmenog narodnog stvaralaštva, o kojem je, na početku, govorio književnik *Lazar Merković*.

29. STUDENOGA 1899.

U 80. godini preminuo je pisac, prevoditelj i leksikograf *Ambrozije Boza Šarčević*, sljedbenik i suradnik *Ivana*

Antunovića. Završio je filozofiju i pravo, služio se s pet jezika i bio preplaćen na vodeća europska novinska i književna glasila. Šarčević spada među najobrazovanije ljude svoga vremena, a odmjeravanje njegova prinosa nacionalnoj i kulturnoj emancipaciji Hrvata ovoga podneblja još uvijek nije niti započeto. Među ostalim Šarčević je objavio: Zbirku mudrih i poučnih izrekah na korist bunjevačkog puka (1869.); Tolmač izvornih, književnih i zemljopisnih jugoslavenskih riči (1870.); Magjarsko-jugoslavenski politički i pravosudni rječnik (1870.); A bunyevacz program (1892.), rad u kojem traži uvođenje hrvatskog jezika u škole što propisuje i Zakona o narodnim manjina; Rječnik bunjevačko-mađarski (1893.) namijenjen učiteljima, koji poučavaju u bunjevačkim i šokačkim školama, a ne znaju dovoljno hrvatski jezik. U »Otvorenom pismu rodu bunjevačkom i šokačkom« (1895.) poziva sunarodnjake da odlučno istupe u obranu svoga jezika i kulture, te da školovani ljudi »razvijaju barjak slavnihih pradičova«.

29. STUDENOGA 1997.

U povodu 85. obljetnice rođenja i desetogodišnjice smrti *Balinta Vujkova*, sakupljača i obrađivača usmenog narodnog stvaralaštva, održan je skup posvećen njegovu djelovanju o kojem su govorili *Slaven Bačić*, *Josip Buljovčić*, *Bela Gabrić*, *Marija Grasl*, *Lazar Merković*, *Milovan Miković* i *Tomislav Žigmanov*, kojega je upriličio TALK-a (Tavankutski literarni klub).

Piše i uređuje: Branka Dulić

Banana je biljka koja pripada porodici *Lilaceae* skupa s ljiljanima i orhidejama. Njezina stabla mogu narasti do osam metara visine.

Arapski su je trgovci donijeli u Afriku gdje su je upoznali Portugalci koji su je krajem 15. stoljeća prenijeli u obje Amerike. Banana je u Maleziji poznata već 4.000 godina, odakle je prenesena na Filipine i u Indiju, a informaciju o njezinom rastu donijela je vojska Aleksandra Velikog 327. godine prije Krista. Najveći uzgajivači banana su u Kostariku, Meksiku, Ekvadoru i Brazilu.

Banana je biljka koja pripada porodici *Lilaceae* skupa s ljiljanima i orhidejama. Njezina stabla mogu narasti do osam metara visine. Na vrhu stabla nalaze se veliki, sočni, zeleni i rascijepani listovi koji su dosta nježni pa zato lako pucaju. Između listova pojavljuje se jedna duga grana s visećim cvatom od oko 1 metar dužine. Cvjetovi su žute boje, a plodovi istog imena kao i biljka rastu u obliku grozdova koji mogu sadržavati 50 – 150 pojedinačnih plodova.

Prosječna banana teži oko 120 grama i duga je oko 15 cm. Sadržaj unutar kore je mesnati, meki dio krem do žute narančaste, ili čak kestenjaste boje. Može biti čvrst, čak gumenast kada je nezreo. Okus može biti blago sladak ili polukiseo, s jabučnom aromom. Jedan od simbola banane je njena prepoznatljiva žuta boja zrelog ploda, ali nisu sve banane takve.

Banana iz porodice Ljiljana i orhideja

Danas je rasprostranjeno više od 100 podvrsta banana koje su obuhvaćene dvjema vrstama: slatke banane *Musa sapienta*, *Musa nana* i baršunaste banane *Musa paradisiaca*.

Kod kupnje banana ovisi kada ih želimo konzumirati. Ako ćemo banane konzumirati odmah, najbolje su žute banane s malim smeđim pjegama. Čak i kad kora počne tamnjeti, meso će ostati netaknuto.

Banane možete i zamrznuti i to tako da im samo skinete koru ili od njih napravite kašicu. Kako ne bi izgubila boju, prije zamrzavanja dodajte joj limunov sok. Tako zamrznute banane možete čuvati otprilike dva mjeseca.

Možete kupiti i sušene banane, narezane na ploške, koje možete konzumirati kao grickalice, u kombinaciji s mueslima za doručak ili za ukrašavanje slastica.

BANANA SPLIT KOLAČ

Potrebni sastojci:

3 jaja / 250 g šećera / 50 g brašna / 50 g kakaa / 250 g maslaca / 1 banana / 1 vanilin šećer

Krem

3 dl slatkog vrhnja / 300 g čokolade / 1 banana / 2 šlaga

Priprema:

Otopiti maslac, dok ne dobije zlatno žutu boju. Kada se prohladi dodati šećer i vanilin šećer. Izmiješati pa dodavati jedno po jedno jaje, ručno miješati. Dodati zatim izgnječenu bananu, braš-

no i kakao. Smjesu sipati u pleh i peći u prethodno zagrijanoj pećnici na 170 stupnjeva oko 35 minuta. Kada je gotovo, ostaviti da se ohladi. Za

kremu, prokuhati slatko vrhnje i bananu nasjeckanu na kolutiće. U ovo umiješati čokoladu i sve zajedno miksati. Ostaviti da se ohladi do sobne temperature. Ovo

preliti preko biskvita i ostaviti preko noći u hladnjaku. Izmiksati šlag pjenu i staviti u hladnjak. Kad se smrzne vaditi žlicom za sladoled i dekorisati kolač. Prošarati otopljenom čokoladom.

PILEĆE ROLNICE S BANANAMA

Potrebni sastojci:

1 pileća ili pureća prsa
2 banane
oko 50 g slanine

PRIPREMA JELA S BANANOM

Bananu narezanu na ploške možete upotrijebiti za pripremu voćne salate, dok prepolovljene banane poslužite sa sladoledom i čokoladnim umakom kao poznati sladoledni kup Banana split.

Prepolovljene i na četvrtine narezane banane možete posipati šećerom, dodati listiće maslaca i peći u pećnici dok

voće ne dobije smeđu boju, a šećer se ne karamelizira. Zapalite (flambirajte) rum i kada se vatra ugasi, prelijte ga preko pečenih banana.

Za doručak možete je pomiješati s jogurtom, jagodama i mljevenim zobnim pahuljicama u energetske napitke. Uz američke palačinke odlično idu narezane banane i orah.

Banane u kombinaciji s javorovim

sirupom ili čokoladom čine slatki dodatak tijestu za muffine, a roladama od tamnog biskvita cijele banane u sredini dat će potreban okusni i vizualni kontrast.

U egzotičnim kuhinjama pečene se banane upotrebljavaju kao prilog ljutim mesnim jelima, a pire od banana može se dodati i u ljute umake, kakav je npr. curry umak.

malo limunova soka,
sol, papar
po želji chilly

Priprema:

Meso isjeći na tanke šnite, izlupati, posoliti, popapriti i po želji dodati malo mljevenog chillija. Banane oguliti i nakapati limunovim sokom. Slaninu isjeći na jako tanke šnite. Prvo staviti slaninu, zatim meso i na sredinu bananu. Zarolati je i ako je potrebno pričvrstiti. Pecite ne grilu sa svih strana.

BANANAČINKE

Potrebni sastojci:

1 jaje
1 vanilin šećer
pola šalice mlijeka
pola šalice griza
pola šalice oštrog brašna
pola žličice praška za pecivo
1 banana
*šalica 2 dl

Priprema:

Odvojiti bjelanjak od žumanjka. Izmiksati bjelanjak u snijeg. Izmiksati žumanjak, mlijeko i vanilin šećer. U smjesu dodati brašno, griz, prašak za pecivo i bananu te kratko izmiksati. U smjesu žlicom umiješati bjelanjak.

Zagrijati tavu premazanu s malo ulja. Smjesu većom žlicom stavljati na tavu i lagano je njome oblikovati u krug željene veličine. Kada se počnu stvarati mjehurići, okrenuti palačinku na drugu stranu. Služiti s pekmezom, marmeladom, medom, sirupima...

MOŽDA NISTE ZNALI, A TREBALI BISTE ZNATI

Kremasta, slatka i bogata dijetalnim vlaknima i vitaminima, banana je voće koje obožavaju sve generacije. Idealna je za malu djecu, a sportašima je izvor energije i kalija.

Banana je bogata kalijem, ključnim mineralom koji pomaže u normalizaciji krvnog tlaka, funkcije srca, radu stanica, živaca i mišića.

Dosadašnje studije pokazale su kako prehrana bogata kalijem, magnezijem i dijetalnim vlaknima znatno smanjuje rizik od srčanog udara.

Ovo voće posredno pomaže usporavanju gubitka kalcija iz kostiju kod bolesti kao što je osteoporoza, te se smanjuje i rizik od karcinoma crijeva.

Zrele banane i tvari iz njih aktiviraju određene stanice u organizmu gdje grade barijeru nastanku čira. Kako su dobar izvor pektina, topljivih vlakana, potpomažu (peristaltiku) pokretljivost probavnog kanala i olakšavaju stolicu.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
SLAVNA ČRNA PANTERA MODNIH PISTA													
PORTI NA EKS										PRISAC WRESEL NAŠ KRALJ ILLA KOMETA			
GLUMITI KAO STATIST											"ETHNIC" INDIJSKA SAVJETNA DJEVA (FOR)		
NAŠ POK SPORTSKI NOVINAR DARIKO									KOJE JE KAO OVO OKRUGLO SLOVO				
ZIVAHNO U GLAZBI										STARLA GLUMICA NIELSEN ZELEN OTOK			SLAVNA SPLITSKA MISICA IREKLAMA ZA PIRE
TROSTRU- KA PAPIN- SKA KRUNA									RUSKO MUŠKO IME (HAR) PUTICA NA VAGI				
IVICA DUKAN												"NORTH" TEŠKA OZLJEDA	
PRISREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISEKOTEKE"	DUBROV SPOJ (slo- vuto: DMO) VELEPOS- LANE							"APOSTILB" NAJDUJLA RUEKA U PARISTANU				PREDME- TAK ZA DUBROVLI STAROST	
SPANJOL- SKO MAJOR DOM													ETIOPSKI ODLUČNIK ROBINHO ILI COELHO
GLUMAC BAGNER										ALBINOVA IMENJAK- NJA BACITI U STO			
BELGUA													
MEDITE- RANSKA BILJKA OSTRIH LISTOVA													SUMPOR KEMIJSKI ELEMENT IZNAR: K
GORNJE DIO ČUŽE													
PJEVAČ TOLEDANO SLOVOTO: IVA													
DUBROV- NIK													
GRANA LIP- OVISTKE ONOMATO- LOGUA													
PROSTORANJE													

RIJEŠENJE KRIŽALJKE: naomi, campbell, eksiati, elie, katarat, etn, throni, ovakvo, animato, asa, tija, inarka, id, nostromo, n, imid, aab, pra, afo, njiska, ras, martin, albina, by, nandu, hrvas, agava, becaz, s, sara, sat, zeko, av, kacavida, du, am, hali, onomastika, iz, rzik, hacija.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Bojan Kujundžić

Berba grožđa je bila i ostala jedan od najljepših, a ujedno i najtežih poljoprivrednih radova. U razdoblju od 1930. godine pa sve do početka I. svjetskog rata, na subotičko-horgoškoj pustari bilo je pod vinovom lozom preko 10.000 ha. Vinogradi su se prostirali od Tavankuta, Bajskih vinograda, Palića, Hajdukova, Bačkih vinograda, pa sve do Horgoša.

Sorte vinove loze gajile su se na niskim zasadima s pobodenim koljem (drveni štapovi – najčešće od bagrema), a dominirale su sorte: kevedinka, kadarka, ezerjo, talijanski i rajnski rizling. Napredniji vinogradari sadili su vinovu lozu špalirnim načinom, sa stupovima i podignutom žicom. Ovakvi vinogradi u vrijeme dozrijevanja grožđa bili su više izloženi suncu i refleksiji sunčevih zraka koje se odbijaju od pijeska, tako da je grožđe sadržavalo više groždanog šećera u sebi. Tijekom zime čokoti su se zagrtali da ne bi dolazilo do većih izmrznuća.

PUDARSKA PROCJENA

Vrijeme berbe je određivao pudar kad procijeni da je grožđe zrelo i zdravo. Jedan od najprostijih načina utvrđivanja ima li grožđe dovoljno šećera jest da se izmuljaju zrna

grožđa – bobice u ruci i ako je slatki sok ljepljiv pod prstima ono sadrži 20 posto šećera i možemo očekivati dobro vino.

U mobu bi od ranog jutra dolazila rodbina s djecom, a pripomagali bi i susjedi. Doručak bi se sastojao od svježeg kruha, slanine, kobasice (divenice), luka i obveznog kiselog mlijeka (kiselne). Stariji su ujutro odmah potegli rakiju iz fićoka i berba bi otpočinjala uz pjesmu i veselje. Nikad se nije bralo po kišnom vremenu i magli, jer bi tako ubrano grožđe bilo slabije kvalitete te bi se to kasnije odrazilo i na vino. Žene i djeca su uglavnom sagnuti brali grožđe i stavljali zrele plodove u kotarice i košare, dok bi muškarci nosili najčešće na leđima 'putonjose' (prvobitno su bili ispleteni od pruća, a kasnije su pravljani od lima). Sve to ubrano grožđe se tovarilo u zaprežna kola koja su nosila slatki tovar do salaša koji je imao podrum. Sam postupak prerade odvijao se tako što se grožđe muljalo u muljači koja je sadržala dva valjka koji su gnječili grožđe i odvajali od peteljke. Ovakva zrna bi padala u šavolj ili veliku bačvu na čijem je dnu bio otvor i mast ili šira bi tekla u kablove, posude koje su, kada se napune, izlijevane u drvene bačve u podrumu. Ono što

ostane od grožđa, a ne iscijedi se samo (samotok), prebacivalo se u drvenu prešu (pres) i s drvenom stegom se cijedio ostatak slatkog soka (masta). Poslije 5-6 dana mast je prelazio u rampaš (3 do 5 posto alkohola) i mnogi su ga voljeli piti, a nije rijetko bilo kad su pretjerali, pa su i njih i bicikle pronašli u jendeku pokraj puta, a čeljad je znala kazati: »Eno navaćali su se rampaša.«

BLAGDAN SV. MARTINA

Svake godine 11. studenoga na blagdan Svetog Martina krsti se mlado vino. U njegovu čast naročito u Italiji organiziraju se pučka veselja gdje se slavi njegov lik, lik biskupa koji je odbacio vojnu službu u tadašnjoj rimskoj imperiji i sukobio se s ocem kako bi prihvatio kršćanstvo i promovirao naročito u seoskim sredinama pravdu, poštenje, solidarnost. Nezaboravan je događaj kada je prolazio pokraj promrzlog seljaka i mačem je presjekao svoj vojnički crveni plašt i ogrnuo ga njime. Rođen je u panonskoj ravni, današnjem Szombathelyu u Mađarskoj, 316. godine, a umro je 397. godine služeći kao jedan od najcjenjenijih biskupa u Francuskoj, osobito se zalažući za opismenjavanje prvenstveno svećenika koji će biti u službi seoskog stanovništva.

Mi danas u njegovu čast pijemo mlado vino koje služimo uz pečenu gusku i zahvaljujemo njemu koji je činom ogrtanja siromaha svojim plaštom otoplio studenu zimu i omogućio da se uvijek 11. studenoga uživa u plemenitoj kapljici. Ovaj su običaj prihvatili vinogradarski krajevi naročito u Italiji, Hrvatskoj, sjevernom dijelu Srbije i Mađarske.

Danas se u svijetu slavi treći četvrtak studenoga kao dan za probu novog vina bozoleu, koje dolazi iz Francuske. Od vinske sorte gamea karbonskom maceracijom zrele bobice grozda pucaju i oslobađaju ugljični dioksid te dobivamo jedno svježije i pitko vino voćnog karaktera koje se odlično slaže s kestenjem, bilo prženim ili kuhanim. U celom svijetu, od Japana, SAD-a, pa do Europe, mnogi ljubitelji vina nestrpljivo čekaju ponoć između srijede i četvrtka kako bi probali ovo božansko piće uz poklič: »Stigao je novi bozole.« Kod nas je portugizer – svatovac crno vino koje je najslikovitije po okusu i bukeu ovom čuvenom francuskom vinu, a dolazi nam iz vinarije Mačkov podrum iz Iriga.

Na fotografiji koja potječe iz tridesetih godina prošloga stoljeća zabilježena je berba na Paliću, na lokaciji današnje Lovačke ulice.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

MARIJANA DULIĆ IZ ĐURĐINA I MARKO GRMIĆ IZ TAVANKUTA DOBITNICI GLAVNIH NAGRADA U OKVIRU NACIONALNOG KVIZA ZA POTICANJE ČITANJA

Održana završna svečanost i dodjela nagrada u Zagrebu

Svanuo je novi dan, ali ne običan. Toga smo dana išli u Zagreb, jer smo među 170 djece u Subotici izvučeni na Nacionalnom kvizu za poticanje čitanja, koji svake godine organiziraju Knjižnice grada Zagreba, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica. I tako smo ovu moćnu nagradu osvojili nas dvoje - **Marijana Dulić** iz OŠ »Vladimir Nazor« iz Đurđina i **Marko Grmić** iz OŠ »Matija Gubec« iz Tavankuta. Radosnu smo vijest doznali od **Bernadice Ivanković**, informatorice u Gradskoj knjižnici, koja nas je i vodila.

U Zagreb smo krenuli u srijedu, 14. studenoga. Put je bio ugodan i kratak. Smjestili smo se u hotel Central preko puta željezničkog kolodvora i odmah poželjeli vidjeti grad. Najprije smo posjetili Knjižnice grada Zagreba. Baš je suvremena njihova knjižnica. Marku se najviše dopala medijateka,

čiji su članovi odigrali predstavu **Nine Horvat** »Ružičasta sanjarica«, prema istoimenoj knjizi Silvije Šesto-Stipaničić. Predstava je bila odlična, govorila je baš o aktualnom problemu nas djece, o tome kako djeca imaju puuuuuuno obveza i nemaju vremena za igru, a odrasli to baš i ne primjećuju. Najčešće se mogu s drugom djecom družiti samo u snovima. No,

gdje je isprobao kompjutore i neke igrice, a Marijani se dopao veliki broj knjiga koje se ovdje mogu posuditi, pa ih je rado prelistala. Obišli smo i središte grada, prošetali se do Trga bana Josipa Jelačića, a put u Zagreb smo iskoristili i za posjet nama dragim prijateljima koji ovdje žive.

Sljedećeg smo dana otišli na sajam knjiga »Interliber«, koji se u to vrijeme održavao u Zagrebu. Najprije smo prisustvovali završnoj priredbi Nacionalnog kviza za poticanje čitanja. Bilo nas je puno djece, preko 1.000 iz cijele Hrvatske i nas dvoje iz Vojvodine. Gledali smo predstavu Kazališta Mala scena iz Zagreba,

»Bilo mi je dobro na ovogodišnjem sajmu. Volio bih opet dobiti nagradu, ali znam da je to skoro nemoguće. Svakako ću i dogodine sudjelovati u kvizu«, doznali smo od Marka Grmića.

»Upoznala sam puno ljudi, čija sam djela samo čitala. Ovo će mi putovanje ostati u dragom sjećanju. Jedva čekam ispričati svojim prijateljicama kako sam se provela u Zagrebu. Na sajmu sam si nabavila nove interesantne knjige za čitanje«, rekla je Marijana Dulić.

da vam ne prepričavamo detalje, svakako pročitajte knjigu.

Potom je uslijedilo izvlačenje nagrada. Podijeljeno je 10 nagrada. I nas su pozvali na binu kako bi nas svi upoznali. Osjećali smo se kao prave zvijezde. Pripremili su i za nas nagrade kao i knjige za knjižnicu. To nije bio jedini dar koji smo dobili u Zagrebu. Na brojnim štandovima koje smo kasnije obišli, nakladnici su nam darivali knjige ili neke sitnice. Toga smo dana obišli cijeli sajam.

I trećega dana našeg boravka u Hrvatskoj bili smo na sajmu knjiga. Ovoga smo puta sudjelovali u nekim radionicama, a upoznali smo i puno poznatih književnika za djecu. S nekim smo se i fotografirali, da ne mislite kako izmišljamo. Upoznali smo Silviju Šesto, Nadicu Mihačić, Miru Gavranu, Željku Horvat-Vukelja, Hrvoja Kovačevića, Darka Macana, Luku Paljetka, te neke kojima nismo ni uspjeli zapamtiti imena. Dobro, neke od ovih smo znali i od prije, jer su nas već bili posjetili u Subotici, a kako čujemo, neki će možda i doći.

Ova tri dana bila su veoma zanimljiva, bogata događajima, čarobna i nestvarna. Bili smo prvi puta na sajmu knjiga, pa nismo točno znali ni što očekivati. Sajam je bio poprilično velik, s puno knjiga za svačiji ukus. I za djecu i za odrasle, ali i za teenagere. Nadamo se da ćemo još koji put ići u Zagreb.

»ZA SUNČANU JESEN ŽIVOTA«

Djeca vrtića »Marija Petković« priredila program za svoje bake i djedove

Mališani Vrtića »Marija Petković« i ove su godine okupili svoje bake i djedove na tradicionalnom programu priređenom za njih pod nazivom »Za sunčanu jesen života«. U vjeronaučnoj dvorani župe svetog Roka u četvrtak, 15. studenoga, djeca iz svih triju vrtićkih skupina - »Pačići«, »Cvijetići« i »Balončići« - razveselila su sve nazočne zanimljivim programom. Bilo je tu recitacija, kor-

skih pjesmica i orkestarskog muziciranja, a posebno iznenađenje i najveći pljesak osvojila je dramatizacija teksta **Matije Poljakovića** »Ode Bolto na ogled«, koji je adaptiran i prilagođen našim mališanima te nazvan »Ode Ivo na ogled«. U bunjevačkoj nošnji vrtićanci su divanili bunjevačkom ikavicom koja nikoga nije ostavila ravnodušnim.

Druženje je završeno uz prave domaće kolače koje su u izobilju donijele naše bake.

PETAK
23.11.2012.

05:50 Trenutak spoznaje
 06:25 Tema dana
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 08:35 Vijesti
 10:13 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
 11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
 11:32 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik
 12:22 TV kalendar
 12:40 Prkosna ljubav
 13:30 Dr. Oz 2, talk show
 14:10 Skica za portret
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:30 Jelovnici izgubljenog vremena
 14:55 Drugo mišljenje
 15:35 Znanstvena petica
 16:05 Luda kuća 2, humoristična serija
 16:58 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 17:10 Hrvatska uživo
 18:00 Kontakt: Na dobrom putu
 18:20 Iza ekrana
 18:55 manjinski Mozaik: Od slova do snova
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Pjevaj moju pjesmu
 21:45 Carstvo poroka, serija
 22:40 Dnevnik 3
 23:00 Vijesti iz kulture
 23:20 Filmski maraton: Elektra Luxx, američki film
 00:55 Filmski maraton: Obračun na dan sv. Valentina, američki film
 02:35 Filmski maraton: Bijeg - Ljudski teret, američki film (R)
 04:20 Regionalni dnevnik
 04:40 Dnevnik 3
 05:00 Vijesti iz kulture
 05:13 Skica za portret
 05:30 Kontakt: Na dobrom putu
HRT 2
 05:20 Najava programa
 05:23 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
 06:15 Prkosna ljubav
 07:00 Mala TV:
 --- TV vrtić: Mikser
 --- Oblutak uči voziti

--- Tajni dnevnik patke
 Matilde: Štucanje
 07:30 Hotel Zombi, crtana serija
 07:55 Teletubbies
 08:20 Djevojčica iz budućnosti 2, serija
 08:45 Fantastični prijatelji 1, serija za mlade
 09:10 Školski sat: Uhvati korak
 --- Puni krug
 10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 13:25 Bijeg: Ljudski teret, američki film
 15:10 Školski sat: Uhvati korak
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:20 Županijska panorama
 16:40 Generacija Y: Ljubomora i zavist
 17:10 Briljanteen
 17:55 Uzmi me cijeloga, američki film (R)
 19:25 Kuharski duet, dokumentarna serija
 19:55 Večeras
 20:00 Monumentalni izazovi, dokumentarna serija
 20:50 Knjiga ili život
 21:15 Opera box oko 34'
 21:50 Mendelsohnova Druga simfonija Lobgesang - Zbor i Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Vladimira Kranjčevića
 23:11 Umorstva u Midsomeru 14, serija
 00:41 Chartres: Plivanje, EP u kratkim bazenima, snimka
 01:11 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
 01:53 Retrovizor: Kojak 2, serija
 02:41 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
 03:01 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy
 07:05 Monsuno, crtana serija
 07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
 08:30 TV izlog
 08:45 Moja majka, serija
 09:50 TV izlog
 10:05 Izgubljena čast, serija R
 11:05 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12:05 Zauvijek susjedi, R
 12:40 IN magazin R
 13:25 Larin izbor, serija R
 14:25 Walker, teksaški rendžer
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Larin izbor, serija

21:00 Masterchef, reality show
 22:10 Žene s Dedinja, serija
 23:10 Za sve je kriva svekrva, igrani film
 01:10 Bijeg u pobjedu, film
 03:30 Ezo TV, tarot show
 05:00 Dnevnik Nove TV R
 05:50 IN magazin R
 06:25 Kraj programa

06:30 RTL Danas, (R)
 07:10 Moji džepni ljubimci
 07:25 Yu-Gi-Oh!
 07:50 Ben 10: Ultimate Alien
 08:05 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 09:05 TV prodaja
 09:20 Flashpoint, serija (R)
 10:15 Flashpoint, serija (R)
 11:10 TV prodaja
 11:35 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
 11:55 Krv nije voda, serija (R)
 12:50 TV prodaja
 13:05 Ruža vjetrova, serija (R)
 14:05 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 15:00 Flashpoint, serija
 16:00 Flashpoint, serija
 16:55 RTL 5 do 5
 17:10 Galileo, emisija
 18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:10 Krv nije voda, serija
 20:00 Tesna koža 4, igrani film, komedija
 21:45 Budva na pjenu od mora, humoristična serija
 23:00 Elektra, film, akcijski
 00:40 Zrcala, film, horor
 02:45 RTL Danas, (R)
 03:20 Kraj programa

SUBOTA
24.11.2012.

05:50 Drugo mišljenje
 06:25 Tema dana
 06:57 Knjiga ili život
 07:22 Iza ekrana
 07:52 Hrvatska kronika BiH
 08:10 Kinoteka: Ciklus klasičnog vesterna; Planinama Divljeg zapada, američki film
 09:40 Skica za portret
 10:00 Vijesti
 10:14 Kućni ljubimci
 10:45 Katarinski sajam, emisija pučke i predajne kulture
 11:20 Normalan život, emisija
 12:00 Dnevnik
 12:35 Veterani mira, emisija
 13:25 Duhovni izazovi
 13:55 Prizma

14:45 Merkatska dinastija 1, dokumentarna serija
 15:15 Reporteri
 16:15 Eko zona
 16:40 TV kalendar (R)
 17:00 Vijesti
 17:23 Odmori se, zaslužio si 4 - humoristična serija
 18:05 Lijepom našom: Opuzen
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Loto 7/39
 20:15 Ples sa zvijezdama
 22:00 Dnevnik 3
 22:20 Vijesti iz kulture
 22:40 Inspektorica Irene Huss 2, serija
 00:20 Filmski maraton: Imenjak, indijsko-američki film
 02:15 Filmski maraton: Redovnice u bijegu, britanski film
 03:45 Filmski maraton: Hombre, američki film
 05:30 Dnevnik 3
 05:50 Vijesti iz kulture

05:50 Najava programa
 05:53 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
 06:45 Poštar Pat, crtani film
 07:00 Aladinove pustolovine
 07:15 Hamtaro, crtana serija
 07:35 Mala princeza
 07:45 Ružica Šarenić
 08:00 Gladijatorska akademija, crtana serija
 08:25 Merlin 4, serija za djecu
 09:10 Mala TV
 09:40 Novi klinici s Beverly Hillsa 3, serija
 10:20 Risto reper, finski film za djecu
 11:40 Navrh jezika
 11:41 Briljanteen
 12:20 Navrh jezika
 12:25 Pozitivno
 15:05 Malinska: Stolni tenis, EL: Hrvatska - Mađarska, reportaža
 15:20 Chartres: Plivanje, EP u kratkim bazenima, prijenos
 16:25 Zagreb: Vaterpolo, Kup Hrvatske - prijenos finala + dodjela pehara
 17:50 Rukomet, LP: Zagreb CO - Fuchse Berlin, emisija
 17:55 Rukomet, LP: Zagreb CO - Fuchse Berlin, prijenos
 19:30 Lake Louise: Svjetski skijaški kup (M) - spust, prijenos
 20:40 Večeras
 21:00 Dodjela Nagrada hrvatskog glumišta, prijenos

23:05 Peti dan, talk show
 00:05 Reporteri
 01:00 Garaža: The Second Hand Band
 01:25 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
 02:10 Retrovizor: Kojak 2, serija
 03:00 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
 03:20 Noćni glazbeni program

06:40 Gormiti, crtana serija R
 07:05 TV Izlog
 07:20 Pokemoni, crtana serija
 07:45 Beyblade metal
 08:10 Winx Club
 08:40 Lalaloopsy
 08:45 Bratz, crtana serija
 09:10 Power Rangers Samurai, serija R
 09:35 Power Rangers Samurai
 10:00 Larin izbor, serija R
 12:05 Bijeg u pobjedu, film R
 14:25 Masterchef, R
 15:30 Okusi Hrvatske, pustolovni gastro show
 16:05 Provjereno, R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Provjereno R - nastavak
 17:20 Lud, zburjen, normalan
 18:15 Lud, zburjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Crno svitanje, film
 22:00 Strijelac, igrani film
 00:00 Ponos i slava, film
 02:20 Mala djeca, igrani film
 04:15 Ezo TV, tarot show
 05:45 Dnevnik Nove TV R
 06:35 Kraj programa

05:30 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
 06:20 Moji džepni ljubimci
 06:40 Yu-Gi-Oh!, (R)
 07:05 Ben 10: Ultimate Alien
 07:55 Učilica, kviz za djecu
 08:45 Galileo, emisija
 09:40 TV prodaja
 09:55 Bibin svijet, serija
 11:35 Bogus: Izmišljeni prijatelj, igrani film, obiteljska fantazija
 13:40 Rat, igrani film, drama
 16:05 Budva na pjenu od mora, dramska serija (R)
 17:15 Smrtonosnih 60, serija
 17:50 Smrtonosnih 60, serija
 18:30 RTL Danas
 19:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 20:00 U potrazi za Nemom, igrani film, animirani
 22:00 Djevojka mog prijatelja, igrani film
 00:10 Golfbrejker, film
 01:55 RTL Danas, (R)
 02:30 Kraj programa

NEDJELJA
25.11.2012.

06:20 Duhovni izazovi
 06:50 Tema dana
 07:25 Odmori se, zaslužio si
 4 - humoristična serija
 08:00 Zlatna kinoteka:
 Imitacija života,
 američki film
 09:50 Vijesti
 10:00 ni DA ni NE: Dijeljenje
 glazbe (R)
 10:55 Istrage gospodice
 Fisher, serija
 12:00 Dnevnik
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Rijeka: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Mir i dobro
 15:40 Pogled iz visine,
 dokumentarna serija
 17:00 Vijesti
 17:15 Vrtlarica
 17:50 Volim Hrvatsku, show
 program
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Loto 6/45
 20:15 Sve u 7!, kviz
 21:05 Stipe u gostima 5,
 humoristična serija
 21:45 Nedjeljom ujutro,
 subotom navečer -
 humoristična serija
 22:15 Damin gambit, talk
 show
 23:00 Dnevnik 3
 23:20 Vijesti iz kulture
 23:40 Nedjeljom u dva
 00:45 Istrage gospodice
 Fisher, serija
 01:40 Dnevna straža, ruski
 film
 04:00 Prizma
 04:45 Dnevnik 3
 05:05 Vijesti iz kulture
 05:18 Sve u 7!, kviz

06:04 Najava programa
 06:09 Veterani mira, emisija
 06:54 Normalan život, emisija
 07:24 Moomini, crtana serija
 07:49 Animanijski, crtana
 serija
 08:14 Godišnja doba na 7.
 Zagrebkom-u
 09:30 Tekunice s uzletišta,
 dokumentarni film
 10:15 Biblija
 10:25 Križevci: Završetak
 velikog jubileja
 Grkokatoličke crkve u
 Hrvatskoj, prijenos
 13:10 Ples sa zvijezdama
 14:55 Magazin Lige prvaka
 15:20 Chartres: Plivanje,
 EP u kratkim bazenima,

prijenos
 18:00 Olimp - sportska emisija
 18:55 Lake Louise: Svjetski
 skijaški kup (M) - super
 G, prijenos
 20:05 Večeras
 20:10 Ciklus filmskog
 spektakla: Most u
 Remagenu, američki film
 22:10 Ciklus festivalskih
 pobjednika: Gabrielle,
 francuski film
 23:40 HR Demo Club -
 Bogaloo 2011, snimka
 koncerta
 00:55 Noćni glazbeni program

06:55 Gormiti, crtana serija
 07:20 TV Izlog
 07:35 Pokemoni, crtana serija
 08:00 Beyblade metal
 08:25 Lego Ninjago
 08:50 Winx Club, R
 09:20 Lalaloopsy, crtana serija
 09:25 Bratz, crtana serija
 09:50 Power Rangers Samurai,
 serija R
 10:15 Power Rangers Samurai
 10:40 Larin izbor, serija R
 12:45 Moj prijatelj Willy 3
 igrani film
 14:30 Bilježnica, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Vragolasti Dennis,
 igrani film
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:05 Lud, zbunjen, normalan
 22:00 Masterchef
 23:30 Red Carpet, showbiz
 magazin
 00:30 Crno svitanje, film R
 02:15 Žene s Dedinja, serija R
 03:10 Strijelac, igrani film R
 04:45 Red Carpet, showbiz
 magazin R
 05:30 Dnevnik Nove TV R
 06:20 Kraj programa

06:20 RTL Danas, (R)
 06:55 Bibin svijet, serija (R)
 07:40 Moji džepni ljubimci
 07:50 Yu-Gi-Oh!, (R)
 09:05 Ben 10: Ultimate Alien
 09:30 TV prodaja
 09:45 Galileo, emisija
 10:40 TV prodaja
 10:55 Ljubav je na selu,
 dokumentarna sapunica (R)
 12:15 Smrtonosnih 60,
 dokumentarna serija (R)
 12:50 Smrtonosnih 60,
 dokumentarna serija (R)
 13:25 Golfbrejker, igrani film,
 komedija (R)
 15:15 U potrazi za Nemom,
 film, animirani (R)
 17:10 Bibin svijet, serija

HRT 1 27.11. 2012. 21.05
Ciklus hrvatskog filma: Plavi 9

Golgeter u klubu Dinamo, Tonči Fabris, vrlo je nediscipliniran, neposlušan te svojim ponašanjem kvari klub, stoga bi ga trener najradije zamijenio no nema s kim. Ipak, trener pronalazi zamjenu u klubu Jedinstvo, Zdravko Petričić, inače brodogradilišni ronilac, izvrstan je strijelac no Fabris shvati trenerove namjere. Irena, odlična plivačica, u brodogradilištu izučava za tehničara no fiskulturni je aktiv odlučio da Nena više ne sudjeluje u plivačkim natjecanjima jer je popustila u učenju i praksi zbog plivanja. Fabris se zaljubi u Irenu, međutim, i Zdravko je zaljubljen u Irenu, no Fabris je nastoji zavesti pričama o svijetu i drugačijem načinu života... Sportska komedija »Plavi 9« (1950) priča je o sukobu individualnog i kolektivnog iz kojeg proizlazi moralna pouka na strani vladajućeg susta-

va. Izvrstan igrač, svjestan svojih mogućnosti ujedno je zbog svoje egocentričnosti nepoželjan član kluba, nogometnog kolektiva koji osuđuje golgeterovo isticanje i umišljeni stav. Osobni uspjeh, želja za isticanjem, osjećaj posebnosti - negativne su pojave buržoaskih tekovina dok se kolektivnost, napredak cjeline, odricanje definiraju kao poželjne društvene pojave. Didaktički usmjeren, film završava happy endom koji se sastoji od eliminacije talentiranog pojedinca što je pouka drugima da se napredak ne može ostvariti kroz posebnost i talent već osrednjošću i prilagodbom kolektivu. Film »Plavi 9« nosi duh ondašnjih vremena koja su možda bila drugačija no strast za nogometom ostala je ista.

Uloge: Antun Nalis, Irena Kolesar, Jugoslav Nalis, Ljubomir Didić, Tješivoj Cinotti, Šime Šimatović, Josip Deneš, Stane Sever, Veljko Maričić
 Redatelj: Krešo Golik
 Žanr: sportska komedija

17.45 RTL Extra Magazin,
 showbiz emisija
 18.30 RTL Danas
 19.10 Galileo, emisija
 20.00 Sulejman Veličanstveni,
 povijesna dramska serija
 21.10 Sulejman Veličanstveni,
 povijesna dramska serija
 22.10 CSI: Miami, serija
 23.05 CSI: Miami, serija
 00.00 CSI: Miami, serija
 00.50 Djevojka mog prijatelja,
 igrani film, romantična
 komedija (R)
 02.45 Astro show, show
 03.45 RTL Danas, (R)
 04.20 Kraj programa

PONEDJELJAK
26.11.2012.

05:55 Mir i dobro
 06:25 Tema dana
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:10 Mitskim putovima 4,
 dokumentarna serija
 11:07 Ključ u ruke 1,
 dokumentarna serija
 11:30 Ključ u ruke 1,
 dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik
 12:40 Prkosna ljubav
 13:30 Dr. Oz 2, talk show
 14:10 Skica za portret
 14:20 Vijesti uz hrvatski
 znakovni jezik
 14:30 manjinski Mozaik: Od
 slova do snova
 14:55 Treća dob, emisija
 15:35 Glas domovine
 16:05 Luda kuća 2,
 humoristična serija
 16:58 Hrvatska uživo

17:00 Vijesti
 17:10 Hrvatska uživo
 18:00 Kontakt: Građanske
 minute
 18:20 8. kat, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 TV Bingo
 20:35 Potrošački kod
 21:10 Nulta točka, politički
 talk show
 22:25 Dnevnik 3
 23:05 Na rubu znanosti
 00:00 Seks i grad 6, serija
 00:30 Regionalni dnevnik
 00:55 Christy: Povratak u
 Cutter Gap, kanadski
 film (R)
 02:20 Dr. House 8, serija
 03:05 Dr. Oz 2, talk show
 03:45 Skica za portret
 04:05 Dnevnik 3
 04:38 Nulta točka, politički
 talk show

05:23 Pogled iz visine,
 dokumentarna serija
 06:15 Prkosna ljubav
 07:00 Mala TV
 07:30 Hotel Zombi
 07:55 Teletubbies
 08:20 Djevojčica iz
 budućnosti 2, serija
 08:45 Fantastični prijatelji 1,
 serija za mlade
 09:10 Školski sat: Ništa
 bez ugljika
 10:00 Most u Remagenu,
 američki film
 11:55 Idemo na put s Goranom
 Milićem: A sad u Europu
 12:40 Plodovi zemlje
 13:30 Christy: Povratak u
 Cutter Gap, kanadski film
 14:55 Fotografija u Hrvatskoj
 15:10 Školski sat: Ništa bez
 ugljika
 16:00 Regionalni dnevnik

16:20 Županijska panorama
 16:40 U uredu 6, humoristična
 serija
 17:05 Rijeka: More
 17:35 Feniksov let, američki
 film
 19:25 Crtani film
 19:30 Kuharski duet,
 dokumentarna serija
 20:00 Odbjegli nevjesti,
 američki film
 22:00 Dr. House 8, serija
 22:50 Zaštitnica svjedoka 3,
 serija
 23:35 Zvezdana vrata 2:
 Svemir, serija
 00:20 Retrovizor: CSI: Las
 Vegas 11, serija
 01:05 Retrovizor: Kojak 2,
 serija
 01:55 Retrovizor: Dharma i
 Greg 2, serija
 02:15 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
 07:05 Monsuno, crtana serija
 07:30 Kako vrijeme prolazi,
 serija R
 08:30 TV izlog
 08:45 Moja majka, serija
 10:00 Walker, teksaški
 rendžer, serija R
 10:55 Zauvijek susjedi, R
 12:05 IN magazin R
 12:45 Larin izbor, serija R
 13:45 Masterchef, R
 15:25 Walker, teksaški rendžer
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Larin izbor, serija
 21:00 Izgubljena čast, serija
 22:00 Masterchef
 23:10 Večernje vijesti
 23:30 Pobješnjeli Max 2,
 igrani film

01:25 Moj prijatelj Willy 3,
igrani film R
03:00 Demoni, serija
03:50 Ezo TV, tarot show
04:50 Dnevnik Nove TV R
05:40 IN magazin R
06:15 Kraj programa

06.15 RTL Danas, (R)
06.50 Moji džepni ljubimci
07.05 Yu-Gi-Oh!
07.30 Ben 10: Ultimate Alien
07.55 Galileo, emisija
08.50 TV prodaja
09.05 Flashpoint, serija (R)
10.00 Flashpoint, serija (R)
11.05 RTL Extra Magazin,
showbiz emisija (R)
11.50 Krv nije voda, serija (R)
13.00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna serija (R)
14.05 Sulejman Veličanstveni,
povijesna serija (R)
15.00 Flashpoint, serija
16.00 Flashpoint, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Sulejman Veličanstveni
22.10 RTL Vijesti
22.30 Ninja - TV premijera,
igrani film, akcijski
00.10 CSI: Miami, serija (R)
01.05 CSI: Miami, serija (R)
01.50 Astro show, show
02.50 CSI: Miami, serija (R)
03.40 RTL Danas, (R)
04.15 Kraj programa

**UTORAK
27.11.2012.**

05:45 Treća dob, emisija
06:20 Tema dana
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:13 Mitskim putovima 4,
dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1,
dokumentarna serija
11:32 Ključ u ruke 1,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:30 Kulturna baština
14:55 Među nama
15:35 Moja trapula,

dokumentarni film
16:05 Luda kuća 2, serija
16:40 TV kalendar (R)
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
18:00 Kontakt: Slova do krova
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma:
Plavi 9
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:25 Planina Brokeback,
američki film
01:35 Seks i grad 6, serija
02:05 Regionalni dnevnik
02:25 Dr. House 8, serija
03:10 Dr. Oz 2, talk show
03:55 Skica za portret
04:10 Dnevnik 3
04:43 Skica za portret
05:00 Paravan

05:20 Najava programa
05:23 Mitskim putovima 4,
dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Hotel Zombi
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz
budućnosti 2, serija
08:45 Fantastični prijatelji 1,
serija za mlade
09:10 Školski sat: Učenje
matematike po
mentalnim mapama
10:00 Odbjegla nevjesta,
američki film (R)
11:50 Idemo na put s Goranom
Milićem: A sad u Europu
12:35 Glas domovine
13:32 Gdje duge sjaju,
kanadsko-irski film (R)
15:14 Školski sat: Učenje
matematike po
mentalnim mapama (R)
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, serija
17:05 Potrošački kod
17:35 Iz svih oružja, američki
film
19:05 Teletubbies
19:30 Kuharski duet,
dokumentarna serija
19:55 Večeras
20:00 Jaganjci i lavovi,
američki film
21:35 Dr. House 8, serija
22:25 Zaštitnica svjedoka 3,
serija
23:10 Zvezdana vrata 2:
Svemir, serija
23:55 Retrovizor: CSI: Las
Vegas 11, serija
00:40 Retrovizor: Kojak 2,
serija

01:30 Retrovizor: Dharma i
Greg 2, serija
01:50 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi,
serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški
rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti
23:30 Najbolje iz Malibua,
igrani film
01:15 Pobješnjeli Max 2,
igrani film R
03:00 Demoni, serija 4/6
03:45 Ezo TV, tarot show
04:45 Dnevnik Nove TV R
05:35 IN magazin R
06:10 Kraj programa

06.25 RTL Danas, (R)
07.05 Moji džepni ljubimci
07.20 Yu-Gi-Oh!
07.45 Ben 10: Ultimate Alien
08.05 Galileo, emisija
09.15 Flashpoint, serija (R)
10.10 Flashpoint, serija (R)
11.30 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.50 Krv nije voda, serija (R)
12.45 TV prodaja
13.00 Ruža vjetrova, serija (R)
14.00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna serija (R)
15.00 Flashpoint, serija
16.00 Flashpoint, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid,
magazin
19.10 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna dramska serija
22.05 RTL Vijesti
22.30 Anđeli i djevice, igrani
film, humorna drama
00.15 Ninja - TV premijera,
igrani film, akcijski (R)
01.55 Astro show
02.55 RTL Danas, (R)
03.30 Kraj programa

**SRIJEDA
28.11.2012.**

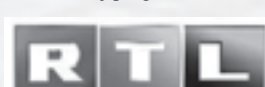
05:46 Među nama
06:21 Tema dana
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Mitskim putovima 4
11:07 Ključ u ruke 1,
dokumentarna serija
11:30 Ključ u ruke 1
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:50 Ekumena, religijski
kontakt program
15:25 Alpe Dunav Jadran
16:00 Luda kuća 2, serija
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
18:00 Kontakt: Druga strana
medalje
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Loto 7/39
20:15 Globalno sijelo
20:50 Hrvatsko vođeno blago:
Plitvička jezera (1.),
dokumentarni film
21:45 Horizonti, vanjsko
politička emisija
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Drugi format
00:10 Seks i grad 6, serija
00:40 Regionalni dnevnik
01:00 Gdje ima volje,
američki film (R)
02:20 Dr. Oz 2, talk show
03:00 Potrošački kod
03:30 Jelovnici izgubljenog
vremena
03:50 Eko zona (R)
04:15 Dnevnik 3
04:35 Vijesti iz kulture
04:48 Skica za portret
05:05 Horizonti, vanjsko
politička emisija
05:20 Najava programa
05:23 Mitskim putovima 4,
dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Hotel Zombi
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz
budućnosti 2, serija
08:45 Fantastični prijatelji 1,
serija za mlade

10:00 Prijenos sjednice
Hrvatskog sabora
13:30 Fotografija u Hrvatskoj
13:45 Gdje ima volje,
američki film
15:10 Školski sat: Čuvarice
tradicije - Ethnotine
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, serija
17:05 Eko zona
17:35 Crtani film
17:55 Vaterpolo, EL: Jug -
Olympiakos, prijenos
19:10 Teletubbies, animirana
serija
19:30 Kuharski duet,
dokumentarna serija
20:05 Top Gear 13,
dokumentarna serija
21:00 Hartov rat, američki
film
23:05 Zaštitnica svjedoka 3,
serija
23:50 Zvezdana vrata 2:
Svemir, serija
00:35 Retrovizor: CSI: Las
Vegas 11, serija
01:20 Retrovizor: Kojak 2,
serija
02:10 Retrovizor: Dharma i
Greg 2, serija
02:30 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi,
serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški
rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija
14:20 Masterchef, reality
show R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti
23:30 U tudioj koži, film
01:35 Najbolje iz Malibua,
igrani film R
03:10 Demoni, serija
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 IN magazin R
06:25 Kraj programa

06.30 RTL Danas, (R)
 07.10 Moji džepni ljubimci
 07.25 Yu-Gi-Oh!
 07.50 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija (R)
 08.15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 09.05 TV prodaja
 09.20 Flashpoint, serija (R)
 10.05 Flashpoint, serija (R)
 11.10 TV prodaja
 11.35 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
 11.55 Krv nije voda, serija (R)
 12.55 TV prodaja
 13.10 Ruža vjetrova, serija (R)
 14.05 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 15.00 Flashpoint, serija
 16.00 Flashpoint, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Ruža vjetrova, serija
 21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 22.05 RTL Vijesti
 22.30 Mentalist, serija
 23.15 Mentalist, serija
 00.15 Anđeli i djevice, film, humorna drama (R)
 02.00 Astro show, show
 03.00 RTL Danas, (R)
 03.35 Kraj programa

05:45 Ekumena, religijski kontakt program
 06:20 Tema dana
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:13 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
 11:10 Ključ u ruke 1
 11:32 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik
 12:40 Prkosna ljubav
 13:30 Dr. Oz 2, talk show
 14:10 Skica za portret
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:30 Hrvatska kronika BiH
 14:53 Trenutak spoznaje
 15:30 Pozitivno
 16:00 Luda kuća 2, humoristična serija
 16:58 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 17:10 Hrvatska uživo
 18:00 Kontakt: Vaše priče
 18:20 Znanstvene vijesti
 18:25 8. kat, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Mate svjetski, dokumentarni film
 20:45 Spektar, unutrašnje politički magazin
 21:40 Paralele
 22:10 Pola ure kulture
 22:50 Dnevnik 3
 23:10 Vijesti iz kulture
 23:30 Ciklus kulturnih filmova: Lutalice, američki film
 01:25 Regionalni dnevnik

01:45 Fielderov izbor, američki film
 03:10 Dr. Oz 2, talk show
 03:50 Skica za portret
 04:10 Dnevnik 3
 04:30 Vijesti iz kulture
 04:43 Skica za portret
 05:00 Spektar, unutrašnje politički magazin

05:20 Najava programa
 05:23 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
 06:15 Prkosna ljubav
 07:00 Mala TV:
 07:30 Hotel Zombi
 07:55 Teletubbies
 08:20 Serija za djecu
 08:45 Fantastični prijatelji 1, serija za mlade
 09:10 Školski sat: Mali princ
 10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 13:30 Fotografija u Hrvatskoj
 13:40 Fielderov izbor, američki film
 15:10 Školski sat: Mali princ
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:20 Županijska panorama
 16:35 U uredu 6, humoristična serija
 16:55 Globalno sijelo
 17:25 Pucnji u Batasiju, britanski film
 19:05 Teletubbies
 19:30 Kuharski duet, dokumentarna serija
 20:00 Večeras
 20:05 Top Gear 13, dokumentarna serija
 21:00 Američka pita 1,

američki film
 22:45 Zaštitnica svjedoka 3, serija
 23:30 Zvezdana vrata 2: Svemir, serija
 00:15 Sestra Jackie 2, humoristična serija
 00:40 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
 01:25 Retrovizor: Kojak 3
 02:15 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
 02:35 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy
 07:05 Monsuno, crtana serija
 07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
 08:30 TV izlog
 08:45 Moja majka, serija
 09:45 TV izlog
 10:00 Izgubljena čast, serija R
 11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12:00 Zauvijek susjedi, R
 12:35 IN magazin R
 13:20 Larin izbor, serija R
 14:20 Masterchef, R
 15:25 Walker, teksaški rendžer
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Larin izbor, serija
 21:00 Izgubljena čast, serija
 22:00 Provjereno
 23:10 Večernje vijesti
 23:30 Kuća na jezeru, igrani film

01:30 Laguna, igrani film
 03:25 Klub otpisanih, serija
 03:55 Ezo TV, tarot show
 04:55 Dnevnik Nove TV R
 05:45 IN magazin R
 06:20 Kraj programa

06.35 RTL Danas, (R)
 07.10 Moji džepni ljubimci
 07.25 Yu-Gi-Oh!
 07.50 Ben 10: Ultimate Alien
 08.15 Galileo, emisija
 09.05 TV prodaja
 09.20 Flashpoint, serija (R)
 10.15 Flashpoint, serija (R)
 11.35 Ekkluziv Tabloid, (R)
 11.55 Krv nije voda, serija (R)
 12.50 TV prodaja
 13.05 Ruža vjetrova, serija (R)
 14.05 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 15.00 Flashpoint, serija
 16.00 Flashpoint, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Ruža vjetrova, serija
 21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 22.15 RTL Vijesti
 22.30 CSI, serija
 23.25 CSI, serija
 00.30 Mentalist, serija (R)
 01.20 Mentalist, serija (R)
 02.10 Astro show, emisija uživo
 03.10 RTL Danas, (R)
 03.45 Kraj programa

ČETVRTAK
29.11.2012.

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjedionik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18:30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populane melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 Divni novi svijet
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

Očekivani poraz Sonćana

SONTA – Posljednje, 13. kolo Međuopćinske lige Sombor priuštilo je Sonćanskim zaljubljenicima u nogomet pravu poslasticu. Dinamo je na svojem stadionu ugostio najozbiljnijeg aspiranta za ulazak u područnu ligu, ekipu OFK Odžaci iz istoimenog mjesta. I pokraj poraza od 0 – 3, plavi su prikazali vrlo dopadljiv nogomet. U prvom dijelu igre dominirali su i dopustili velikom favoritu da izradi samo jednu polupriliku. S druge strane, prava je umjetnost ne realizirati situacije u kojima se stvorio domaći napadač Brkin. U dva navrata je izlazio sam pred gostujućeg vratara, ali je ove munjevitke akcije vrlo traljavo završio i na odmor se otišlo bez zgoditaka. U drugom dijelu igre kod domaćih nogometaša bio je sve očitiji nedostatak snage, pa gosti pojačavaju pritisak na vrata Dinama i već u 52. minuti dolaze u prednost, povećavaju je u 68., a u 76. minuti postavljaju konačni rezultat utakmice: Dinamo – OFK Odžaci 0 – 3. Nakon 13 odigranih kola, Dinamo se nalazi na 10. mjestu s 12 bodova (3 pobjede, 3 neriješene i 7 poraza) uz gol razliku 15-33.

I. A.

RUKOMET

Izgubile dobivenu utakmicu

INĐIJA – U posljednjem, 9. kolu jesenske polusezone Treće lige Srbije Srijem-Južna Bačka rukometašice ŽRK Sonta gostovale su kod ŽRK Hajduk iz Beške. Kako su Beščanke domaće na otvorenom terenu, zbog vremenskih uvjeta od 6. kola svoje utakmice igraju u sportskoj dvorani u Indiji. Igralo se u vrlo visokom ritmu, a rezultat se cijelo vrijeme lomio. Sonćanke su utakmicu otvorile prilično konfuzno i dopustile protivnicama osjetnu prednost. Nakon prvog time-outa stisle su obranu i u razdoblju od 20. do 30. minute nisu primile niti jedan zgoditak, pa se na odmor otišlo s minimalnom prednošću Beščanki od 10 – 9. U drugom dijelu igralo se još tvrđe, uz stalnu rezultatsku neizvjesnost. U samom finišu Sonćanke su, iznervirane jednim brojem problematičnih odluka sudačkoga para, ispustile prednost i već dobivenu utakmicu izgubile rezultatom 19 – 21. Bez obzira na ovaj poraz, ŽRK Sonta će prezimiti među prvih pet ekipa. Kako je ovo Sonćankama prva natjecateljska sezona, a iz statističkih podataka je vidljivo kako su ekipa s najmanje primljenih zgoditaka, a po godinama najmlađa ekipa, ovakav plasman je veliki uspjeh za klub.

I. A.

Katastrofa Zrinjskog

VIŠNJEVAC – Nogometaši Zrinjskog 1932 završili su jesenski dio prvenstva u gradskoj nogometnoj ligi Subotice uvjerljivim porazom (0-5) na gostovanju protiv Udarka u Višnjevcu. Proljeće čekaju na pretposljednem mjestu s 6 osvojenih bodova (1 pobjeda, 3 neriješene i 9 poraza).

Nova pobjeda Bačke 1901

BANATSKO VELIKO SELO – Gostujućom pobjedom protiv Kozare (1-0) u Banatskom Velikom Selu, Bačka 1901 drži priključak vrhu tablice Vojvođanske lige Istok. »Crveno-bijeli« računaju na nove bodove u subotu, 24. studenoga, kada na svom terenu od 13 sati dočekuju momčad AFK-a.

PLIVANJE

Voša 2012

NOVI SAD – Plivački miting »Voša 2012.« na kojem su sudjelovala 333 natjecatelja iz: Bosne i Hercegovine, Bugarske, Mađarske, Makedonije, Slovenije, Srbije i Slovačke, održan je 17. studenoga u Novom Sadu. Plivači Spartaka i ovoga su puta bili uspješni osvojivši 11 medalja (4 zlatne, 5 srebrnih i 2 brončane). Pojedinačni rezultati: 12 godina i mlađi: Novak Savić (2. mjesto 100m delfin, 3. mjesto 200m mješovito), David Hunjadi (2. mjesto 100m prsno), Uroš Spasenić (3. mjesto 100m prsno). 13-14 godina: Andrej Barna (1. mjesto 200m slobodno), Filip Hunjadi (1. mjesto 100m delfin, 2. mjesto 200 mješovito). 15-16 godina: Bojan Rašković (1. mjesto 100m leđno), Milica Šoštarec (1. mjesto 200m slobodno, 2. mjesto 100m slobodno), Laura Horvat (2. mjesto 100m leđno).

BEČ Zlatni vikend
Šoping tura
Božićni vašar

024 555 466
www.turizam.sutrans.rs

U cijenu je uračunato:
- prijevoz turističkim autobusom na relaciji Subotica - Beč - Subotica
- smještaj u hotelu »Dobro jutro Subotica« na bazi noćenja u doručkom (švedski stol)
- obilazak po programu putovanja i kulturne vizite
- prolazak grupe
- osiguravajući putovanje
- zdravstveno putničko osiguranje

Premijerni nastup

Nastupom na šahovskom turniru koji je organizirala Općinska organizacija umirovljenika, a na kojem su pored domaćina još sudjelovale i ekipe ŠK Spartak III i Židovske općine, šahovska sekcija HAŠK Zrinjski je započela sa službenim radom. Kapetan ove najmlađe sportske sekcije s hrvatskim predznakom *Marinko Miković* u kraćem je razgovoru za naš tjednik pojasnio detalje nastajanja i djelovanja.

»Šahovska sekcija HAŠK Zrinjski još je uvijek u fazi pripreme potpunog službenog djelovanja i slijede sve potrebne radnje za početak našeg organiziranijeg rada. Premijerni nastup na turniru Općinske organizacije umirovljenika je značajan jer smo prvi puta, organizirano, imali priliku odmjeriti šahovske snage s drugim momčadima. Najvažnije je bilo sudjelovati i osjetiti što znači nastupiti pod nazivom HAŠK Zrinjski«, pojasnio je kapetan šahovske sekcije HAŠK Zrinjski *Marinko Miković*.

IDEJA

Kako je uopće došlo do ideje za pokretanjem ove šahovske sekcije, otkriva nam njen kapetan, koji u HAŠK Zrinjski obnaša i dužnost dopredsjednika kluba:

»Na ideju za formiranje šahovske sekcije je došla uprava našega kluba, a to je bilo u planu još od prije, te je prijedlog za inicijativu postojao na sjednicama UO kluba. Sada su se stekli optimalni uvjeti za početak organizira-

nijeg djelovanja i odlučili smo startati na šahovskom polju.«

REGISTRIRANJE

Za potrebe daljnjih službenih nastupa pod imenom HAŠK Zrinjski, šahovska sekcija ovoga kluba s hrvatskim predznakom mora biti registrirana i upisana u Šahovski savez Subotice.

»Zahvaljujući pomoći *Ivana Sedlaka* ispred Šahovskog saveza Subotice, uskoro bismo trebali biti primljeni pod okrilje ove krovne općinske šahovske institucije, a već sljedeće sezone imat ćemo pravo natjecati se na ovoj razini ligaškog natjecanja.«

SLJEDEĆI NASTUP

Igranjem na prvom službenom turniru šahisti HAŠK Zrinjski započeli su kružni slijed natjecanja s protivnicima protiv kojih su nastupili u debitantskom nastupu.

»Dogovorena su još tri turnira s istim sudionicima, a domaćin sljedećeg susreta bit će Židovska općina, pa smo sada u fazi priprema za drugi po redu organizirani nastup naše šahovske sekcije. Treći domaćin ćemo biti mi, ali za sada još uvijek nismo sigurno gdje će se taj turnir igrati, ali postoje opcije da to bude u prostoru dvorane HKC 'Bunjevačko kolo'«, najavljuje *Marinko Miković*.

TRENINZI ZA KATEGORIZACIJU

S obzirom da šahovska sekcija HAŠK Zrinjski još uvijek

Turnir Općinske organizacije umirovljenika prvo je službeno natjecanje novoformirane šahovske momčadi

nema svoje prostorije, trenutačno se njeni članovi sastaju po kućama i stanovima, vrijedno se pripremajući za sljedeće nastupe.

»Nažalost, nemamo svoj prostor, pa smo primorani trenirati u domaćoj, kućnoj atmosferi, okupljajući se i igrajući šah jedni kod drugih. Vježbati se mora, jer pored spomenutih nastupa, slijedi i naše 'kućno' prvenstvo šahovske sekcije, koje bi trebalo poslužiti za nužnu kategorizaciju naših natjecatelja. Deset igrača našeg kluba odigrat će turnir po sustavu svatko sa svakim, a pet najboljih će dobiti četvrtu kategoriju. Na sljedećoj razini, od petorice četvrtokategorika, prvo troje će ponijeti naslov trećekategorika i tako sve dok ne budemo dobili najboljeg od nas, tzv. prvokategorika.« Ovaj turnir planiramo održati što prije, jer se kućno prvenstvo mora završiti do kraja

godine, kako bismo imali kategorizirane natjecatelje za ligaške nastupe u sljedećoj godini. Također, prema pravilima Šahovskog saveza Subotice, u momčadi ćemo morati imati jednog igrača mlađeg od 20 godina, pa nam predstoji i razvijanje mladih naraštaja naše šahovske sekcije.«

BUDUĆNOST

»Trudit ćemo se osigurati potrebna financijska sredstva za nesmetani nastavak rada, iako je to u današnjim uvjetima vrlo teško. No, vjerujem kako ćemo radom naše sekcije uspjeti razviti širi interes za šah u našoj zajednici, a pozivam i sve zainteresirane, talentirane šahiste da nam se jave i priključe našoj šahovskoj sekciji«, pozvao je na koncu razgovora kapetan šahovske sekcije HAŠK Zrinjski *Marinko Miković*.

POGLED S TRIBINA

Zlatan

Brojni nogometni stručnjaci slažu se u činjenici kako je četvrti pogodak Zlatana Ibrahimovića u susretu protiv Engleske (pogodio je sva četiri za pobjedu Švedske 4-2), uz pogodak Maradone isto protiv Engleza (SP u Meksiku 1986.), najljepši nogometni gol svih vremena. Škarice kojima je s preko 25 metara lobao vratara Harta zbilja je nešto spektakularno što su gledatelji mogli vidjeti na najljepšem švedskom nogometnom stadionu, a zahvaljujući i televizijskom prijenosu te suvremenoj internet tehnologiji vidio ga je i cijeli planet. I svi su imali što vidjeti.

Nakon još jednog genijalnog pogotka, a svi se još sjećaju gola petom Talijanima, Zlatan Ibrahimović popularno zvani »Ibrakadabra« ponovno je u vrhu svih rasprava tko je doista najbolji nogometaš današnjice. Lionel Messi je zahvaljujući svojim rekordnim golovima službeno proglašen najboljim, ali velike zasluge za njegovu slavu imaju i Xavi, Iniesta i ostali vrhunski nogometaši Barcelone, baš kao što golemi udio u goleadama Christiana Ronalda imaju Realovci Ozil, Alonso, Di Maria. No, Ibrahimović nema uz sebe tako famoznu pratnju desetina milijuna vrijednih nogu, pa ipak opako zabija klupskim i reprezentativnim vratarima diljem svijeta. I što je jednako važno spomenuti, u posljednjih osam sezona klubovi za koje je nastupao osvojili su sedam naslova prvaka svojih država (Ajax, Juventus, Inter, Barca, Milan).

Je li onda možda doista ovaj sportski atlet star 31 godinu, visok 195 cm i težak 95 kg, najbolji nogometaš današnjice?

Ovo je stvar je teških rasprava i pravog odgovora vjerojatno nikada neće biti. No, jedna činjenica ostaje nepobitna - Hrvatska je mogla imati Zlatana Ibrahimovića u svojim kockastim redovima, samo da su ljudi iz HNS-a pravovremeno reagirali i sina matere Hrvatice uspjeli privoljeti da zaigra skupa s Bobanom, Šukerom, Jarnijem, Prosinečkim, Bokšićem i ostalim živim legendama. I tko zna gdje bi joj bio kraj...

D. P.

NOGOMET

Osveta Dinama

Visokom pobjedom protiv gostujućeg Zadra (5-0) Dinamo se revanširao za ispadanje u kupu. Hajduk ponovno nije uspio svladati Lokomotivu na svom Poljudu (0-0) i sada zaoztaje velikih deset bodova.

Ostali rezultati 16. kola: Inter – Istra 1961 2:0, Cibalia – Split 2:1, Slaven – Zagreb 1:0, Rijeka – Osijek 3:1
Tablica 1. HNL: Dinamo 38, Hajduk 28, Rijeka, Slaven 27, Lokomotiva 26, Split 24, Osijek 22, Inter, Istra 1961 19, Cibalia 15, Zadar 10, Zagreb 9

KOŠARKA

Split svladao Cibonu

Hrvatski derbi 9. kola regionalne košarkaške ABA lige između Splita i Cibone pripao je domaćinima (72-62), koji su se zahvaljujući ovom uspjehu bodovno izjednačili s »Vukovima«.

Cedevita je tijesno pobijedila Szolnoki Olaj (91-86), jedino je Zadar kiksao protiv Budućnosti u Podgorici (76-60).

RUKOMET

Poraz Zagreba

Njemačka momčad Fuchse Berlin nanijela je hrvatskom prvaku Zagrebu poraz (29-27) u 5. kolu rukometne Lige prvaka. Na tablici skupine D Zagrebaši trenutačno zauzimaju četvrto mjesto s 3 osvojena boda.

HOKEJ

Medveščak prvi

Sdvije pobjede u tri domaća susreta hokejaši Medveščaka zasjeli su na prvo mjesto regionalne EBEL lige. Nakon 23 ligaška kola, hrvatski prvak ima 33 osvojena boda uz pozitivnu gol razliku +30.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaočnicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevicima na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTS, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3

kupaone, centralno grijanje (2 kombibojlera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevnim satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaroša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773.

Povoljno prodajem hrastovu kaku za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel.: 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Prhvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Proizivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – spremala, kuhala. Tel.: 064 4208423.

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBURS 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva: NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica. Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Dinamova »Katica za sve«

Tihoga i mirnoga šezdesettrogodišnjaka Ivana Čobana, mnogi Sonćani ne znaju po imenu i prezimenu, ali je svima znan po nadimku *Lela*. Generacije Sonćana sjećaju se virtuoznih igara legendarne »sedmice« mjesnog rukometnog kluba Dinamo iz njegovih najslavnijih dana. Prije mjesec dana dobio je za njega najdraže priznanje – Oktobarsku nagradu općine Apatin za doprinos razvoju rukometnoga sporta u svojoj rodnoj Sonti. »Iako u svojoj dugogodišnjoj karijeri, prvo rukometaša, a potom sportskoga djelatnika imam veliki broj priznanja, ova mi je nagrada nekako najdraža. No, moram reći kako to nije samo priznanje za mene kao pojedinca, nego je i puna satisfakcija za moje suigrače, trenere, a i za moje velike prijatelje i kolege sportske djelatnike koji su danas skupa sa mnom u upravnim strukturama RK Sonta. Nema nas puno, ali smo složni i ne gledamo tko koliko radi, najbitnije nam je da svaki od nas spram svojih mogućnosti pridonosi sveukupnim rezultatima«, kaže Čoban.

SONĆANSKI RUKOMET

Rukomet je u drugoj polovici prošloga stoljeća bio vrlo popularan sport u Sonti. A kako je počeo Ivan Čoban? »U Apatinu je 1967. godine gostovala slavna 'Sparta' iz Praga, pa je odigrala i jednu prijateljsku utakmicu u Sonti. Upijao sam svaki pokret slavnih rukometaša. Ljubav je planula i znao sam da je to moj sport. Poslije toga gostovanja tadašnji igrač Ivan Brdarić okupio je dvadesetak mla-

Od 63 godine života, cijelih 45 povezan je sa sonćanskim rukometom

đih momaka i započeli smo s treninzima. Treniralo se na terenu prekrivenom šljakom. Bilo je padova, bilo je krvavih koljena, ali naša ljubav prema rukometu bila je jača od svega. Nakon povratka sa služenja vojnoga roka priključen sam treninzima prve ekipe, a za svoj Dinamo debitirao sam u proljetnom dijelu prvenstva 1969./70. godine. Od tada, pa sve do 1985. godine aktivno sam igrao u ligaškim natjecanjima. Svakako, 1974./75. godina mi je ostala u sjećanju kao najuspješnija. Bio sam, bar po pričanju drugih, prvi igrač ekipe, a po statistici, bio sam prvi strijelac prvenstva. U zrelijim godinama bio sam i predstavnik igrača u upravi Dinama, pa sam već tada obavljao i dosta zaduženja koja nisu izravno vezana uz igru. Organizirali smo čak i malonogometne turnire i na taj način osiguravali sredstva za nabavu nove opreme, a organizirali smo i memorijalne rukometne turnire Stipana Silađeva, na kojima su sudjelelovale vrlo jake ekipe, poput tada drugoligaša Apatina i jedna od najistaknutijih prvoligaških ekipa, Crvenka, predvođena igračkom legendom *Holpertom* i trenerom *Zeljkoćem*. Sezonu 1975./76.

moj suigrač *Mića Grbić* i ja odigrali smo za tada vojvođanskoga ligaša RK Partizan iz Kupusine. Po povratku u matični klub nagovorio sam svojega prijatelja, reprezentativca Srbije *Miroslava Kričkovića*, igrača Apatina, da se prihvati trenerske palice u Sonti. Pristao je, a nastupao je za Dinamo i kao igrač. Igrali smo vojvođansku ligu i slobodno mogu reći kako je to bilo zlatno doba rukometa u Sonti. », prisjeća se Čoban.

Stasom nikada nije odavao tako uspješnoga rukometaša. Sa svojih 75 kg djelovao je poprilično sitno u odnosu na većinu protivnika. Obično je igrao lijevo ili desno krilo, a po potrebi i pivotmena. »Na krilnim pozicijama snalazio sam se najbolje, a najomiljenija mi je bila desnokrila. No, često se događalo da sam zbog potrebe ekipe bio na poziciji pivotmena. Mnogi su govorili kako bi me mogli nositi u zubima, međutim, za razliku od njihove prilično statične igre, mene je odlikovala brzina i okretnost i zgodici su se nizali«, s osmjehom priča Čoban. Nakon završetka igračke karijere nije se, poput mnogih, povukao u miran život. Svoje slobodno vrijeme, ali i vrijeme koje je krao od svoje obitelji,

posvetio je radu koji se ne odvija pred očima publike.

SVE ZA DINAMO

U posljednjih 27 godina bio je Dinamova »Katica za sve«. Gdje god se pojavio problem, uskakao je Ivan Čoban Lela. Bio je i administrativac i trener i u muškoj i u ženskoj ekipi. »Od 1992. do 1997. godine bio sam trener muške ekipe. No, manjim dijelom zbog financijske situacije, a većim zbog neodgovornosti i nediscipline tadašnjih igrača, muška ekipa je rasformirana. Novi uspon bilježimo od 2005. godine, kad na čelo kluba dolazi *Željko Dekan*. Formirana je ženska ekipa, koja se od ove godine natječe u Trećoj ligi Srbije. Sljedeće tri godine bio sam tehnički voditelj ekipe, a od 2008. tajnik kluba. Ove cure grizu, odnosom prema igri podsjećaju me na moje generacije, a sigurnom rukom ih vodi mladi trener *Goran Matić*. Infrastrukturna potpora smo mu *Željko Dekan*, *Josip Topal* i ja, a u radu mu pomaže i nastavnik tjelesnog odgoja u OŠ 'Ivan Goran Kovačić' *Željko Vinko*«, s oduševljenjem priča Čoban, a supruga Maca uz srdačan osmijeh dodaje kako je samo zbog rukometa pomalo zapostavio kćer *Ivanu* i sina *Nikolu*. »Istina, puno vremena je odsustvovao od kuće, međutim, već od početka našega zabavljanja spoznala sam koliko mu rukomet znači. Kasnije sam djeci nadoknađivala njegova odsustvovanja, no svi skupa smo ponosni na trag kojega je ostavio u sonćanskom rukometu«, završava priču Ivanova supruga Marija.

Svi bi samo svirali

Bać-Iva i kum-Tuna bili prvać na nikake konferencije. Tude se najviše divanilo od cigranja i od pivanja, a na kraj ni moglo projt brež bircuza. Ni on baš sve ni razumijo, malo mu se pomantalo. Prvo počelo nikako protirivanje od ničijega trukovanja. Te zašto je natrukovano što je vaj vako, te zašto ni natrukovano što naj ni nako. Ni svima pravo ni od koga se truckuje. Jedni grdu što je trukovano od nji, drugi grdu što ni trukovano od nji, a treći grdu što je natrukovano od ni što oni mislu da ni tribalo. Potli se prišlo na cigranje i sviranje. A bome, priričilo se i oko toga ko, šta i koliko piva. I di. Prvi lipo kaže da se zna di triba pivat, a ne ko kake vandole po kuća i po bircuza. Naj, ope, što svi znadu da najviše piva, kaže da to ni baš tako, jel veli, on ne zna ni usta otvorit. »U čijegod se kuće divanim, ja se uvik divanim od noga što mi najviše žulji. Ako triba, divaniću i nikoliko sati, neću se ni upljuvat, a vi svi oma mislite da ja divanim nako kako štodiram«, veli on. »Ne znam šta mi je, imam nikaku unakavicu, a i u grlu mi ništa jako grebe. Ne smijem baš puno ni divanit, oma mi uvati nikako ripanje. Ko da sam bijo na kakegod ovicije«, veli kad se vratijo. Onda se latili divana od cigranja i sviranja. Ni tu bać-Iva baš ni sve dobro razumijo. A kum-Tuna gleda samo u njega i ko da bi mu ništa pito. Bolje da ni ne pita, misli se on, jel kadgod kogod i štogod pita, oma tu ništa zasmrdi i onda se već znade ko je za sve kriv. Jedino je pito šta je sa svirkom. A bolje da i ni. Oma počelo veliko protirivanje. Prvi oma reko da je već davno sve naučijo i da je u tomu najbolji, a ka je tako, onda svi moru i cigrat kako on svira. Al očeš, vraga! Ne dade mu se vaj što svi kažu da najviše piva. Sam za se veli da je zadnji naučijo svirat, al ga svi toliko falu i svi kažu i da najbolje znade. Eto, veli još, baš zoto bi svi i tribali cigrat nako kako on svira. E, al javijo se i najstariji. Ni on ni za bacit. »Dico, ja sam naučijo svirat još dok niste došli ni na svit. A sviro sam svakomu i engama i paorima. I bome, tako sam uvik lipo sviro, da su svi znali cigrat kako triba. A sad triba da se sakrijem u zapećak. E, neću, bolje idem doma gledat televiziju!«, veli i izajde. To večte više ni ni došo natrag. Bać-Iva se samo pokunjijo. Ni se tijo ni mišat u taj divan. Svirat nikada ni naučijo, a cigrat ne volji, kogod mu sviro. No tomu divanu je i stalo, prvi reko da se ne vridi više pripovidat, jel puno nji nisu ni došli na konferenciju. Potli su, ko pravi ljudi, ošli na jednu i na još malo divana. A u bircuzu ko u bircuzu. Vomu se ovca ojagnjila, ajd jednu. Nomu se krmača oprasila, pa ajd jednu. Nikomu se jel kćer jel snaja obabila, više se ni ne sića, pa se ta jedna oteгла. A divana svakakoga, tude se uvik može čut više neg na konferencije. A i što se ta jedna više otegne, divan sve pametniji. Bome, bać-Iva i kum-Tuna uvatili kvasa. Oma se kum-Tuna i okuražijo, pa ni pet, ni šest, neg pita prvoga kako bi on mogo naučit svirat. Veli i tako stalno vandrue po selu, pa bi i on mogo ko naj što za njega kažu da najviše piva. A prvi se samo blaženo škobi, ko friška mlada. Veli, nekate se mučit, bolje da ja sviram sam, pa ćete onda svi znat i kako triba pivat i kako triba cigrat.

Piše: Ivan Andrašić

23. studenoga 2012.

Sviće samo onaj dan koji dočekujemo budni.

Henry david Toureau

Voljeti znači u tuđoj sreći naći svoju vlastitu.

Leibnitz

Za oporavak je potrebno vrijeme, ali i pravi uvjeti.

Hipokrat

Samo ribajte!

Maja Bošković – Stulli

Koje je godine i gdje rođena hrvatska akademkinja Maja Bošković – Stulli?

Gdje je živjela i stekla akademsku naobrazbu?

Po čemu je najpoznatija u Hrvatskoj?

Na kojem je institutu radila od 1952. do 1979. godine?

Što je bilo njezino specijalističko područje izučavanja?

Kako se zove časopis koji je uređivala?

Koje je godine primljena za redovitu članicu HAZU?

Kada je i gdje umrla Maja Bošković – Stulli?

Rođena je 9. studenoga 1922. godine u Osijeku.
U Zagrebu.
Kao utemeljica suvremene hrvatske folkloristike.
Na Institutu za etnologiju i folkloristiku.
Usmena književnost.
»Narodna umjetnost«.
Primljena je 2000. godine u razred za književnost.
Umrla je 14. kolovoza 2012. godine u Zagrebu.

Leži pacijent na operacijskom stolu i pita ga anesteziolog:

- Želite li anesteziju koju plaća Zavod zdravstvenog osiguranja ili plaćate sami?
- Pa, ovu što plaća Zavod.
- Dobro – nina nana, moje zlato spava...

Udvara se nadmeni mladić djevojci:

- Dobro, ja se tebi sviđam to je očevitno, a ti meni?

Krenula se utrkiivati dva magarca, a jedan će:

- Tko zadnji magarac!

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**KTG SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN :: SENTA :: BEČEJ
VIKEND AKCIJA *23.11 - 26.11.2012.**

- ODGODA PLAĆANJA

*** ČEKOVIMA GRABANA DO 90 DANA**

Skuša rinfuzno 1 kg

-10%

249.90din ~~279.90~~

Mlijeko trajno 2.8 % mm
1 l Meggle

82.90din ~~86.90~~

Ruska salata 1 kg

113.90din ~~125.90~~

Voda Radenska 1,5 l

39.90din ~~55.90~~

Riža 900g

94.90din ~~122.90~~

Tijesto 500g : durum
spirala, kosi makaron

77.90din ~~102.90~~

Deterdžent za rublje
Merix bađemovo mlijeko
9kg → Mer 1 L gratis

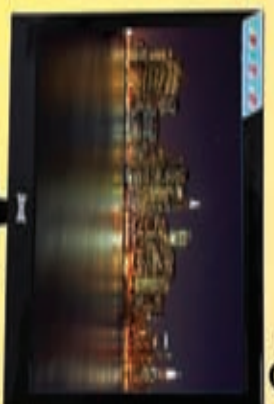
999.90din ~~1.329.90~~

Deterdžent za rublje
Faks Natural Sensitive
3kg

489.90din ~~669.90~~

LED TV CSS-10100B 32"
HD Ready

29.999.00din ~~36.999.00~~

HIT PONUDA!
do kraja godine
svake srijede
-15 % popusta
na
bijelu tehniku, televizore
i male kućanske
aparate

NOVO

PETAK - SUBOTA - NEDJELJA POPUST -10%
na svaku kupnju

»Divanimo šokački« u Monoštoru
Blago očitovano u pjesmi i prozi

